

اقتصاد

اقتصادی، تحلیلی

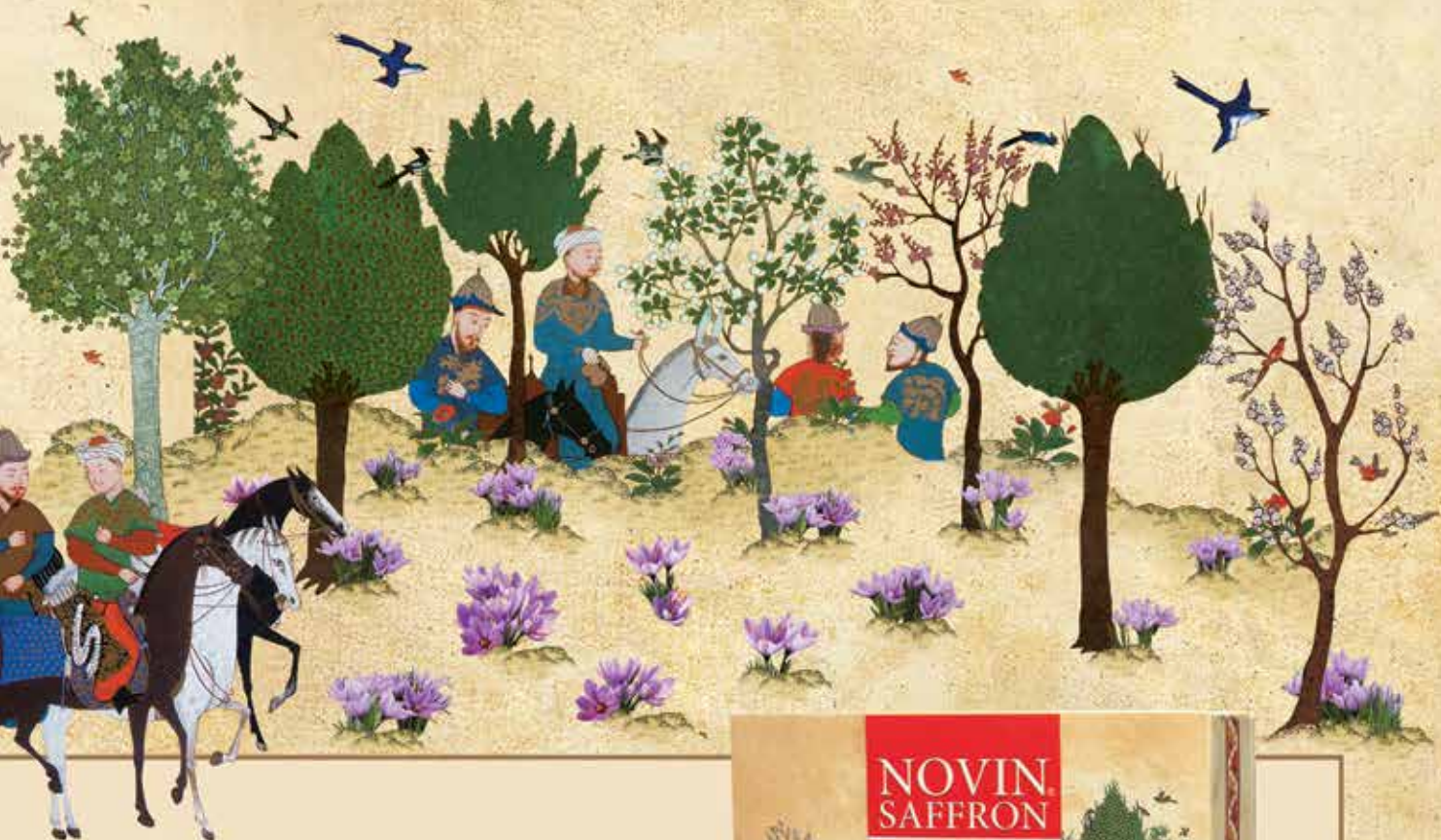
سال بیست و هشتم - خرداد ماه ۱۳۹۹ قیمت: ۷۰۰۰ تومان

آینده بورس؛ روند مثبت تا کجا ادامه دارد؟

- ◀ نقش بازار سرمایه در تحقق جهش تولید
- ◀ فرصت اقتصادی روزهای بی سابقه بورسی
- ◀ آینده بورس در سال ۹۹
- ◀ سهم ناچیز خراسان رضوی در بازار سرمایه
- ◀ روایتی از تأثیرات کووید ۱۹ بر صنعت گردشگری
- ◀ خسارت های اقتصادی ناشی از شیوع ویروس کرونا در جهان و ایران
- ◀ نگاهی اجمالی به کسب و کارهای آنلاین در دوران کرونا

NOVIN SAFFRON

saffron@novinsaffron.com
[novinsaffron](https://www.instagram.com/novinsaffron)
[novinsaffron](https://www.facebook.com/novinsaffron)

کارخانه: مشهد، شهرک صنعتی توس، نیش اندیشه ۶، پردیس نوین زعفران

تلفن: ۰۵۱-۳۲۲۵۳۱۴۷ فکس: ۰۵۱-۳۲۲۵۵۲۲۶

دفتر خدمات مشتریان تهران: اتوبان شهید چمران، پارک وی، خیابان جوانان، ابتدای خیابان ب پلاک ۱، طبقه سوم، واحد ۷

تلفن: ۲۲۰۱۵۸۰۰-۲۲۰۱۱۷۰۰-۲۲۰۱۱۸۰۰

- ۲ بازار سرمایه حباب یا واقعیت
- ۳ آینده بورس؛ به روند مثبت تا کجا ادامه دارد؟
- ۴ کارنامه جذب سرمایه خارجی در سال ۹۸
- ۶ نقش بازار سرمایه در تحقق جهش تولید
- ۸ آینده بوری در سال ۹۹
- ۱۰ سهم ناچیز خراسان رضوی در بازار سرمایه
- ۱۶ بررسی استراتژی توسعه صنعتی در ایران و جهان
- ۲۰ سهم بخش کشاورزی و صنایع غذایی در صادرات غیر نفتی
- ۲۲ روایتی از تأثیرات کووید ۱۹ بر صنعت گردشگری
- ۲۵ بررسی شرایط ورود گردشگران خارجی به ایران در ایام کرونا
- ۲۸ دلایل انگیزه ورود سرمایه گذار خارجی به ایران از نگاه بازوی پژوهشی مجلس
- ۳۴ فساد اقتصادی و نابرابری درآمدی
- ۳۸ گروه کور محور غرب
- ۴۲ گردشگری مشهد در برزخ کرونا
- ۴۶ مروری بر کارنامه مشهد، شهر جهانی گوهر سنگ ها
- ۵۰ آینده سهام عدالت از دریچه بورس
- ۵۲ خسارت های اقتصادی ناشی از شیوع ویروس کرونا در جهان و ایران
- ۵۸ نگاهی اجمالی به کسب و کارهای آنلاین در دوران کرونا
- ۶۰ تورم مصرف کننده در اردیبهشت ۹۹

صاحب امتیاز و مدیر مسئول:

مهندس حمیدرضا شوشتریان

زیر نظر شورای نویسندگان

گروه ترجمه:

زهرا پزشکی

ویراستار:

احمد حسین زاده

طراحی و صفحه آرایی:

هدی امیر

عکس:

حسین نظامی

واحد بازرگانی:

جلیل فروتن - الهه ارجمند

تلفکس: ۰۵۱-۳۸۴۲۰۱۱۱

روابط عمومی:

محبوبه احمدپور

پایگاه اینترنتی:

فرشاد عباسی

نشانی:

تهران - شریعتی - خیابان دستگردی

پلاک ۷۴

طبقه دوم - واحد ۳

تلفن: ۰۲۱-۲۲۲۲۰۹۶۱

دورنگار: ۰۲۱-۲۲۲۶۹۰۳۲

مشهد - خیابان راهنمایی - برج سلمان

طبقه ۸ - واحد ۲

تلفکس: ۰۵۱-۳۸۴۲۰۱۱۱

www.eghtesadasia.com

eghtesadeasia@gmail.com

چاپ: ثامن

پیش بینی آینده بورس در سال ۹۹ بسیار سخت است زیرا رشد ناگهانی بورس تهران بسیاری را بر این باور معتقد کرده است که حرکت رو به رشد شاخص ادامه دار خواهد بود و هر روز با هر رشد قیمتی بازار سهام، به حجم ورود نقدینگی خود می افزایند. آن ها دلیل آن را انتظارات تورمی، هجوم نقدینگی، افزایش قیمت دلار، حمایت ارکان حکومت و افزایش ضریب نفوذ اعلام می کنند و این رشد شاخص را منطقی می دانند و از طرف دیگر هستند افرادی که بانگرانی به این تابلو می نگرند و ریزش بازار را انتظار دارند و به این نتیجه رسیده اند که افزایش شاخص در این ابعاد به لحاظ تحلیلی قابل توجیه نبوده و یک حباب مالی در بورس تهران شکل گرفته و روز به روز در حال بزرگ تر شدن است، حبابی که زمان ترکیدن آن نزدیک، ولی زمان دقیق آن نامعلوم است.

سقف رشد بازار سهام

گروه دوم بر خلاف گروه اول، به تناوب این سیکل پرشتاب را با پوست و استخوان خود لمس کرده و اعتقاد دارند که بازار سرمایه مدتی است وارد مرحله حباب شده و ارتباط خود را با بخش های واقعی اقتصاد قطع کرده و تنها دورنمای سودآوری آن ها با قیمت های فعلی تناسبی ندارد، بلکه بین ارزش جایگزینی و ارزش بازار آن ارتباط منطقی و قابل قبولی برقرار نیست و با مقایسه شرایط فعلی بازار سهام با شرایط آن در سال ۱۳۸۳، احتمال وقوع یک حباب مالی در بازار سهام تهران را می دهند.

هر گروه با ارائه دلایل مستند و غیر مستند بر دیدگاه های خود پافشاری می کنند که این به جدالی چالش برانگیز در صفحات مجازی و رسانه ای تبدیل شده است. در چنین فضایی، فعالان بازار با ابهامات فراوانی به آینده می نگرند. این سوال اساسی برای همه فعالان بازار سرمایه پیش آمده که آیا فرضیه بروز حباب مالی در بورس تهران جدی است؟

باید اذعان کرد برای ادعای وجود حباب در بورس لازم است تا حدی محتاطانه نظر داد، زیرا حتی میان صاحب نظران حوزه مالی نیز اجماع کافی راجع به اینکه چه شرایطی را می توان حباب مالی نامید وجود ندارد.

هر یک از مکاتب اقتصادی رویکرد خاصی نسبت به حباب مالی دارند، چه مکتب شیکاگو که هر گونه حبابی را منکر می شود و چه مکتب کینزین که وجود حباب را یک واقعیت دانسته و چه مکتب اتریشی که معتقد است حباب های مالی ناشی از مجموعه عوامل واقعی و روانی هستند که از مسیر سیاست های پولی ایجاد می شود. با توجه به مکاتب فوق به نظر نویسنده، حباب مالی یک واقعیت است که نشأت گرفته از عوامل واقعی اقتصاد و عوامل روانی انسان ها است و هر چه بازار ناکار آتر باشد احتمال وقوع آن بیشتر خواهد بود.

بازار سرمایه مثل سایر بازارهای سیکل های تجاری و اقتصادی است که تحت عنوان دوره های متوالی رونق و رکود تعریف می شوند؛ لذا نمی توان به هر نوع افزایش شدید قیمت هادر بازار سهام، برچسب حباب مالی زد.

بازار سهام به عنوان جزئی از اقتصاد ارتباط تنگاتنگی با تحولات بخش حقیقی اقتصاد از یکسو و تحولات سایر بازارهای رقیب دارد و به صورت پیوسته و پویا با توجه به تغییرات محیطی (متغیرهای اقتصادی، سیاسی، بازارهای رقیب و...) در نهایت نقطه تعادلی خود را در یک بازه زمانی پیدا می کند.

از مهم ترین عوامل واقعی اقتصادی که موجب خلق و گسترش حباب در بازارهای دارایی می شود می توان به حرکت گسترده نقدینگی به سوی بازارهای مالی به علت خلق گسترده پول در اقتصاد اشاره کرد.

هنگامی که حجم نقدینگی به شکل فزاینده و دیک اقتصادی می شود که هیچ گونه تناسبی با سایر متغیرهای اقتصادی دیگر از جمله تولید ناخالص داخلی ندارد، این مقدار پول اضافی که وارد سیستم اقتصادی می شود به طور متناسب بین همه افراد و نیز به طور متناسب بین همه بازارها تقسیم نمی شود. در این میان نقش بازارهای دارایی در جذب پول، نقش تعیین کننده ای است که به میزان کشش پذیری آن بستگی خواهد داشت. اگر شرایط رقابتی در بازار تمام دارایی هابرقرار باشد، تخصیص منابع مالی میان بازارهای دارایی به نحوی شکل خواهد گرفت که بین نرخ بازده انتظاری باریسک آن تعادل برقرار شود.

اما مشکل زمانی بروز پیدای می کند که دولت وارد عرصه شده و با مداخلات خود، بازارهای دارایی را مختل می کند. یکی از کلیدی ترین متغیرهایی که بر کشش بازارهای دارایی برای جذب نقدینگی و نحوه توزیع نقدینگی میان بازارهای دارایی تاثیر بسیار مهمی دارد نرخ بهره است. دولت ها با دستکاری نرخ بهره می توانند در بازار دخالت کنند، بروز حباب ها و حفره های مالی بزرگ عمدتاً ناشی از بروز عدم تعادل هایی است که در نتیجه سیاست ها و مداخلات دولت به وجود می آید و می توانند تن ها برای بخش مالی، بلکه برای کل اقتصاد پیامدهای پرهزینه ای داشته باشد.

از طرف دیگر انتظارات فعالان بازار عامل کلیدی در شکل گیری حباب و ترکیدن آن است. تازمانی که خوش بینی در بازار حاکم است فعالان بازار به بازده آینده اعتماد دارند، همه چیز خوب است، حباب های بزرگ و بزرگ تر می شوند و بازار سرمایه نسبت به اخبار و اطلاعات جدید واکنش بیش از اندازه نشان می دهد و این امر چندان نگران کننده نمی نماید، اما آنچه روشن است اینکه حباب های مالی پایدار نخواهند بود و در نهایت هر حباب مالی خواهد ترکید و زیان های بزرگ خلق خواهد کرد.

اما زمان آن مشخص نیست و بخشی از احتمالات نیز به نقش سیاست های دولت، بازارهای موازی و مناسبات داخلی و خارجی بر می گردد

آینده بورس؛ روند مثبت تا کجا ادامه دارد؟

محسن عباسی = کارشناس بورس

مقدمات حذف ۴ صفر از پول ملی هستیم و امسال تورم بالایی را تجربه خواهیم کرد. زمانی که دولت اجازه افزایش قیمت ۲۰ تا ۳۰ درصدی را به صنایع می دهد تورم افزایش می یابد و در واقع بازار حداقل تورم را ۳۰ درصد در نظر خواهد گرفت.

در حال حاضر صنایع مادر نظیر سیمان، فلزات و فولاد عمدتاً مجوز افزایش نرخ را دریافت کرده اند یا بارش قیمت محصولات خود در بازار مواجه شده اند؛ رشد این قیمت ها فعلاً مانع ایجاد رکود فروش برای شرکت های بزرگ می شود. اما طی چند ماه دیگر به تدریج که افزایش نرخ ها به محصولات پایین دستی برسد قدرت خرید مردم کاهش یافته و در نهایت وارد رکود خواهیم شد. بورس فعلاً بر مبنای چرخش نقدینگی و عدم جذابیت بازارهای موازی و رشد قیمت دلار، در مسیر صعودی قرار دارد. بسیاری از صنایع هنوز دلار ۱۶ هزار تومانی را هم در صورت های مالی خود اعمال نکرده اند، بنابراین رشد دلار به نوعی پیش قراول رشد بورس در ماه های آتی است.

به نظر می رسد بورس تا پایان دولت فعلی بافت و خیزهای طبیعی و به شرط ورود شرکت های جدید و تغییر نکردن معنادار سود بانکی همچنان رشد خواهد کرد. این بازار تا این لحظه به عنوان سپر تورمی عمل می کند اما باید توجه داشت که در صورت عرضه نشدن شرکت های جدید و رشد بی رویه قیمت ها، ممکن است P/E بازار بیش از اندازه افزایش یافته و توجیه سرمایه گذاری به قصد دریافت سود نقدی کاهش یابد و این به معنای حضور تعداد بیشتری از نوسان گیران و سرمایه گذاران کوتاه مدت است، ضمن اینکه در صورت اصلاح بارش بازار به دلیل نداشتن توجیه سرمایه گذاری برای دریافت سود نقدی و شرکت در مجامع، بسیاری از سرمایه گذاران نهادی در اصلاحات قیمتی خریدار نبوده و از سهام حمایت نخواهند کرد.

از همین رو به نظر می رسد در سال جاری باز نزدیک شدن به فصل مجامع یکی دو هفته فشار فروش خواهیم داشت زیرا سرمایه گذاران ترجیح می دهند با قیمت های بالا ریسک بسته شدن نمادها را نپذیرند یا حداقل فقط با سهم های بزرگ و بنیادی به مجمع بروند.

در حال حاضر این ریسک به همراه ریسک ایجاد رکود عمومی در اقتصاد به دلیل کاهش قدرت خرید در آینده و حضور توده وار سرمایه گذاران ناآگاه و آموزش ندیده، بزرگ ترین ریسک پیش روی بازار سرمایه است و از طرفی رشد دلار و رشد اسمی قیمت کالاها در اثر تورم عمومی و نبود امکان سرمایه گذاری در سایر بازارهای رقیب مهم ترین دلیل رشد بورس است. در این بین حمایت های دولت و نگاه ویژه تامین مالی به بورس نیز به عنوان یک عامل حمایتی عمل می کند. اما از موضوع آموزش و فرهنگ سازی برای سرمایه گذاران عادی غفلت شده و این عامل زمانی پررنگ می شود که بازار با ریسک های قوی تر و نوسان روبه روشود. در آن صورت رفتارهای هیجانی و غیر قابل کنترلی را شاهد خواهیم بود. در نگاه کلی دولت باید برخی منابع خود را در صندوق های حمایتی و تثبیت بازار واریز کند و قدرت مانور این صنایع را بالا ببرد، کفایت سرمایه بازارگردان ها افزایش یابد و قدرت بازیگران بازار را افزایش دهد تا در مواقع حساس، نقدینگی بازار حفظ شود تا شاهد رفتارهای هیجانی کمتری باشیم.

اصلی ترین سوال سرمایه گذاران در حال حاضر این است که رشد بورس تا چه زمانی ادامه دارد؟ توده سرمایه گذاران که هدف اصلی آنان حفظ ارزش پولشان است، جایی بهتر از بازار سرمایه نیافته اند.

آینده بورس؛ روند مثبت تا کجا ادامه دارد؟ شاخص کل همچنان در حال رشد است و سوخت جدید به صورت تداوم یافته برای این بازار از راه می رسد. اگر چه اهداف تکنیکالی کوتاه مدت شاخص در محدوده ۱/۴ تا ۱/۶ میلیون واحد قرار دارد اما واقعیت های اقتصادی هم پشت سر بورس در حرکت هستند. هجوم نقدینگی سرگردان همچنان قیمت ها را بالا می برد و در این بین شرکت های پذیرفته شده در بورس باید با ارائه برنامه افزایش سرمایه، نقدینگی بورس را بدین طریق به سمت بازار سهام هدایت کرده تا در نهایت رشد پایدارتری را رقم بزنند.

به نظر می رسد در شرایط فعلی عمق بازار سرمایه در حال افزایش بوده و تا پایان سال عواملی وجود دارد که بورس را با نوساناتی روبه بالا، همراه خواهد کرد. مهم ترین عامل تقویت کننده بورس در حال حاضر رشد قیمت دلار است که این مهم نیز به علت سیاست های تورم زای دولت در سال جدید رخ داده است. چراغ سبز دولت به آزادسازی نرخ هادر صنایع مختلف به زودی در آمار فروش و گزارش های ماهانه و صورت های میان دوره ای شرکت ها جای خواهد گرفت و عمده نمادهای بنیادی را ارزنده تر خواهد کرد.

اگر خواهیم مسیر بورس را دقیق تر ترسیم کنیم باید بگویم که مادر حال آماده سازی

کارنامه جذب سرمایه خارجی در سال ۹۸

مقایسه روند جذب سرمایه در سال ۹۸ نسبت به سال ۹۷ حکایت از آن دارد که حجم سرمایه گذاری های خارجی با افت حدود ۱۴/۶ درصدی مواجه شده است.

کارنامه مجوز جذب پول خارجی سال ۹۷ نشان می دهد بیش از یک میلیارد دلار سرمایه برای ۸۳ طرح از سوی هیات سرمایه گذاری خارجی تایید شده است؛ در حالی که کارنامه جذب پول سال ۹۸ با رقم ۸۵۴ میلیون دلار بایگانی شد. البته به لحاظ تعداد، وضعیت طرح های خارجی مصوب شده در سال ۱۳۹۷ کمی بهتر از پروژه های سرمایه گذاری سال ۹۸ است. طبق بررسی ها، پرونده جذب سرمایه گذاری خارجی ۱۳۹۷ با ۸۳ طرح و پرونده جذب پول خارجی سال ۱۳۹۸ با ۸۲ طرح مصوب بسته شده است.

داده های وزارت صمت همچنین نشان می دهد از ۸۲ شرکت ثبت شده، ۳۳ شرکت با ۱۰۰ درصد سهامدار خارجی و ۴۸ شرکت به صورت مشارکتی با شرکای داخلی و یک مورد تحت عنوان تریبیات قراردادی است. همچنین آمارها حکایت از آن دارد که از لحاظ حجم تعداد سرمایه گذاری خارجی مصوب شده در سال ۱۳۹۸، سهم «صنعت» ۹۸ درصد، سهم «معادن» ۱۲/۰ درصد و سهم «تجارت» ۱/۸۸ درصد بوده است.

حال با ارائه تصویری کلی از پرونده جذب سرمایه خارجی سال ۹۸، در ادامه این گزارش به جزئیات عملکرد ایران و کشورهای سرمایه گذار در این زمینه پرداخته شده است. اما در این میان یک پرسش مطرح است. آیا پروسه جذب پول خارجی هم ممکن است همانند سایر بخش ها و ابعاد مختلف اقتصادی تحت الشعاع شیوع ویروس کرونا با چالش ها و دست اندازیهایی در سال جاری مواجه شود؟ تحلیلگران معتقدند فشار تحریم ها و ضعف شدن اقتصاد ایران به خصوص در بخش بهبود محیط کسب و کار، از جمله عواملی هستند که در کاهش حجم سرمایه گذاری های سال ۹۸ تاثیر گذار بوده است. به اعتقاد آنها، در حالی سال ۹۹ آغاز شده است که باید به آثار مخرب تحریم ها بر اقتصاد کشور مان، آثار سوء گسترش شیوع کرونا و تعطیلی بسیاری از بنگاه های اقتصادی را اضافه کرد.

طبق آخرین پیش بینی های صندوق بین المللی پول، نرخ رشد اقتصادی جهان در سال جاری میلادی به دلیل شیوع گسترده کرونا و توقف بسیاری از فعالیتهای اقتصادی، به منفی ۳ درصد خواهد رسید. از سوی دیگر، پیش بینی های این سازمان بین المللی نشان می دهد سرمایه گذاران در رفتار و عملکردشان، تمایل کمتری نسبت به سرمایه گذاری از خود نشان می دهند.

پروژه های پر طرفدار

اما گروه های صنعتی، معدنی و تجاری جذاب برای سرمایه گذاران خارجی در سال ۹۸ که سالی سخت توامان با فشار تحریم ها برای اقتصاد ایران بود، در چه بخش هایی جانمایی شده اند؟ آمارها حاکی است گروه های معدنی جذاب برای سرمایه گذاران هندی و هنگ کنگی، «استخراج و فرآوری منیزیت» و «تولید کنسانتره نفلین سینیت» بوده است. همچنین سرمایه گذاری در حوزه تجارت شامل «احداث رستوران»، «سفارش کالا در فضای مجازی از طریق تارنما و نرم افزار»، «ساخت و تولید محصولات صنایع دستی و چرمی (مجوز صنفی، تولیدی)» است.

گروه های صنعتی جذاب برای سرمایه گذاران خارجی در سال ۹۸ هم در ۵ حوزه جانمایی شده اند. طبق بررسی ها، بیشترین حجم سرمایه گذاری خارجی در این بازه زمانی در بخش های «محصولات

کارنامه جذب سرمایه گذاری خارجی ۹۸ با ثبت ۸۲ طرح به ارزش ۸۵۴ میلیون دلار در بخش صنعت، معدن و تجارت کشور بسته شد. ارزیابی ها حاکی از این است که پنج کشور امارات متحده عربی، هلند، چین، ترکیه و آلمان پیشتازان سرمایه گذاری در ایران بوده اند. طبق بررسی های بیشترین حجم سرمایه گذاری خارجی در سال گذشته در بخش های «محصولات از توتون و تنباکو»، «محصولات غذایی و آشامیدنی»، «سایر محصولات کانی غیر فلزی»، «ساخت مواد و محصولات شیمیایی» و «کک و فرآورده های حاصل از نفت» صورت گرفته است.

سالنامه جذب سرمایه گذاری خارجی ۹۸ با ثبت ۸۲ طرح ورق خورد. گزارش های رسمی «صمت» نشان می دهد از ابتدای سال ۱۳۹۸ تا پایان اسفند ماه، ۸۲ طرح با ارزش ۸۵۴ میلیون دلار در بخش «صنعت»، «معادن» و «تجارت» کشور با مشارکت سرمایه گذار خارجی به تصویب رسیده است.

طبق داده ها، بیشترین جذب پول خارجی براساس حجم در پنج استان «زنجان»، «خراسان رضوی»، «کرمانشاه»، «هرمزگان» و «تهران» و از پنج کشور «امارات متحده عربی»، «هلند»، «چین»، «ترکیه» و «آلمان» بوده است.

گزارش سرمایه گذاری های خارجی مصوب تحت پوشش قانون تشویق و حمایت سرمایه گذاری خارجی در بخش صنعت، معدن و تجارت در سال ۱۳۹۸ منتشر شد. براساس آمارهای ارائه شده از سوی «دفتر سرمایه گذاری و تامین منابع مالی وزارت صمت»، ایران توانسته در سال ۹۸ از سه بخش صنعت، معدن و تجارت، ۸۵۴ میلیارد دلار برای ۸۲ طرح، سرمایه جذب کند.

از توتون و تنباکو»، «محصولات غذایی و آشامیدنی»، «سایر محصولات کانی غیر فلزی»، «ساخت مواد و محصولات شیمیایی» و «کک و فرآورده‌های حاصل از نفت» صورت گرفته است.

در گروه صنعتی «محصولات از توتون و تنباکو» می‌توان از تولید سیگار فیلتردار و فرآوری توتون سیگار نام برد. از سرمایه‌گذاری در گروه صنعتی «محصولات غذایی و آشامیدنی‌ها» می‌توان به «تولید انواع محصولات لبنی و فرآوری آنها»، «تولید خمیر مایه»، «تولید انواع پودر نوشیدنی فوری»، «تولید خوراک آماده دام، طیور و آبزیان»، «تولید انواع کیک مغزدار، انواع نان حجیم و نیمه حجیم»، «انواع شکلات و کرم شکلاتی» اشاره کرد.

«تولید انواع کاشی و نانو سرامیک‌های پیشرفته»، «تولید لوازم بهداشتی چینی و تولید دانه‌ها و پودرهای شیشه‌ای»، «تولید منیزیت کلیسینه شده»، «تولید و برش سنگ گرانیتی»، «سقف متحرک اتوماتیک و پنجره متحرک اتوماتیک» در گروه صنعتی «سایر محصولات کانی غیر فلزی» قرار دارند.

همچنین «تولید مکمل‌های دارویی»، «تولید گازهای صنعتی و طبی»، «تولید خمیر الکترو گرافیتی» و «تولید انواع مواد استریل کننده بر پایه پروکسی اسیدها»، «تولید انواع داروهای دستگاه گوارش، گیاهی، قند خون، کلیه و مجاری ادراری»، «تولید کیت تشخیص سریع آنتی بادی منوکلونال میکروبیولوژی»، «تولید انواع فرآورده‌ها از مشتقات خون، داروهای نو ترکیب و پپتیدی»، «تولید فرآورده‌های ویژه بیماران ای‌سی‌یو» در گروه صنعتی «ساخت مواد و محصولات شیمیایی» هستند. در گروه صنعتی «کک و فرآورده‌های حاصل از نفت»، می‌توان به «احداث پالایشگاه میعانات گازی»، «تولید هیدروکربن‌های سبک و سنگین»، «تولید و فرآوری مواد شیمیایی» نام برد.

پیش‌تازان سرمایه‌گذاری

کشورهای سرمایه‌گذار که بیشترین حجم سرمایه‌گذاری خارجی مصوب در این بازه زمانی در بخش صنعت، معدن و تجارت را داشته‌اند، به ترتیب «امارات متحده عربی»، «هلند»، «چین»، «ترکیه» و «آلمان» هستند. طبق ارزیابی‌ها، «امارات متحده عربی» ۳۰ درصد از حجم سرمایه‌گذاری‌ها را به خود اختصاص داده و در جایگاه نخست سرمایه‌گذاران پیش‌تاز قرار گرفته است. «هلند» و «چین» هم با سهم ۲۲ و ۲۰ درصد

از کل سرمایه‌گذاری‌های جذب شده، در سکوی دوم و سوم ایستاده‌اند. همچنین «ترکیه» و «آلمان» توانسته‌اند با کسب سهم ۱۰ و ۹ درصدی از کل سرمایه‌گذاری‌ها، در پرورده «کشورهای با بیشترین حجم سرمایه‌گذاری خارجی مصوب در سال ۹۸» جایگاه چهارم و پنجم را تصاحب کنند. اما از لحاظ تعداد طرح‌های مصوب شده، کدام کشورها پیش‌تاز بوده‌اند؟ آمارها نشان دهنده سهم بالای تعداد سرمایه‌گذاری‌ها توسط «افغانستان» است. بررسی‌ها نشان می‌دهد سرمایه‌گذاران افغانستانی توانسته‌اند ۱۴ طرح سرمایه‌گذاری مصوب شده را از آن خود کنند.

همچنین طبق داده‌های آماری منتشر شده، به ترتیب «ترکیه» در رتبه دوم با ۱۳ طرح مصوب، «چین» در رتبه سوم با ۱۱ طرح مصوب و «امارات متحده عربی» و «اتریش» به‌طور مشترک و هر کدام با ۶ فقره سرمایه‌گذاری در رتبه چهارم قرار گرفته‌اند. از سوی دیگر «عراق» و «هند» به‌طور مشترک و هر کدام با ۵ فقره سرمایه‌گذاری رتبه پنجم را در تعداد سرمایه‌گذاری‌های مصوب کسب کرده‌اند.

فرود سرمایه در ۲۳ استان

اما سرمایه‌ها در کدام شهرها فرود آمده‌اند؟ طبق آمارهای وزارت صنعت، معدن و تجارت، ۲۳ استان کشور در سال ۹۸ پذیرای سرمایه و سرمایه‌گذاران خارجی بوده‌اند. توزیع استانی تعداد سرمایه‌گذاری خارجی مصوب در سال ۱۳۹۸ نشان دهنده سهم بالای تعداد سرمایه‌گذار خارجی در استان «خراسان رضوی» با تعداد ۲۰ طرح است. «تهران» هم با ۱۱ طرح مصوب شده، در رتبه دوم و استان‌های «قزوین»، «آذربایجان شرقی» و «خوزستان» به‌طور مشترک در رتبه سوم (هر استان با تعداد ۵ طرح) در این بازه زمانی قرار گرفته‌اند.

اما بررسی سهم استان‌ها براساس حجم سرمایه‌گذاری خارجی مصوب طی سال ۱۳۹۸، از نقش پررنگ استان‌های دیگر کشور در جذب سرمایه حکایت دارد. نمودارهای وزارت صنعت، معدن و تجارت نشان می‌دهد چهار استان «زنجان»، «خراسان رضوی»، «کرمانشاه» و «هرمزگان» بیش از ۵۴ درصد حجم سرمایه‌گذاری خارجی مصوب در کشور را در این دوره به خود اختصاص داده‌اند. براساس داده‌های آماری، «زنجان» با جذب ۱۸ درصد از سرمایه‌گذاری‌ها در سکوی نخست، «خراسان رضوی» با جذب ۱۵ درصد از سرمایه‌ها و «کرمانشاه» با جذب ۱۳ درصد در رتبه‌های دوم و سوم ماراتن تزریق پول خارجی ایستاده‌اند.

پس از این استان‌ها، «هرمزگان» با جذب ۸ درصد سرمایه‌گذاری‌ها و «تهران» و «فارس» به‌طور مشترک و هر کدام با سهم ۷ درصدی، در رتبه‌های بعدی نمودار سهم استان‌ها براساس حجم سرمایه‌گذاری خارجی قرار گرفته‌اند. همچنین «بوشهر» و «قزوین» به‌طور مشترک و هر کدام با سهم ۶ درصدی در جذب سرمایه‌گذاران خارجی، استان‌هایی بوده‌اند که در سال ۹۸ کشت سرمایه‌گذاری داشته‌اند.

طبق آمارها، «آذربایجان شرقی» با ۵ درصد، «کردستان» با ۴ درصد، «یزد» با ۳ درصد، «کرمان»، «خوزستان» و «مرکزی» به‌طور مشترک و هر کدام با سهم ۲ درصد، «خوزستان» با ۲ درصد و «البرز» و «اصفهان» به‌طور مشترک هر کدام با سهم یک درصد، استان‌هایی بوده‌اند که در جغرافیای جذب سرمایه خارجی سال ۹۸ دیده می‌شوند. /دنیای اقتصاد

نقش بازار سرمایه در تحقق جهش تولید

امین شاکری، رئیس مجمع عالی کارآفرینان

پول و سرمایه می‌توانند مکمل یکدیگر باشند و توانان به تجهیز منابع مالی بپردازند. با توجه به این که، فعالیت‌های تولیدی عمدتاً نیازمند زمان هستند و فرآیندی طولانی دارند، بنابراین نقش بازار سرمایه در تجهیز و انتقال منابع مالی به فعالیت‌های سرمایه‌گذاری و توسعه‌ای بسیار حائز اهمیت است.

به یقین، بازار سرمایه در شرایط کنونی اقتصاد کشور یک فرصت طلایی محسوب می‌شود که میتوان از این ظرفیت عظیم برای مردمی سازی اقتصاد، ایجاد شفافیت و توسعه عدالت در اقتصاد و همچنین انجام اصلاحات اقتصادی به منظور تحقق اهداف سیاست های اقتصاد مقاومتی، استفاده کرد. با توجه به نقش بازار سرمایه در جهش تولید، بازار سرمایه ایران هنوز نتوانسته نقش مناسبی در تجهیز منابع مالی به سوی سرمایه‌گذاری مولد داشته باشد؛ برای بهبود تجهیز منابع مالی از طریق بازار سرمایه در راستای مقاوم سازی اقتصاد از کانال تحقق رشد اقتصادی مستمر و با ثبات، اصلاحات سیاستی میتواند، مسیر حرکت به سمت تأمین مالی بورس محور را هموارتر سازد. اقداماتی نظیر شناسایی و برطرف کردن موانع توسعه و تعمیق بازار سرمایه، تداوم حمایت نهاد های حاکمیتی از بازار سرمایه و تدوین قوانین بالادستی به منظور حمایت از این بازار و جذب سرمایه های خارجی، خروج دولت و بانک ها از بنگاه داری و عرضه سهام مالکیتی و مدیریتی شان در بازار سرمایه، فراهم کردن امکانات لازم نظیر تنوع ابزار های مالی و ایجاد شبکه گسترده معاملات و همچنین تقویت زیر ساخت های فناوری و تکنولوژی لازم به منظور شبکه سازی میان سرمایه گذاران و سرمایه پذیر ها و ارائه آموزش های لازم و فرهنگ سازی مناسب، میتواند کمک شایانی به توسعه بازار سرمایه در کشور کند.

بازار پول در ایران به دلایل متعدد، همواره با مازاد تقاضا و کمبود عرضه مواجه بوده است. عدم تعادلی که در مواجهه با شرایط اقتصادی و سیاسی ابتدای دهه ۱۳۹۰ (رکود تورمی و تحریم) موسوم به بیماری هلندی تشدید شده و محدودیت تأمین مالی و منابع ارزان جهت تسهیلات مالی و اعتباری را به عنوان یکی از مهم ترین موانع توسعه و پیشرفت بنگاه های اقتصادی و بازدارنده توسعه کارآفرینی، تبدیل کرده است. در سال جدید که از سوی رهبر معظم انقلاب تحت عنوان «جهش تولید» نامگذاری شده است، نقش و اهمیت بازار های پولی و مالی در تأمین، مدیریت و هدایت منابع مالی به سمت بخش های مولد اقتصاد، پیش از پیش، اهمیت دارد.

اساساً طریقه تأمین مالی به چند صورت است شامل: سرمایه گذاری های مستقیم دولت و نهادهای حاکمیتی، سرمایه گذاری های خارجی و تأمین مالی از طریق بانک ها، موسسات مالی و اعتباری، انتشار اوراق قرضه و نهایتاً بازار سرمایه که عمدتاً بانک ها به عنوان اولین گزینه برای تأمین مالی بوده اند. لازم به ذکر است، عامل تعیین کننده رشد اقتصادی و افزایش تولید ناخالص داخلی GDP، نرخ سرمایه گذاری و تأمین مالی است. بنابراین دست یابی به افزایش تولید، به جز با افزایش میزان سرمایه گذاری و تسهیل فضای کسب و کار امکان پذیر نیست؛ افزایش سرمایه گذاری مستلزم تجهیز و تأمین منابع مالی داخلی و خارجی بلندمدت و کوتاه مدت از طریق بازار های مالی (بازار پول و سرمایه) است. در صورت برخورداری صنایع، از نقدینگی و سرمایه در گردش کافی، شرکت ها و بنگاه های اقتصادی می توانند اقدامات زیادی را در راستای جهش تولید، انجام دهند.

متأسفانه نظام مالی مسلط بر بازار مالی ایران، به دلیل عدم توسعه بازار سرمایه، نظام بانک محور بوده است. با توجه به مازاد تقاضای مستمر اعتبارات بانکی و نقدینگی بالای کشور، بی شک نظام بانکی کشور در اجرای وظیفه کارکردی اش یعنی در تجهیز و تخصیص منابع مالی، همواره مشکلات جدی داشته است. در واقع، ابزار های مهم در اختیار نظام بانکی برای تجهیز منابع، که همانا نرخ سود سپرده ها و نرخ سود تسهیلات است، عملاً بانک ها نقشه در تعیین آن ندارند؛ به طوری که در بررسی آمار های اقتصادی سالیان اخیر، نرخ سود حقیقی سپرده های بانکی منفی بوده است. در این میان بانک مرکزی هم به عنوان سیاستگذار ارشد سیاست های پولی و نظام اقتصادی کشور، همواره در تلاش برای ایجاد تراز مالی - اقتصادی در بانک ها است.

به طور کلی از مهمترین مشکلات اصلی بانک ها در تجهیز منابع مالی می توان به محدودیت میزان اعتبارات، عدم تناسب نرخ سود سپرده ها با نرخ تورم، تداوم تحریم ها و عدم دسترسی به منابع خارجی و سپرده قانونی بانک ها نزد بانک مرکزی اشاره کرد. همچنین، با توجه به این که بانک ها در ایران صرفاً به واسطه گری مالی نمی پردازند و بخشی از منابع جذب شده را به سوی شرکت ها و بنگاه های اقتصادی وابسته شان سوق می دهند، عملاً بنگاه های اقتصادی مستقل، در تأمین منابع مالی با کمبود منابع، مواجه می شوند. حال در شرایط کنونی اقتصادی کشور و با توجه به تحریم های ظالمانه اقتصادی و محدودیت های بانکی ضروریست از تأمین مالی بانک محور به تأمین مالی بورس محور حرکت کرده و باید به سراغ تأمین مالی از سوی بازار های سرمایه، رفت.

هزینه تأمین مالی در بازار سرمایه با استفاده از ابزار های تأمین مالی متعدد آن می تواند بسیار کمتر از تأمین مالی از مسیر نظام بانکی باشد. از طرفی مزیت دیگر تأمین مالی از طریق بازار سرمایه به کارگیری سرمایه های خرد مردمی است که ظرفیت سرمایه های را کد در اقتصاد را فعال و از هدایت به سمت بازار های غیر مولد که عمدتاً مبتنی بر واسطه گری و سفته بازی است، جلوگیری خواهد کرد. بازار های

پیش‌بینی آینده بازار سهام / توصیه به تازه‌واردهای بورس

سرمایه‌گذاری در بازار سرمایه دارند، پیشنهاد می‌کنیم به جای اینکه مستقیم سراغ بازار سهام بروند از طریق صندوق سرمایه‌گذاری وارد بورس شوند و واحد صندوق را بخرند؛ چرا که برای سرمایه‌گذاری در این حوزه تیم‌های تخصصی و دارای دانش و اطلاع کافی حضور دارند که این صندوق‌ها را اداره می‌کنند و بنابراین خرید صندوق‌ها ریسک کمتری خواهد داشت.

یک عضو شورای عالی بورس می‌گوید: با توجه به اقداماتی که دولت و حاکمیت برای ثبات و افزایش عمق بازار سهام انجام می‌دهند، پیش‌بینی می‌شود آینده بازار سهام مثبت باشد اما سرعت رشد شاخص همانند گذشته نیست.

یک عضو شورای عالی بورس درباره آینده بازار سهام به تجارت‌نیوز گفت: با توجه به اقداماتی که دولت و حاکمیت برای ثبات و افزایش عمق بازار انجام می‌دهند، پیش‌بینی می‌شود آینده بازار سهام مثبت باشد اما سرعت رشد شاخص همانند گذشته نیست. با حرکت اصلاحی که در یک هفته گذشته در بورس به وجود آمده از جمله افزایش سرعت پذیرش شرکت‌ها و عرضه اولیه‌ها بازار سهام بازار مطمئن و روبه‌رشدی ارزیابی می‌شود.

حسین سلاح‌ورزی به مردم توصیه کرد: به طور هیجانی و احساسی وارد بازار سهام نشوند و با اطلاع و آگاهی در این بازار سرمایه‌گذاری کنند. منابع مالی و پولی که جنبه حیاتی دارد را در این بازار وارد نکنند و سرمایه‌مآزاد خود را به سمت بورس هدایت کنند. او تصریح کرد: به کسانی که قصد

آینده بورس در سال ۹۹ مراقب ریسک‌های جانبی بازار سرمایه باشید

به اعتقاد فعالان بازار سرمایه، همراهی و حمایت دولت از بورس، عدم جذابیت بازارهای مالی دیگر برای سرمایه‌گذاران و رکود در صنعت از سال گذشته زمینه‌ساز رونق بازار سرمایه بوده است.

اما از سوی دیگر برخی از کارشناسان این بازار معتقدند؛ سیاستگذاران اقتصادی ایران به جای طراحی و اجرای سیاست‌های اثربخش و کارآمد برای کاهش مشکلات اقتصادی و بهبود شرایط زندگی مردم و از همه مهم‌تر توسعه صنعت و بازارهای مولد و ارزآور به دنبال هدایت نقدینگی‌های سرگردان به بازار بورس هستند تا با این اقدام بتوانند از این منابع بیشتر استفاده شود، اما غافل از اینکه صدمه عدم هدایت به بخش‌های مولد خیلی بیشتر می‌تواند مانع مالی کشور را متزلزل کند.

با توجه به مسایل و رخدادهای اخیر جهانی، پیش‌بینی روند بازار سرمایه تا پایان سال کمی دشوار به نظر می‌رسد. چنانچه بسیاری از داده‌ها و شاخص‌های اقتصادی رشد چشم‌گیر بازار سرمایه را در سال ۹۸ پیش‌بینی نمی‌کردند، اما به دلایل رشد نرخ دلار و نرخ تورم، همچنین افزایش نقدینگی و برخی موارد دیگر، این اتفاق افتاد و بازار سرمایه یک سال طلایی را پشت سر گذاشت.

بورس در مسیر رکود یا رونق؟

در همین رابطه حمید میرمعینی، کارشناس بازار سرمایه در گفتگو با اقتصاد ۲۴ گفت: اگر چه اثر مولفه‌های بنیادی در وضعیت مالی شرکت‌ها دلیل توجیه‌کننده رشد قیمت سهام شرکت‌های بورسی بود، اما نقش و تاثیر ورود نقدینگی جدید از سوی سرمایه‌گذاران تازه وارد را نمی‌شود نادیده گرفت و بر رشد شاخص بسیار تاثیر گذار بودند.

به اعتقاد میرمعینی، پیش‌بینی‌ها تا پایان سال ۹۹ هم شاید ادامه رشد در این بازار خبر بدهند اما مولفه‌های کلان اقتصادی بر کلیت بازار سرمایه تاثیر گذار هستند و بازار را تحت الشعاع قرار می‌دهند که انتظار تاثیر مثبت بر بازار متصور است.

این استاد دانشگاه با تاکید بر این موضوع گفت: نرخ دلار و تورم، سیاست‌گذاری‌های پولی و مالی دولت، بازارهای جهانی و همچنین ریسک سیاسی در داخل کشور عواملی است که بازار سرمایه را به سمت رونق و یا رکود می‌کشاند، اما در این بین باید به شرط تاثیر کرونا و ویروس نیز اشاره داشت.

تحلیلگر ارشد بورس و بازار سرمایه گفت: از اینرو به واسطه بروز برخی علائم در عواملی که گفته شد، تصور ادامه افزایش شاخص بورس با شیب تند تا حدودی سخت است، اما با توجه به ورود نقدینگی‌های جدید به این بازار احتمال ثبات در رشد بازار سرمایه وجود دارد.

میرمعینی با اشاره به ریسک‌های تهدیدکننده معاملات بورس افزود: با توجه به اینکه هجوم گسترده نقدینگی به بورس ادامه دارد، همه مسایل بنیادی در معاملات این بازار از بین برده می‌شود، بنابراین ریسک‌های زیادی فضای معاملات بورس را تهدید می‌کند.

این کارشناس بازار سرمایه معتقد است، هجوم نقدینگی به بازار به حدی زیاد است که همه این ریسک‌ها را از بین برده است و تاکنون این ریسک‌ها نتوانسته تاثیری در جلوگیری از صعود شاخص بورس داشته باشد.

اگر رشد بازار سرمایه به افزایش سرمایه شرکت‌ها و راه‌اندازی طرح‌ها و پروژه‌ها منجر شود می‌توان امید داشت تا پول به بازارهای موازی وارد نشده و در جهت رونق اقتصادی حرکت کند در غیر اینصورت نمی‌توان به بازار با توجه به تلاطم‌های اقتصادی - سیاسی امید داشت.

تحلیلگر ارشد بورس و بازار سرمایه گفت: همانطور که اشاره شد، بازار سرمایه تحت تاثیر چند عامل کلان قرار می‌گیرد از اینرو معادلات بین‌المللی می‌تواند بازار را دستخوش نوسان کند. در حال حاضر و ویروس کرونا نیز از عواملی است که اقتصاد بین‌المللی را متلاطم کرده به طوری که نمی‌توانیم بر اقتصاد جامعه تا چندین ماه آینده خوش‌بینی زیادی داشته باشیم.

نقش سهام‌ها در ارزش‌گذاری بورس
میرمعینی در پاسخ به این سوال که نقش

ادامه در صفحه ۴۰

تحولات ثبت نام و کدهای سهامداری ثبت شده در سامانه سجام در پایان اردیبهشت ۱۳۹۹

تعداد نفرات ثبت نام و احراز هویت شده در سامانه سجام - هزار نفر

• تعداد ثبت نام در سامانه سجام در اردیبهشت ۱۳۹۹ نسبت به اردیبهشت ۱۳۹۸ حدود ۵۰ برابر شده است

• در اردیبهشت ماه ۱۳۹۹ حدود ۶۱ درصد از افراد ثبت نام کرده در سامانه سجام، احراز هویت شده‌اند. افراد احراز هویت شده مذکور نسبت به مدت مشابه سال قبل حدود ۴۴ درصد افزایش داشته‌اند

تعداد نماد و ارزش سرمایه ثبت شده در سامانه پس از معاملات در تاریخ ۱۳۹۹/۲/۳۱

• در پایان اردیبهشت ۱۳۹۹ از مجموع ۱,۱۷۰ نماد ثبت شده در سامانه سجام، حدود ۵۴ درصد متعلق به فرابورس به ارزش سرمایه حدود ۱,۱۸۶ هزار میلیارد تومان بوده که سهم حدود ۲۵ درصدی از مجموع سرمایه نمادهای ثبت شده دارد.

• بازار بورس حدود ۳۴ درصد از نمادهای ثبت شده سجام را به خود اختصاص داده که ارزشی حدود ۳,۵۸۲ هزار میلیارد تومان برابر با سهمی حدود ۷۴ درصد از مجموع سرمایه نمادهای ثبت شده را داراست.

تعداد کدهای مالکیت (کد سهامداری) موجود در سامانه پس از معاملات - میلیون کد

• تعداد کل کدهای مالکیت موجود در سامانه سجام در اردیبهشت ۱۳۹۹ برابر با ۴۸ میلیون کد بوده که از این تعداد ۱۲.۸ میلیون کد فعال وجود دارد.

• تعداد کل کدهای مالکیت موجود در سامانه سجام در اردیبهشت ۱۳۹۹ نسبت به اردیبهشت ۱۳۹۸ حدود ۲ درصد افزایش یافته است؛ این در حالیست که کدهای فعال در مدت مذکور بالغ بر ۴۶ درصد افزایش یافته‌اند.

تهیه کننده: طاهره کریمی دستنایی
منبع امارها: شرکت سپرده گذاری مرکزی اوراق بهادار
تیر ماه ۱۳۹۹

سهم ناچیز خراسان رضوی در بازار سرمایه

عرضه سهام، برنامه ریزی برای عرضه سهام جدید مانند زمین‌های بزرگ و معادن و سود بسیار در این بازار، باید بازنگری لازم در ارتباط با نقش سایر بازارهای موازی صورت گیرد تا به ایجاد عدم تعادل‌های بزرگ و در نتیجه تشدید طوفان‌های جدید غیرقابل جبران در سایر بازارها منجر نشود.

سهم ۱.۵ درصدی خراسان رضوی از بازار سرمایه

مدیرکل امور اقتصادی و دارایی خراسان رضوی سهم این استان را از بازار سرمایه کشور ۱.۵ درصد اعلام و بیان کرد: این حضور و سهم اندک خراسان رضوی در بازار بورس با وضعیت مناسب اقتصادی استان همخوانی ندارد.

حسین امیررحیمی افزود: در سیاست‌گذاری‌های کشور سهم خراسان رضوی از اقتصاد دستکم پنج درصد در نظر گرفته می‌شود در حالی که این استان ۳۶

بنگاه‌های اقتصادی خراسان رضوی در حالی سهم ناچیزی در بازار بورس دارند که این استان از مزیت‌های فراوان اقتصادی، موقعیت راهبردی و فعالیت چندین هزار بنگاه اقتصادی کوچک و متوسط برخوردار است.

کارشناسان دلایل مختلف برای عدم حضور کافی بنگاه‌های اقتصادی خراسان رضوی در بورس اعلام می‌کنند به طوری که برخی لزوم شفافیت‌های مالی بنگاه‌ها برای ورود به بورس که مراتب نگرانی آنان از این بازار را فراهم کرده و برخی دیگر عدم آشنایی بنگاه‌های اقتصادی با بازار سرمایه را عنوان می‌کنند.

در کنار بنگاه‌های اقتصادی با توجه به رونق بورس در ماه‌های اخیر تعداد بسیاری از اقشار جامعه وارد این بازار سرمایه شده‌اند و تلقی عامه مردم از ورود به این بازار پریسک، شباهت آن با سایر بازارهای موازی مانند ارز، طلا و خودرو است.

در این اوضاع کارگزاری‌های بورس یا افراد متخصص در حوزه حسابداری نیز از ورود به این بازار پرچنگال حمایت می‌کنند، این گروه‌ها همواره برای کسب درآمد، بازار سهام را منطقی تعریف می‌کنند و براساس تورم سال‌های گذشته و تصمیمات دولت اتفاقات رخ داده را واقعی جلوه می‌دهند.

در شرایط فعلی افراد به راحتی برای معاملات سهام اقدام به اخذ کد بورسی کرده و مبادرت به خرید و فروش سهام می‌کنند، این در حالی است که در بورس اکثر کشورهای دنیا محدودیت‌هایی برای ورود به این بازار وجود دارد، از سوی دیگر به دلیل وجود رفتار توده‌ای در بازار سرمایه، بخش اعظمی از مبادله کنندگان در بازار از تجربه کافی برخوردار نیستند. با توجه به این که در شرایط فعلی کشور قیمت‌های بازار و به تبع آن ارزش واقعی شرکت‌ها در بلندمدت پایدار نیست و در شرایط کرونایی اخیر و وجود رکود بی سابقه در بازار تولید و خدمات، انتظارات منفی در بازارها شکل گرفته است، نگرانی از شکست این بازار در صورت عدم مداخله دولت وجود دارد.

با توجه به باز نبودن درهای اقتصاد ایران در شرایط فعلی به دلیل تحریم و کرونا و باتوجه به شرایط خاص فعلی بازار جهانی، اوضاع تجارت و انتقالات مالی و درآمدی برای دولت با مشکلاتی مواجه شده است اما رفتارهای دولت بر بازارها نقش اساسی دارد.

نگرانی که از وضعیت فعلی بازار بورس وجود دارد این است که به دلیل عجله متقاضیان، رونقی که باید به طور پیوسته و در طول یک سال رخ دهد و جریان سرمایه گذاری پایدار را بوجود آورد، به طور ناگهانی و در مدت بسیار کوتاه به منظور جذب سریع سرمایه سرگردان در کشور رخ داده است و شاید در آینده تبدیل به رکود و فرار سرمایه از بازار سهام شده و در کنار عدم شفافیت بازار سهام، ابر تورم رخ داده یا به بازارهای موازی انتقال یابد.

با توجه به راهبردهای جدید دولت در ارتباط با بازار بورس، تحریک‌های متوالی این بازار با

وی بر لزوم اقدام دولت برای تقسیم بازار سرمایه در کشور به چند بازار بورس منطقه‌ای قوی تاکید و بیان کرد: راه‌اندازی بازار بورس منطقه‌ای شرایط راحت‌تری برای سرمایه‌گذاران جهت مشارکت فراهم می‌کند زیرا مشکلات ناشی از رفت و آمد به مرکز برای اخذ مجوز فعالیت در بازار بورس را از میان برمی‌دارد و با رقابت سازنده توسعه مناطق را نیز در پی خواهد داشت.

مدیرکل امور اقتصادی و دارایی خراسان رضوی افزود: در وضعیت فعلی بازار سرمایه در اقتصاد ایران می‌تواند با توجه به شرایط اقتصادی موجود، اعمال تحریم‌ها، شیوع بیماری کرونا و همچنین استقبالی که از بازارهای مجازی در مقایسه با بازارهای فیزیکی رخ داده، نقش مهمی ایفا کند و هدایتگر نقدینگی موجود باشد.

وی ادامه داد: بر اساس مطالعات صورت

شرکت بورسی در بازار سرمایه دارد که ۲۳ واحد آن در بازار بورس و ۱۳ واحد دیگر در بازار فرابورس فعالیت دارد.

وی ادامه داد: این تعداد شرکت بورسی خراسان رضوی در بازار سرمایه ۱.۵ درصد از حجم بازار سرمایه و از نظر ارزشی نیز کمتر از ۲ درصد از کل ارزش بازار سرمایه کشور را دربرمی‌گیرد که در یک مقایسه ارزش بازار این ۳۶ شرکت به اندازه ارزش بازار شرکت فولاد مبارکه اصفهان هم نیست به طوری که در حال حاضر ارزش این شرکت در بازار سرمایه ۲۴ هزار میلیارد ریال برآورد می‌شود.

مدیرکل امور اقتصادی و دارایی خراسان رضوی گفت: شرکت‌هایی در این استان و حوزه اقتصادی آن فعالیت دارند که به خصوص در بخش‌های صنایع غذایی، زعفران و کشاورزی تاثیرگذار بر اقتصاد کشور هستند.

وی افزود: حوزه‌های معدن، حمل و نقل و گردشگری خراسان رضوی هم ظرفیت بسیار دارند اما با همه این‌ها در میان سرمایه‌گذاران خراسانی نوعی بی‌نیازی و عدم استقبال نسبت به ورود به بازار سرمایه دیده می‌شود.

امیررحیمی ادامه داد: بنگاه‌های کوچک و متوسط بیشتری نسبت به شرکت‌های اقتصادی بزرگ در خراسان رضوی فعالیت دارند.

وی گفت: این واقعیت می‌تواند یکی از دلایل استقبال اندک از حضور در بازار سرمایه باشد بطوری که هم‌اکنون خراسان رضوی با استان‌های موفق در عرصه مشارکت بنگاه‌ها در بازار سرمایه فاصله بسیار دارد.

لزوم تشکیل بورس خراسان

مدیرکل امور اقتصادی و دارایی خراسان رضوی افزود: تشکیل "بورس خراسان" از جمله اقداماتی است که با هدف استفاده از ظرفیت بازار سرمایه در استان، از چندی پیش در دست بررسی است، البته معتقدیم که بورس خراسان در صورت ایجاد و راه‌اندازی باید ویژگی‌های خاصی داشته باشد و حتی ممکن است برای آن آیین‌نامه و قوانینی تدوین شود که متفاوت از بورس تهران باشد.

وی ادامه داد: برای افزایش سرمایه‌گذاری و بهره‌گیری از ظرفیت بازار سرمایه دو راه شامل "تقویت تالار بورس تهران در مشهد" و "اندیشیدن به راه‌اندازی یک بازار سرمایه مستقل در مشهد" پیش روی ما قرار دارد که به نظر می‌رسد دومین راه، دارای ظرفیت بیشتری بوده و مسیر آسان‌تری پیش روی سرمایه‌گذاران قرار می‌دهد.

امیررحیمی گفت: راه‌اندازی بورس در خراسان رضوی پروسه زمان‌بری است که مخالفان و موافقان بسیار خواهد داشت ولی بخش صنعت توانمند در این خطه، قابلیت را فراهم کرده است که بتوان یک بازار بورس دستکم به قواره ۳۰ تا ۴۰ درصد بازار بورس تهران در این منطقه تشکیل شود، در حال حاضر پیشنهادهای لازم برای راه‌اندازی این بازار به مراجع مربوطه ارائه شده است.

گرفته، طی سال ۱۳۹۷ حدود ۲۰ هزار نفر در خراسان رضوی "کد سهام‌داری جدید" دریافت کردند در حالی که که از اسفند ماه پارسال تاکنون فقط در مشهد هر ماه ۲۵ هزار نفر برای دریافت کد سهام‌داری ثبت‌نام

ساز و کارهای قانونی است که هنوز قانون آن تدوین نشده است، به هر حال آمدن ۱۰۰ بنگاه اقتصادی در یک بورس نیازمند متولی برای کنترل و نظارت بر این بخش است.

دلایل حضور کمرنگ در بورس

مطالعات مختلف نشان می‌دهد روش‌های مختلف تامین مالی شرکت‌ها بر بازده سهام آنها تاثیر گذار است. این روش‌ها شامل انتشار سهام عادی، سود انباشته و تسهیلات بانکی است، هر کدام از این روش‌های تامین مالی بر اساس معیارهای خاصی انتخاب می‌شوند. این معیارها شامل هزینه تامین مالی، ریسک کسب و کار، دوره بازگشت سرمایه و در دسترس بودن است، سرمایه مورد نیاز برای تامین مالی پروژه‌های مختلف سرمایه گذاری شرکت‌ها به وسیله گروه‌های مختلفی از سرمایه گذاران تامین می‌شود که ادعاهای مختلف نسبت به سودهای مورد انتظار آتی دارند.

سهامداران شرکت، با توجه به ریسک و نرخ بازده مورد انتظار خود نسبت به سرمایه گذاری تصمیم گیری می‌کنند، در صورتی که حداقل نرخ بازده آنها تامین نشود اقدام به سرمایه گذاری نخواهند کرد، این مساله به نوعی راز ماندگاری خریداران و فروشندگان سهام در بازار سرمایه است.

محاسبات آماری بیانگر این است که سهم ارزش بازاری شرکت‌های بورس و فرابورس استان خراسان رضوی از کل تولید ناخالص داخلی استان نزدیک به ۱۶ درصد برای سال ۱۳۹۸ بود.

سهم آن از پیش‌بینی مرکز آمار ایران برای تولید ناخالص داخلی استان که قبل از هیجانات بازار بورس انجام شده است نیز عددی نزدیک به ۱۶ درصد را نشان می‌دهد. این امر می‌تواند بیانگر آینده مثبت وضعیت بورس در استان باشد و در صورت وقوع این پیش‌بینی، تحلیل‌های انجام شده در مورد شکست بازار بورس به وقوع نخواهد پیوست.

رییس کمیسیون سرمایه‌گذاری، بازار و پول در اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی خراسان رضوی درباره علل استقبال نکردن بنگاه‌های اقتصادی از بورس به خبرنگار ایرنا گفت: یکی از دلایل این عدم استقبال از بورس به تمایل آنها به عدم شفافیت اطلاعاتشان برمی گردد اما دلایل زیربنایی دیگری نیز در این بخش وجود دارد.

نموده‌اند.

امیررحیمی گفت: این حجم درخواست دریافت کد سهام‌داری بازار بورس نمایانگر استقبال بسیار خوب شهروندان از بازار سرمایه و ابراز اعتماد نسبت به آن است.

افزایش حجم معاملات در بورس خراسان

مدیر بورس اوراق بهادار استان‌های خراسان شمالی و خراسان رضوی نیز گفت: در مجموع ۳۰ بنگاه اقتصادی از این دو استان در بورس و فرابورس حضور دارند.

حسین خدادوست افزود: طی صحبتی که با فعالان اقتصادی استان پیرامون حضور کمرنگ آنها در بورس شد، دو دلیل عمده احصا گردید که شامل "ترس از شفافیت اطلاعات آنها در بورس" و "یکی بودن مالکیت و مدیریت بنگاه‌ها" است.

وی ادامه داد: صورت‌های مالی بنگاه‌های اقتصادی در بورس باید شفاف باشد و این مساله باعث گریزان بودن بسیاری از بنگاه‌ها از بورس می‌شود.

مدیر بورس اوراق بهادار استان‌های خراسان شمالی و خراسان رضوی گفت: از سوی دیگر اغلب مدیریت و مالکیت بنگاه‌های اقتصادی یکی است به این معنا که اعضای هیات مدیره بنگاه از یک خانواده هستند و ۱۰۰ درصد سهام بنگاه متعلق به یک خانواده است لذا واهمه دارند که ۱۰ درصد از سهام خود را در بورس واگذار کنند.

وی افزود: ورود به بورس مزیت‌های بسیار دارد و بنگاه‌های اقتصادی نیز به این مساله واقف هستند.

خدادوست ادامه داد: شرکت‌های دولتی یا عمومی نیز اغلب با مشکلاتی در حوزه قوانین مواجه هستند، به عنوان مثال سازمان همیاری شهرداری‌های خراسان رضوی که ۲۰ نهاد زیرمجموعه خود دارد، بدون مجوز از وزارت کشور قادر به حضور در بورس نیست در صورتی که اگر دستکم پنج نهاد از زیرمجموعه این سازمان وارد بورس می‌شد، نفع زیادی برای آنها داشت. وی گفت: در سال جاری مشارکت مردم و حضور آنان در بورس قابل توجه بوده است و ارزش معاملات در دو ماه فروردین و اردیبهشت نشان می‌دهد مردم از این بازار سرمایه استقبال کردند.

مدیر بورس اوراق بهادار استان‌های خراسان شمالی و خراسان رضوی افزود: شاخص کل قیمت در بورس خراسان رضوی و خراسان شمالی طی فروردین ماه امسال ۶۹۰ هزار و ۳۷ واحد بود که این شاخص در اردیبهشت ماه به ۹۸۶ هزار و ۷۵۹ واحد رسید.

وی ادامه داد: همچنین در فروردین ماه امسال ۲ میلیون و ۱۵۵ هزار سهم به ارزش ۲۰ هزار و ۳۴۰ میلیارد ریال و در اردیبهشت ماه سه میلیون و ۷۳۹ هزار سهم به ارزش ۴۹ هزار و ۲۱۸ میلیارد ریال در بورس اوراق بهادار استان‌های خراسان رضوی و خراسان شمالی معامله شد.

خدادوست گفت: امسال استقبال بنگاه‌های اقتصادی خراسان رضوی نیز برای ورود به بورس رو به افزایش بوده و در مجموع ۱۰ درصد از بنگاه‌های استان متقاضی ورود به بورس بودند. وی همچنین پیرامون پیشنهاد منطقه‌ای شدن بورس خراسان افزود: تحقق این مهم نیازمند

دهند، البته این حرف به این منزله نیست که حتما باید شرکتها و بنگاهها بزرگ باشند که وارد بورس شوند.

عضو اتاق بازرگانی خراسان رضوی افزود: بورس شاید برای همه بنگاهها مفید باشد و برای برخی از آنها مناسب نباشد، به هر حال بنگاهها باید زمانی این نیاز را در خود ببینند که مقدمات ورود به بورس را انجام دهند اما این انگیزه برای ورود به بورس چندان در کارآفرینان خراسانی دیده نمی‌شود.

وی ادامه داد: خیلی از بنگاههای اقتصادی استان با سرمایه‌های شخصی یا با کمک مالی بانکها مدیریت می‌شوند یا فکر می‌کنند که خیلی به صرفه آنها نیست که فعالیتهای زیاد برای ورود به بورس انجام دهند.

چمنیان گفت: سومین دلیل این است که بنگاههای اقتصادی از ترس و نگرانی برای ورود به بورس برخوردار هستند زیرا بورس برای اغلب آنها مجهول و نامعلوم است، بیشتر آنها نگران کاغذبازی‌ها و فرآیندهای اضافی هستند که مستلزم ورود آنها به بورس می‌باشد لذا وارد این بازار سرمایه نمی‌شوند تا به زحمات آنها افزوده نشود.

وی افزود: انگیزه برای یک بنگاه اقتصادی به منظور ورود به بورس بسیار اهمیت دارد، بنگاههای کوچک خراسان رضوی انگیزه زیاد برای ورود به بورس ندارند تا مقدمات آن را فراهم کنند.

رئیس کمیسیون سرمایه‌گذاری، بازار و پول در اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی خراسان رضوی ادامه داد: چهارمین دلیل این است که ورود به بورس مستلزم داشتن ساختار مدون یک بنگاه اقتصادی است به این معنا که هر بنگاهی نمی‌تواند وارد بورس شود، بسیاری از بنگاههای اقتصادی استان ساختار مدونی ندارند و فقط یک مالک کل بنگاه را مدیریت می‌کند لذا نه بورس این بنگاه را می‌پذیرد و نه آن بنگاه می‌تواند پاسخگوی نیازهای بورس باشد لذا در مجموع ساختار بنگاههای اقتصادی برای ورود به بورس شکل نگرفته است.

وی گفت: پنجمین دلیل این است که اغلب بنگاههای اقتصادی گزارشات مدونی از فعالیت‌های خود ندارند، این موضوع به منزله فرار مالیاتی و عدم شفافیت فعالیت‌های آنها نیست، بیشتر به خاطر این است که بنگاهها نیازی نمی‌بینند که گزارشات دقیقی از فعالیت‌ها و صورت‌های مالی خود تدوین کنند.

چمنیان افزود: تهیه گزارشات مدون از فعالیت‌های یک بنگاه نیازمند صرف زمان و هزینه است زیرا آن بنگاه باید کارشناس استخدام کند و همه فعالیت‌های خود را مدون نماید، در بیشتر بنگاهها یک فرد از همه چیز آن باخبر است و بنگاهها به همین اکتفا می‌کنند، لذا زمانی که یک بنگاه گزارشات مدون از فعالیت‌ها و صورت‌های مالی خود نداشته باشد نمی‌تواند وارد بورس شود.

وی ادامه داد: ششمین دلیل به عدم آشنایی و آموزش کافی بنگاههای اقتصادی در مورد بورس و ساز و کار آن بازمی‌گردد زیرا کارآفرینان و تصمیم‌گیران و سهامداران بنگاههای اقتصادی استان آموزش‌های لازم را فرا نگرفته‌اند تا نگرانی آنها نسبت به بورس در پرتو این آموزش‌ها از بین رفته باشد.

آموزش، انگیزه و توسعه

چمنیان گفت: اگر بنگاههای اقتصادی خراسان رضوی بدانند که ورود به بورس چه منافعی برای آنها به همراه دارد و چطور می‌تواند حلال مشکلات آنها باشد، از آن بهره می‌گیرند اما مشکل اینجاست که بنگاهها نمی‌دانند چگونه راه حل مشکلات خود را در بورس پیدا کنند.

وی افزود: زمانی که یک بنگاه اقتصادی آموزش‌های لازم برای ورود به بورس و چگونگی بهره‌گیری از آن را فراگیرد و آگاهی لازم پیدا کند، ساختار و گزارش فعالیت‌ها و صورت‌های مالی خود را مدون می‌کند تا از مزایای بورس بهره‌مند شود.

عضو انجمن مدیران خراسان رضوی ادامه داد: آرایه آموزش‌های لازم به بنگاههای اقتصادی خراسان رضوی برای ورود به بورس باعث علاقه‌مندی ۵۰ درصد از آنها برای ورود به این بازار سرمایه می‌شود اما ۵۰ درصد دیگر بنگاهها هنوز این نیاز را در خود احساس نمی‌کنند که وارد بورس شوند.

محمدعلی چمنیان افزود: نخستین دلیل این است که اغلب شرکت‌های بزرگ در بورس رگ وریشه دولتی دارند به این معنا که این شرکت‌ها جزو سرمایه‌گذاری‌های دولت به شمار رفته و از ابتدا دولت آنها را وارد بورس کرده است.

وی ادامه داد: در مقابل ۹۵ درصد بنگاههای اقتصادی در خراسان رضوی با سرمایه‌گذاری بخش خصوصی ایجاد شده‌اند و این استان کمتر شرکتی دارد که با سرمایه‌گذاری دولتی شکل گرفته باشد، اما در استان‌های دیگر شرکت‌های بزرگ خودروسازی، فولادی، مخابراتی و بویژه بانک‌ها هستند که سابقه دولتی داشته و در بورس نیز حضور دارند.

رئیس کمیسیون سرمایه‌گذاری، بازار و پول در اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی خراسان رضوی گفت: دومین دلیل مربوط به نیاز و انگیزه بنگاههای اقتصادی است، شرکتی که وارد بورس می‌شود باید به این بازار سرمایه نیاز داشته باشد، این نیاز زمانی بوجود می‌آید که اندازه شرکت از حدی بزرگتر شود.

وی به وجود شیوه‌هایی ساده‌تر برای تامین نقدینگی بنگاههای اقتصادی اشاره و بیان کرد: دو شیوه برای تامین نقدینگی در برابر بنگاهها وجود دارد که شامل بازار پول و بازار سرمایه می‌شود.

چمنیان ادامه داد: بنگاههای اقتصادی برای تامین نقدینگی خود تا جایی که امکان داشته باشد، از بانکها وام می‌گیرند یا افرادی را وارد بنگاه و شریک خود می‌کنند که سرمایه لازم را به طریقی برای آنها تامین کنند و در واقع استفاده از شیوه‌های مختلف در تامین نقدینگی بستگی به ابعاد و اندازه بنگاهها دارد.

وی گفت: ابعاد و اندازه شرکتها و بنگاههای اقتصادی در خراسان رضوی بزرگ نیست و بنگاههایی نداریم که به حدی رسیده باشند که بانکها نتوانند تامین نقدینگی آنها را انجام

وی بر لزوم ایجاد نیاز و انگیزه واقعی در میان گردانندگان بنگاه‌های اقتصادی برای ورود به بورس تأکید و بیان کرد: خیلی از بنگاه‌های اقتصادی "فرار مالیاتی" ندارند و حساب و کتاب آنها شفاف است اما نیازی نمی‌بینند که وارد بورس شوند.

چمنیان گفت: ورود به بورس برای همه بنگاه‌های اقتصادی مزیت ندارد، مزیت ورود به این بازار سرمایه بستگی به میزان رشد، اندازه و پیچیدگی آنها دارد، از سوی دیگر ورود به بورس برای همه بنگاه‌ها مفید نیست. وی افزود: بنگاه‌های اقتصادی که به حدی از رشد و بلوغ رسیده و از ساختار مناسبی برخوردار باشند و دیگر بانک‌ها یا سرمایه‌افراد جوابگوی نیاز آنها به نقدینگی نباشد، تنها راه حل برای تأمین نقدینگی خود را ورود به بازار بورس می‌بینند.

رییس کمیسیون سرمایه‌گذاری، بازار و پول در اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی خراسان رضوی ادامه داد: بسیاری از کارآفرینان از توسعه سرخورده شدند زیرا شرایط کسب و کار به دلیل مشکلات و قوانین سخت و موانع بسیار در کشور دشوار شده و این موضوع اشتیاق آنها برای توسعه را از بین برده است و از آنجا که بنگاه‌ها انگیزه‌ای برای توسعه ندارند نیازی نیز برای ورود به بازار بورس نمی‌بینند.

بورس بی‌عیب نیست

وی گفت: همه عدم شفافیت‌ها از سوی بنگاه‌های اقتصادی به قصد فرار مالیاتی نیست، زیرا عمده دلیل این موضوع به سبب فرار از هزینه است زیرا بنگاه اقتصادی برای شفافیت باید هزینه بسیار بپردازد.

چمنیان افزود: همانطور که عدم شفافیت و فرار مالیاتی باعث گمراهی افراد ذینفع می‌شود، در بورس نیز مدل‌های مختلف از گمراهی افراد ذینفع وجود دارد که یکی از آنها به گزارشات مالی مربوط می‌شود.

وی ادامه داد: برخی شرکت‌ها در بورس به دنبال این هستند که از طریق کسب و کارهای غیرمنصفانه درآمد کسب کنند لذا باید تصور کرد که همه چیز در بورس شفاف و دقیق است.

این فعال اقتصادی گفت: بانک‌ها بزرگترین بنگاه‌های اقتصادی در کشور هستند که در بورس امپراطوری مالی دارند و همواره گزارش دهی آنها در بورس غیردقیق،

نادرست و غیراستاندارد بوده است.

وی افزود: بانک‌ها اغلب مطالباتی که اصلاً امکان وصول آنها نبوده است، ملک‌هایی که به رهن گرفتند که بابت آن وام بدهند، ملک‌هایی که وجود نداشته و قابل وصول نبوده است، برای سال‌ها در صورتهای مالی آنها به عنوان اموالشان ارایه می‌دادند، اموالشان را با تورم تجدید ارزیابی می‌کردند، گزارشات خود را به نحوی تنظیم می‌نمودند که زیانشان در بورس مشخص نشود.

چمنیان ادامه داد: بنگاه‌های اقتصادی برای فرار مالیاتی سعی می‌کنند گزارش‌های مالی خود را به نحوی تنظیم کنند که خود را زیان‌ده نشان دهند اما در بورس بنگاه‌ها سعی می‌کنند خود را سودده نشان دهند تا ارزش سهام خود را افزایش دهند زیرا منفعت بسیار پشت ارزش سهام برای آنها وجود دارد.

وی گفت: به هر حال اینکه فکر کنید بورس جای بنگاه‌های صالح و عاری از خطا است، تصور اشتباهی است، شرکت‌هایی که در بورس هستند اغلب ۱۰ برابر شرکت‌های خارج از بورس حساب‌سازی می‌کنند، به همین سبب خیلی از کارآفرینان اعتقاد دارند که بورس فضای سالمی نیست و وارد آن نمی‌شوند.

رییس کمیسیون سرمایه‌گذاری، بازار و پول در اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی خراسان رضوی افزود: وقتی بنگاه اقتصادی وارد بورس می‌شود، اختیارش به دست چند کارگزار می‌افتد که به قولی "آن را آلوده می‌کند" زیرا این کارگزارها در ابتدا گزارشاتی از بنگاه برای بورس تهیه می‌کنند که آن را سودده و بزرگ نشان دهند که قراردادهای بزرگی در آینده دارد، کارگزار از این محل پولی نیز به دست می‌آورد.

وی ادامه داد: پس از آن بنگاه اقتصادی ناگزیر است که سال‌ها از گزارشات نادرستی که در سالهای اول ورود به بورس از آن داده شده یا آن مدیریت هزینه و سودی که در گزارشات مالی آمده است، تبعیت کند و بعد بازپچه دست کارگزاران و شرکت‌های مشاوره می‌شود که با صورتهای مالی آن بازی می‌کنند تا ارزش سهام را افزایش دهند و به مقاصد خود برسند.

چمنیان گفت: با این حال بازار بورس در تمام دنیا یک بازار رسمی سرمایه‌گذاری است و بستر مناسبی است برای اینکه مردم به جای بردن سرمایه خود به سوی بازارهای طلا، خودرو یا سپرده‌گذاری در بانک، آن را وارد بورس کرده و به تأمین نقدینگی شرکت‌ها و افزایش ارزش افزوده آنها کمک کنند.

وی افزود: امسال برنامه کمیسیون سرمایه و پول اتاق بازرگانی استان تدوین شیوه‌ای برای ارایه آموزش‌های لازم به سرمایه‌گذاران و آشنایی آنان با بورس است تا بتوان دغدغه و نگرانی آنان بابت این بازار سرمایه را کاهش داد.

نتیجه

برآوردها نشان می‌دهد در بلندمدت، افزایش حجم حقیقی نقدینگی، تولید بخش حقیقی، نرخ ارز حقیقی و اثر نفت بر شاخص کل قیمت بازار سهام مثبت است، در حالی که افزایش نرخ سود حقیقی بانکی اثر منفی بر بازار سهام دارد.

افزایش درآمد حاصل از صادرات نفت علاوه بر اینکه بطور مستقیم سودآوری بنگاه‌های فعال در صنایع نفتی را افزایش می‌دهد از ساز و کارهای دیگری نظیر تأمین ارز وارداتی کالاهای سرمایه‌ای و مواد اولیه قادر است منجر به افزایش قیمت سهام شود.

از سوی دیگر افزایش ارزش افزوده بخش قابل تجارت، (با حضور سهم مهمی از بنگاه‌های این بخش در بازار سهام) باعث افزایش قیمت سهام می‌شود.

سرمایه گذاری بدون تغییر حداقل در دو سال اخیر نگرانی هایی در رابطه با بروز ناهنجاری های اجتماعی حاصل از شکست این بازار را ایجاد کرده است. لازم به ذکر است که کاهش عرضه نباید در بازارهای موازی بورس مانند خودرو اثر گذار باشد. رکود تورمی در ایران از ۶ سال قبل وجود داشته و ارتباط چندانی به بیماری کرونا و اقتصاد پسا کرونایی ندارد.

اقتصاد ایران پس از تحریم های شدید متفاوت شده است و تاثیر پذیری کمتری از نوسانات اقتصادی کرونا داشته است، به ویژه به دلیل کاهش سهم نفت در بودجه. به نظر می رسد اگر روی بازار بورس تبلیغات هیجانی صورت نگیرد، می توان اتفاقات ناشی از آن را مدیریت کرد.

با این حال در شرایط فعلی بازار بورس استان در صورتی که برنامه ریزی دقیق در این حوزه صورت گیرد و عوامل محدود کننده و تحریک کننده کنترل شود، می توان در کوتاه مدت و میان مدت انفجار در بازارها را محدود کرد و با رصد دقیق موضوع و تحلیل شرایط، بورس استان و کشور را به کارکردهای واقعی خود نزدیک نمود.

از سوی دیگر ایجاد شفافیت در بازار بورس در شرایط فعلی می تواند موجبات کنترل تورم و رشد اقتصادی را ایجاد کند. / ایرنا

افزایش نقدینگی علاوه بر کاهش هزینه سرمایه بنگاه ها و افزایش قیمت سهام، می تواند با افزایش تقاضای سهام و همچنین تورم همراه شود که به افزایش قیمت سهام ختم می شود.

نرخ ارز حقیقی نیز بطور مستقیم بر ارزش صادرات بنگاه ها و توان رقابت پذیری آنها تاثیر می گذارد، به علاوه افزایش نرخ ارز حقیقی بر ارزش جایگزینی بنگاه ها نیز اثرگذار بوده و باعث افزایش ارزش بنگاه ها می شود.

ورود به بازار بورس در شرایط فعلی کشور و با وجود پدیده رکود تورمی از نظر اقتصادی یک تصمیم عقلایی است اما رفتارهای هیجانی در این بازار و حضور شرکتهایی با

عملکرد بازار ثانویه ارز طی ۸۰ روز نخست سال ۱۳۹۹

در ۸۰ روز نخست سال ۱۳۹۹، حدود یک میلیارد و ۴۵۳ میلیون یورو در بازار ثانویه، برای واردات خریداری شده که نسبت به مدت مشابه سال ۱۳۹۸ افت ۶۰ درصدی را تجربه کرده است. طی این مدت، ۲ میلیارد و ۳۱۹ میلیون یورو از صادراتی به فروش رفته که نسبت به مدت مشابه سال ۱۳۹۸ حدود ۴۳ درصد افت داشته است.

میانگین قیمت خرید دلار در بازار ثانویه، در ۱۸ خرداد سال ۱۳۹۸، معادل ۱۱ هزار و ۱۳۸ تومان بوده و در ۱۸ خرداد سال ۱۳۹۹ به حدود ۱۶ هزار و ۹۳ تومان رسیده است. به عبارتی میانگین نرخ خرید دلار در ۱۸ خرداد ۱۳۹۹ رشد حدود ۴۴٫۵ درصدی نسبت به روز مشابه سال گذشته را تجربه کرده است.

بررسی استراتژی توسعه صنعتی در ایران و جهان

به منظور آشنایی هر چه بیشتر فعالین اقتصادی با مفاهیم اقتصادی و به کارگیری صحیح این موارد در تحلیل های اقتصادی محیط کسب و کار، ایده تهیه و ارائه بروشورهایی با عنوان «اقتصاد به زبان ساده» در معاونت اقتصادی اتاق ایران طرح گردید و توسط مرکز تحقیقات و بررسی های اقتصادی به اجرا درآمد. شماره بیست و یکم این بروشور به بحث «استراتژی توسعه صنعتی» اختصاص یافته است. در این اینجا ابتدا مفهوم، اهداف و راه های دستیابی به استراتژی صنعتی تبیین شده است، سپس ضرورت تدوین استراتژی توسعه صنعتی، پیش شرط اجرای موفق آن و انواع سیاست های صنعتی بیان شده است. در ادامه رویکردهای متفاوت استراتژی های توسعه صنعتی در کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه معرفی شده و تجربه سه کشور منتخب (برزیل، هند و کره جنوبی) مورد بررسی قرار گرفته است.

مفهوم استراتژی توسعه صنعتی

تعریف می کند و در بُعد داخلی به طور غیرمستقیم بر تخصیص منابع بین صنایع و یا گروه های صاحب نفوذ جامعه اثر می گذارد؛ بنابراین با در نظر گرفتن مفهوم توسعه صنعتی به عنوان یک مسیر و یا یک مرحله از گذار توسعه اقتصادی، می توان استراتژی صنعتی را به نقشه راهی تشبیه کرد که سیاست صنعتی در لایه های پایین تر از آن، ابزارها، بودجه، ملزومات و تاکتیک های اجرایی طی مسیر را مشخص می کند. در واقع، سیاست مذکور دربردارنده کلیه سیاست های صنعتی، تجاری، ارزی، پولی و مالی است که همگی در یک راستا و به صورت هماهنگ در جهت تحقق استراتژی توسعه صنعتی، تنظیم میشوند.

اهداف استراتژی توسعه صنعتی و راه های دستیابی به آن

سیاست گذاران با تدوین استراتژی های توسعه صنعتی اهداف متفاوتی را دنبال می کنند. این اهداف عبارتند از:

- قطع حلقه های وابستگی بجامانده از دوران استعماری و ایجاد استقلال سیاسی؛
 - خلق اقتصادی مدرن و متنوع، به صورت هماهنگ و منسجم؛
 - ایجاد اشتغال؛
 - صرفه جویی در هزینه های ارزی از طریق سیاست های جایگزینی واردات و ایجاد درآمدهای ارزی از طریق گسترش صادرات؛
 - ایجاد تغییرات مطلوب اجتماعی، نهادی و سیاسی در جهت مدرنیزاسیون جامعه؛
 - کسب شان و اعتبار سیاسی ناشی از توفیقات اقتصادی و حفظ امنیت ملی.
- لازم به تاکید است که صنعتی شدن لزوماً تنها راه دستیابی به رشد سریع درآمد سرانه نیست.

ارزیابی توسعه صنعتی کشورهای مختلف جهان نشان دهنده موفقیت چشمگیر برخی از کشورها در این امر است. حال آنکه کشورهای مذکور علیرغم کسب موفقیت در توسعه صنعتی، دارای تفاوت های عمده ای در ساختارهای اقتصادی، فرهنگی، سیاسی و اجتماعی هستند. لذا این سؤال مطرح می شود که چگونه این کشورها به توسعه صنعتی دست یافته اند؟ آیا همه آنها از یک روش برای توسعه صنعتی پیروی کرده اند؟ آیا امکان تقلید از روش های به کار گرفته شده، برای سایر کشورها وجود دارد؟ پاسخ سؤالات مذکور را می بایست در استراتژی توسعه صنعتی این کشورها جستجو کرد.

استراتژی توسعه صنعتی به مجموعه ای از جهت گیری های بلندمدت دولت اطلاق می شود که در بُعد خارجی چارچوب و نحوه ارتباط بخش صنعت کشور با اقتصاد جهانی را

برای مثال در بسیاری از کشورها، با گسترش صادرات مواد معدنی و منابع طبیعی مانند نفت، درآمدها افزایش پیدا کرده است. اما در بلندمدت برای حفظ روند رشد به صورت پایدار، قطعاً اقتصاد مبتنی بر یک صنعت پویا مورد نیاز است. بنابراین یکی از اهداف مهم استراتژی توسعه صنعتی دسترسی به رشد پایدار است.

ضرورت تدوین استراتژی توسعه صنعتی

تاریخ بارها نشان داده است که مهم‌ترین عامل تمایز کشورهای ثروتمند از کشورهای تنگدست، اساساً توانمندی‌های بیشترشان در تولید صنعتی است، یعنی در بخشی که در آن بازدهی عموماً بالاتر و گرایش به رشد بازدهی (البته نه همیشه) از بخش‌های کشاورزی و خدمات سریع‌تر است. از طرفی بررسی سهم ارزش افزوده تولیدات صنعتی در تولید ناخالص داخلی کشورها، گویای این واقعیت مهم است که اقتصادهایی که با سرعت در حال رشد هستند، عملاً به صنعتی شدن روی آورده‌اند. از سوی دیگر در مسیر صنعتی شدن همواره این پیش‌فرض وجود داشته است که سیاست‌های دولت - از طریق تنظیم درجه باز بودن اقتصاد، شتاب بخشیدن به سرمایه‌گذاری، افزایش عرضه نیروی کار ماهر، بهره‌برداری از صرفه‌جویی‌های مقیاس موجود و طراحی برنامه‌های سرمایه‌گذاری که رابطه تکمیل‌کنندگی بین پروژه‌ها را در مرکز توجه دارند - می‌تواند سرعت صنعتی شدن را افزایش دهند، بهره‌وری نیروی کار را ارتقا بخشد و از این طریق نرخ‌های رشد تولید کل و درآمد را بالا ببرد. این نتایج همگی حاکی از ضرورت برخورداری از یک خط‌مشی منسجم برای صنعتی شدن و یا در یک کلام تدوین استراتژی توسعه صنعتی هستند. تجربه تاریخی کشورهایی که امروزه صنعتی هستند نیز، این موضوع را تأیید می‌کند.

سیاست‌های صنعتی

سیاست صنعتی در واقع همه اقدامات مبتنی بر چارچوب استراتژی توسعه صنعتی را شامل می‌شود و به معنای هدایت تخصیص منابع به سوی بخش‌های صنعتی با هدف بهبود عملکرد رفاهی اقتصاد ملی در بلندمدت می‌باشد. به تعبیر دیگر سیاست صنعتی با تحریک طرف عرضه فعالیت صنعتی، بر رشد اقتصادی موفقیت‌آمیز متمرکز می‌شود.

تقویت رقابت‌پذیری بین‌المللی، نوسازی ساختار صنعتی، دستیابی به مزیت‌های نسبی پویا از طریق کمک به رشد سریع صنایع بالقوه و تصحیح موارد شکست بازار از اهداف این سیاست به‌شمار می‌آیند. لازم به ذکر است اتخاذ سیاست صنعتی با اتخاذ سیاست در بخش صنعت متفاوت است. سیاست صنعتی همه اقدامات دولت (اعم از مقررات‌گذاری، تصدی‌گری، تسهیلات مالی و ...) را که با جهت‌گیری تحول صنعتی رخ می‌دهد دربرمی‌گیرد.

علیرغم گستردگی استفاده از سیاست‌های صنعتی در دنیای امروز، همچنان بر سر انتخاب نوع سیاست‌ها مناقشه وجود دارد. با این وجود یک وفاق کلی در ارتباط با ایجاد محیط مطلوب برای صنعتی شدن از طریق ثبات اقتصاد کلان، تأمین عمومی آموزش، حقوق مالکیت تضمین‌شده و اجرای قانونی قراردادهای مشاهده می‌شود. در کنار ایجاد محیط مطلوب برای فعالیت هر چه بهتر صنایع، سیاست‌های صنعتی نیز می‌بایست دارای چارچوب‌های مشخصی باشند. در ادامه اهم این چارچوب‌ها که در مطالعات سازمان‌های معتبر بین‌المللی از جمله آنکتاب و سازمان همکاری و توسعه اقتصادی، به آن‌ها اشاره شده است، ذکر گردیده است.

بومی‌سازی سیاست صنعتی: امکان تجویز یک نسخه واحد در تدوین سیاست‌های صنعتی برای همه کشورها وجود ندارد. گرچه تجربه کشورهای موفق آسیای شرقی حاوی درس‌های مفیدی برای کشورها در این زمینه است ولی چنین سیاست‌هایی ممکن است در کشورهای دیگر منجر به موفقیت نشود. همان‌طور که کشورهای آسیای شرقی نیز همه از یک سیاست صنعتی خاص پیروی نکرده‌اند. لذا لازم است هر کشور با توجه به شرایط خود یک سیاست صنعتی مناسب انتخاب کند؛ به عبارت دیگر استراتژی‌های توسعه صنعتی در واکنش به عواملی چون میزان بهره‌مندی یک کشور از موهب اولیه، وقوع حوادث تاریخی، شوک‌های خارجی، انتخاب‌های ممکن سیاسی ناشی از تعامل گروه‌های ذی‌نفع داخلی و در دسترس بودن و عقلانی جلوه کردن نظریه‌های اقتصادی حاکم در آن مقطع زمانی و سرانجام سنت‌ها و باورهای فرهنگی در جوامع مختلف، شکل‌ها و قالب‌های متفاوتی به خود می‌گیرند.

ایجاد انگیزه در فعالیتهای جدید دارای مزیت: هدف اصلی سیاست صنعتی، تنوع بخشیدن به اقتصاد و ایجاد مزیت‌های نسبی جدید است. به این ترتیب، انگیزه‌ها باید بر فعالیتهای اقتصادی که برای اقتصاد داخلی جدید است، (از منظر تولید محصول جدید و فناوری جدید

جدول ۱: ارزشیابی سه رویکرد صنعتی شدن در کشورهای منتخب

شاخص اقتصادی	رتبه کره جنوبی	رتبه برزیل	رتبه هند
رشد تولیدات صنعتی	۱	۲	۳
ثبات رشد	۲	۳	۱
رشد صادرات صنعتی	۱	۲	۳
توسعه صنایع کالاهای سرمایه‌ای	۳	۱	۱
کارایی تولید صنعتی	۱	۲	۳
ایجاد اشتغال	۱	۲	۳
میزان برابری	۱	۳	۲
رشد درآمد سرانه	۱	۲	۳

منبع: راهبردهای توسعه اقتصادی (۱۳۷۵)

جدول ۲: بررسی خط‌مشی‌های عمودی توسعه صنعتی در برنامه‌های توسعه اول تا پنجم

برنامه توسعه	خط‌مشی‌های عمودی توسعه صنعتی
اول	- حمایت از صنایع سنگین، تولیدات سرمایه‌ای و واسطه‌ای - رشد صنایع مادر حمایت از تکنولوژی کم‌ارز و اشتغال‌زا - حمایت از صنایع کاربر - حمایت از ماشین‌آلات و تکنولوژی محلی
دوم	- لزوم تعیین استراتژی و اولویت‌بندی فعالیت‌های اقتصادی و تجاری در راستای الگوی تعریف‌شده - محوریت بخش کشاورزی - حمایت از صنایع تبدیلی کشاورزی و معدنی - حمایت از صنایع کوچک - حمایت از صنایع الکترونیک
سوم	- حمایت از توسعه صنایع الکترونیک (از طریق سیاست‌گذاری و سرمایه‌گذاری متمرکز و هماهنگ)
چهارم	- حمایت از صنایع مبتنی بر منابع (انرژی‌بر، صنایع معدنی، صنایع پتروشیمی، صنایع تبدیلی و تکمیلی کشاورزی و زنجیره پایین‌دستی آن‌ها) - حمایت از صنایع دارای مزیت رقابتی - حمایت از صنایع الکترونیک
پنجم	- لزوم تهیه «سند استراتژی توسعه صنعتی» در وزارت صنایع «با نظارت معاونت راهبردی» - توسعه زنجیره پایین‌دستی صنایع واسطه‌ای (پتروشیمی، فلزات اساسی، محصولات معدنی غیرفلزی) - حمایت از توسعه شهرک‌های صنعتی صنایع پتروشیمی (خارج از نظارت وزارت صنایع) - حمایت از صنایع انرژی‌بر معدنی - حمایت از صنایع الکترونیک

منبع: مرکز پژوهش‌های مجلس (۱۳۹۵)

گزینش خاص‌تر می‌شود.

سیاست افقی: سیاست افقی به تدابیری اطلاق می‌شود که هرچند معطوف به بخش خاصی نیستند و عمومیت دارند، ولی متوجه فعالیت‌های ویژه‌ای مانند تحقیق و توسعه در صنعت هستند.

سیاست کارکردی: منظور سیاست‌هایی است که به وضع بازار توجه دارند و می‌توانند یک زنجیره و یک چرخه را تکمیل کنند؛ به عبارت دیگر سیاست کارکردی حد واسط سیاست عمودی و افقی است و یک شاخه و زنجیره را برای بهبود وضع آن در نظر می‌گیرد.

گفتنی است که در بُعد عمودی، گزینش و انتخاب صورت می‌گیرد و در بُعد افقی توسعه زیرساخت‌ها و فعالیت‌های ویژه در عرض صنایع مطرح است؛ بنابراین دو سیاست صنعتی عمودی و افقی مکمل یکدیگرند، اما آنچه برای استراتژی توسعه صنعتی اهمیت دارد هماهنگی سیاست‌های نوع اول و سوم است. چرا که سیاست‌های نوع اول، دخالت دولت در اقتصاد به صورت گزینشی و غیرموافق بازار هستند و موجب تخصیص منابع به نفع گروه‌های خاص می‌شوند، در حالی که سیاست‌های کارکردی از نوع دخالت‌های موافق بازار دولت هستند که گرچه باعث جهت‌دهی منابع به سمت خاصی نمی‌شوند، ولی ناتوانایی‌ها و شکست‌های بازار را رفع می‌کنند. حمایت از سرمایه انسانی (بهداشت و آموزش)، آزاد گذاشتن جریان اطلاعات و بهبود صادرات از جمله دخالت‌های کارکردی هستند.

دولتی که در استراتژی توسعه صنعتی خود بتواند هماهنگی میان سیاست‌های گزینشی و کارکردی ایجاد کند همان دولت توسعه‌گرا است. دولت‌های شرق آسیا از نمونه دولت‌های توسعه‌گرا بوده‌اند که نه تنها سیاست‌های کلان آن‌ها اثر گذار بوده بلکه دخالت‌های آن‌ها در سطح بخش محصول و حتی بنگاه نیز مهم بوده است.

در پایان با نگاهی به استراتژی توسعه صنعتی در ایران و ذکر این نکته که به دلیل فقدان فهم مشترک از مفهوم توسعه و برنامه‌ریزی توسعه در کشور هنوز برنامه‌ای که از آن بتوان به عنوان استراتژی توسعه صنعتی یاد کرد، تدوین نشده است، چنین نتیجه گرفته شده است با در نظر گرفتن مشکلات عدیده در بخش صنعت کشور، ضروری است تدوین استراتژی توسعه

برای محصولات موجود) تمرکز کنند. انتخاب صنایع خاص: آنچه مشخص است قیمت‌های بازار به تنهایی قادر به هدایت تصمیمات سرمایه‌گذاری به بخش‌هایی که تحول ساختاری اقتصاد را در پی داشته باشد نیستند. از طرفی انگیزه لازم برای ارتقاء مهارت سرمایه انسانی نیز توسط قیمت‌های بازار شکل نمی‌گیرد. لذا انتخاب صنایع خاص که مورد حمایت دولت قرار بگیرند از ملزومات سیاست توسعه صنعتی است. در انتخاب صنایع مذکور لازم است تا شرایط بازار و قابلیت‌های موجود در کشور در نظر گرفته شود. همچنین بهره‌گیری از مشاوره و مشارکت بخش خصوصی در انتخاب صنایع می‌تواند امکان انتخاب صنعت اشتباه توسط سیاست‌گذاران را کاهش دهد.

حمایت مشروط و زمان‌بندی شده: حمایت‌هایی که از صنایع منتخب می‌شود باید ضابطه‌مند، مشروط به افزایش بهره‌وری، دارای بازه زمانی تعیین‌شده باشد و مسئولیت اجرای آن بر عهده سازمان‌های دارای صلاحیت‌های معین گذاشته شود. این امکان وجود دارد که صنعت منتخب علیرغم عملکرد ضعیف همچنان از حمایت‌های دولت استفاده کند. برای جلوگیری از چنین اتفاقی لازم است معیاری برای سنجش عملکرد صنعت مورد حمایت دولت تعیین شود تا در صورت تعدی از آن، حمایت از صنعت متوقف گردد. در این ارتباط بهتر است به جای قرار دادن معیارهایی همچون اشتغال و یا خروجی صنعت، از میزان مطلق و نرخ رشد بهره‌وری استفاده شود که بهترین معیار می‌باشد.

حمایت از فعالیت‌های صنعتی خاص: حمایت‌های عمومی باید فعالیت‌های صنعتی را هدف قرار دهد که پتانسیل سرریز به سایر فعالیت‌ها را داشته باشد، سرمایه‌گذاری مکمل باشد یا اثر سرریز اطلاعاتی یا تکنولوژیک ایجاد کند.

انواع سیاست‌های صنعتی

با توجه به گستردگی و تنوع اقدامات لازم برای تحقق توسعه صنعتی، سیاست‌های صنعتی را در

ادبیات موضوع به سه بخش تقسیم کرده‌اند: سیاست عمودی یا گزینشی (انتخابی): منظور از این نوع سیاست صنعتی، این است که صنایع خاصی محور توسعه صنعتی قرار گیرند. هرچه موضوع سیاست‌گذاری مشخص‌تر باشد، این

صنعتی برای کشور با بهره‌گیری از تجارب موفق کشورها (البته با در نظر داشتن اقتضائات خاص اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی و سیاسی کشور) و با استفاده از ظرفیت‌های فکری و کارشناسی نخبگان، عالمان سیاسی و بخش خصوصی کشور در دستور کار سیاست‌گذاران قرار گیرد.

نگاهی به استراتژی توسعه صنعتی در ایران

با گذشت چندین دهه از انقلاب اسلامی، علی‌رغم آنکه وظیفه تدوین استراتژی توسعه صنعتی به‌موجب قانون بر عهده وزارت صنایع و معادن قرار داده شده است، هنوز برنامه‌ای که از آن بتوان به‌عنوان استراتژی توسعه صنعتی یاد کرد، تدوین نشده است. بعضاً اسناد راهبردی (همانند سندهای راهبردی توسعه کشور که در سال‌های ۱۳۸۵، ۱۳۹۲ و ۱۳۹۴) هم که در خصوص صنایع تهیه گردیده است، مشخصه‌های یک استراتژی توسعه صنعتی را ندارند. تنها تلاش قابل توجهی که در این راستا انجام شده است تدوین "استراتژی توسعه صنعتی کشور" در سال ۱۳۸۲ است که آن هم اجرا نشد.

دلیل عدم وجود استراتژی صنعتی در ایران را شاید بتوان فقدان فهم مشترک از مفهوم توسعه و برنامه‌ریزی توسعه در کشور عنوان کرد. این امر به‌وضوح در برنامه‌های توسعه قابل مشاهده است. در این برنامه‌ها تعریف روشنی از مفهوم، ابعاد و ویژگی‌های توسعه ارائه نشده است. علاوه بر آنکه برنامه‌های توسعه به درستی تدوین نشده‌اند، هیچ استراتژی توسعه صنعتی نیز در این برنامه‌ها مورد تأکید قرار نگرفته است. بدیهی است در فضایی که برنامه‌ای استراتژیک برای توسعه وجود ندارد نمی‌توان توقع برنامه استراتژیک بخشی (برنامه توسعه صنعتی) داشت.

همچنین، برنامه‌های توسعه ۵ ساله پس از انقلاب، از یک‌سو فاقد نگاه آسیب‌شناسانه و از سوی دیگر فاقد رویکرد آینده‌پژوهانه به توسعه صنعتی بوده‌اند، نه در آنها واکنشی مناسب به عدم توفیقات گذشته و علل بنیادین آن صورت گرفته و نه طرح‌ریزی هوشمندانه‌ای برای بهره‌گیری از امکان‌های در دسترس در آینده به چشم می‌خورد. در عوض انبوهی از خط‌مشی‌های مختلف در برنامه‌های توسعه بدون جهت‌گیری مشخص و با نوسانات متعدد اتخاذ شده است. به‌عنوان مثال همان گونه که در جدول مشاهده

می‌شود، در هر یک از برنامه‌های توسعه چندین صنعت، متفاوت از صنایع منتخب در سایر برنامه‌ها مورد حمایت قرار گرفته‌اند. تعدد صنایع منتخب نه تنها ردیابی اولویت‌ها را با مشکل مواجه کرده بلکه مانع عملی شدن برنامه‌ها و سیاست‌های دولت شده است.

همانگونه که در جدول تشریح شده است اصولاً خط‌مشی یکسانی میان برنامه‌های توسعه ۵ ساله کشور دیده نمی‌شود. از سوی دیگر بین برنامه‌های مذکور و بودجه‌های سنواتی نیز هماهنگی وجود ندارد. بدون شک عدم وجود روح واحد میان برنامه‌های توسعه را می‌توان به خلاء یک استراتژی توسعه صنعتی مرتبط دانست. فقدان استراتژی توسعه صنعتی در کشور مشکلات عدیده‌ای را به‌همراه داشته است. مشخص نبودن بخش‌های دارای اولویت و صناعی که می‌بایست در آن‌ها خلق مزیت شود، سبب شده است، منابع کشور به درستی هدایت نشوند و دستاوردهای توسعه‌ای برای ایران به همراه نداشته باشند. متأسفانه در کشور بیشتر صنایع در بخشهای متکی به رانت و مواد خام تمرکز پیدا کرده‌اند.

از دیگر مشکلات بخش صنعتی می‌توان به وجود دوگانگی در بنگاه‌های صنعتی اشاره نمود. به این معنی که درصد زیادی از بنگاه‌ها دارای اندازه کوچک و درصد اندکی نیز در اندازه بزرگ فعالیت می‌کنند و تعداد بنگاه‌های متوسط و سهم آن‌ها از تولیدات صنعتی اندک است. از طرفی دیگر وابستگی بخش صنعت به درآمدهای نفتی و افزایش درآمدهای ارزی حاصل از نفت، سبب نادیده گرفته شدن صادرات صنعتی و افزایش انگیزه در تأسیس بنگاه‌های صنعتی عمومی شده است. درآمدهای قابل توجه حاصل از صدور نفت نیز سبب ایجاد ساختاری شبیه به توزیع درآمد به‌جای فرآیند تولید درآمد شده است.

عدم تمایل واحدهای صنعتی به استخدام نیروی کار و خصوصاً نیروی کار متخصص، عدم تمایل سرمایه‌گذاران به سرمایه‌گذاری، نقش مسلط بخش عمومی و دولتی به‌جای بخش خصوصی در فرآیند تولید صنعتی و وجود فاصله عمیق فناوری صنعت در ایران با سایر کشورها، از دیگر مشکلات بخش صنعت ایران به‌حساب می‌آید. شایان ذکر است مهم‌ترین عامل رشد اقتصادی کشورهای توسعه‌یافته در قرن بیستم رشد فناوری در تولیدات صنعتی آن‌ها بوده است. ۷۸ درصد رشد اقتصادی آلمان، ۷۶ درصد رشد اقتصادی فرانسه و ۵۰ درصد رشد اقتصادی آمریکا مرهون رشد فناوری در این کشورها بوده است.

با توجه به مطالب عنوان شده تدوین استراتژی توسعه صنعتی یک ضرورت است و می‌بایست در اسرع وقت با بهره‌گیری از نخبگان صنعت، اقتصاد، آینده پژوهان و تصمیم‌سازان اقتصادی، در دستور کار دولت قرار بگیرد. در این نقشه راه تنها چند بخش اصلی باید مشخص گردد و انتخاب بیش از چند اولویت محدود، درواقع به معنی عملی نشدن برنامه‌ها است. در تعیین بخش‌های مورد نظر، ملاحظات توسعه‌ای به‌دور از تصمیمات رانتی بسیار حائز اهمیت است. نکته قابل توجه آن است که صرفاً تکیه بر مزیت‌های نسبی برای تعیین بخش‌های کلیدی و راهبردی، ما را از خلق مزیت، تولید با ارزش افزوده بالا و حرکت با تقاضای جهانی دور خواهد ساخت. اقتصاد به زبان ساده

مرکز ملی مطالعات راهبردی کشاورزی و آب اتاق ایران بررسی کرد

سهم بخش کشاورزی و صنایع غذایی در صادرات غیرنفتی

صنایع غذایی شامل انواع سبزی و صیفی و محصولات جالیزی به ارزش ۲۹۲,۳ میلیون دلار با سهم ۳۲,۹ درصد، انواع میوه‌های درختی به ارزش ۲۴۱,۸ میلیون دلار با سهم ۲۷,۲ درصد، شیر و فرآورده‌های آن به ارزش ۸۱,۷ میلیون دلار با سهم ۹,۲ درصد، شیرینی جات به ارزش ۴۹,۵ میلیون دلار با سهم ۵,۶ درصد، ماهی و میگو به ارزش ۲۹,۳ میلیون دلار با سهم ۳,۳ درصد، زعفران ۲۳,۴ میلیون دلار با سهم حدود ۲,۶ درصد، رب گوجه‌فرنگی ۲۲,۶ میلیون دلار با سهم ۲,۵ درصد، انواع آبمیوه و کمپوت ۲۲,۶ میلیون دلار با سهم ۲,۴ درصد، انواع نان (خشک، سوخاری و...) ۹,۴ میلیون دلار با سهم ۱,۱ درصد و انواع خمیرهای غذایی ۸,۲ میلیون دلار با سهم ۰,۹ درصد، از کل ارزش صادرات محصولات کشاورزی و صنایع غذایی بوده است.

متوسط قیمت هر تن کالاهای صادراتی بخش کشاورزی ۵۳۲ دلار بوده که در مقایسه با متوسط قیمت هر تن کالاهای صادراتی غیرنفتی کشور (۲۹۶ دلار) ۸۰ درصد بیشتر است. متوسط ارزش گمرکی هر دلار محصولات کشاورزی و صنایع غذایی صادراتی در دوماه نخست سال ۹۹ بالغ بر ۱۳۷ هزار و ۱۸۵ ریال بوده است.

واردات:

مقدار واردات محصولات کشاورزی و صنایع غذایی در دوماه نخست سال ۹۹ بالغ بر ۵ هزار و ۱۸۳ تن با ارزش یک میلیارد و ۸۷۰ میلیون دلار بوده که به ترتیب از نظر وزن ۸۱ درصد و از نظر ارزش ۳۷ درصد کل واردات کشور را شامل می‌شود. ارزش واردات در این مدت حدود ۲۲ درصد کمتر از سال قبل و در مجموع نیز ۱۴,۲ درصد بیشتر از میانگین شش سال منتهی به سال ۱۳۹۷ بوده است.

اقلام عمده وارداتی محصولات کشاورزی و صنایع غذایی در دوماه نخست سال ۹۹، شامل گندم به ارزش ۴۸۳ میلیون دلار با سهم ۲۵,۸ درصد، ذرت به ارزش ۴۲۲,۸ میلیون دلار با سهم ۲۲,۶ درصد، کنجاله به ارزش ۱۳۶,۹ میلیون دلار با سهم ۷,۳ درصد، برنج به ارزش ۱۲۶,۳ میلیون دلار با سهم ۶,۸ درصد، دانه سویا به ارزش ۱۱۰,۵ میلیون دلار با سهم ۵,۹ درصد، جویه به ارزش ۹۳,۵ میلیون دلار با سهم ۵ درصد، قند و شکر به ارزش ۸۱,۶ میلیون دلار با سهم ۴,۴ درصد، روغن نباتی به ارزش ۷۳,۶ میلیون دلار با سهم ۳,۹ درصد، انواع میوه به ارزش ۵۴,۲ میلیون دلار با سهم ۲,۹ درصد، گوشت قرمز به ارزش ۵۰,۳ میلیون دلار با سهم ۲,۷ درصد، و چای به ارزش ۴۸,۷ میلیون دلار با سهم ۲,۶ درصد، از کل ارزش واردات محصولات کشاورزی و صنایع غذایی بوده که در مجموع حدود ۹۰ درصد ارزش واردات محصولات کشاورزی و صنایع غذایی را شامل می‌شوند.

متوسط قیمت هر تن کالاهای وارداتی بخش کشاورزی در دوماه نخست سال ۹۹ حدود ۳۶۱ دلار است، که در مقایسه با متوسط قیمت هر تن کالاهای وارداتی کل کشور (۷۸۷ دلار) ۵۴ درصد کمتر است. متوسط ارزش گمرکی هر دلار محصولات کشاورزی و صنایع غذایی وارداتی ۴۲ هزار ریال بوده است.

تراز تجاری:

تراز تجاری محصولات کشاورزی و صنایع غذایی در دو ماه نخست سال ۱۳۹۹ بالغ بر منفی ۹۸۱ میلیون دلار بوده که نسبت به مدت مشابه سال قبل حدود ۳۱ درصد بهبود نشان می‌دهد. (ارزش صادرات ۸,۷ درصد و ارزش واردات حدود ۲۲ درصد کاهش داشته است). همچنین کسری تراز تجاری

چکیده آمار تجارت خارجی بخش کشاورزی و صنایع غذایی در ۲ ماهه سال ۱۳۹۹ از سوی مرکز ملی مطالعات راهبردی کشاورزی و آب اتاق ایران منتشر شد. این گزارش نشان می‌دهد با وجود کاهش ۸,۷ درصدی ارزش صادرات این بخش در دوماه امسال، سهم آن در صادرات غیرنفتی کشور همچنان بالا مانده و به ۲۰,۷ درصد رسیده است.

مرکز ملی مطالعات راهبردی کشاورزی و آب اتاق ایران، «چکیده آمار تجارت خارجی بخش کشاورزی و صنایع غذایی در دوماه ۱۳۹۹» را با پردازش و تحلیل اطلاعات بخش کشاورزی و صنایع غذایی داده‌های آمار گمرک ایران تهیه و برای اطلاع‌رسانی به فعالان اقتصادی و پژوهشگران ارائه کرد.

در این گزارش اطلاعات تجارت محصولات کشاورزی و صنایع غذایی در دوماه امسال با داده‌های سالیانه هفت سال گذشته (سال‌های ۹۲ الی ۹۸) مورد مقایسه قرار گرفته و در آن واردات محصولات اساسی کشاورزی و صنایع غذایی، صادرات محصولات عمده کشاورزی و صنایع غذایی و تراز تجاری دوماه سال ۱۳۹۹ با مدت مشابه سال‌های قبل نیز مقایسه شده است.

صادرات:

در دوماه نخست سال ۱۳۹۹، مقدار صادرات محصولات کشاورزی و صنایع غذایی ۱۶۷۰ هزار تن و به ارزش ۸۸۹ میلیون دلار است که از نظر وزن ۱۱,۵ درصد و از نظر ارزش ۲۰,۷ درصد کل صادرات کالاهای غیرنفتی کشور را به خود اختصاص داده است. ارزش صادرات دوماه نخست سال ۱۳۹۹ نسبت به مدت مشابه سال قبل ۸,۷ درصد کاهش داشته و در مقایسه با متوسط ۶ سال منتهی به ۱۳۹۷ نیز ۲,۱ درصد کاهش دارد.

اقلام عمده صادرات محصولات کشاورزی و

دوماهه نخست سال ۹۹ نسبت به میانگین شش سال منتهی به ۱۳۹۷ که منفی ۷۲۹ میلیون دلار بوده، ۳۴٫۶ درصد کسری داشته است. تراز تجاری محصولات کشاورزی و صنایع غذایی در دوماه نخست سال ۱۳۹۹ و مقایسه آن بامدت مشابه سال های ۹۲ الی ۹۸

نهاده های کشاورزی

آفت کش ها

در دو ماه نخست سال ۹۹ جمعاً ۲ هزار و ۳۷۱ تن و ۷۰۰ کیلوگرم آفت کش به صورت آماده مصرف و ۹۶۵٫۷ تن به صورت تکنیکال وارد کشور گردیده که در مقایسه با سال قبل، آفت کش های آماده مصرف حدود ۳۶ درصد و تکنیکال ها حدود ۷۳ درصد کاهش نشان می دهد.

در مجموع با تبدیل آفت کش های تکنیکال به آماده مصرف (با اعمال ضریب تبدیل ۲٫۵) می توان نتیجه گرفت که در دوماهه نخست سال ۹۹ مقدار واردات آفت کش ها نسبت به مدت مشابه سال قبل ۶۱٫۷ درصد کاهش دارد و در این رابطه سهم کاهشی حشره کش ها ۷۴٫۶ درصد و قارچ کش ها ۶۹٫۴ درصد و علف کش ها ۶۸ درصد بوده است.

جمع کل ارزش آفت کش های وارداتی در دو ماه نخست سال ۹۹ حدود ۲۶٫۶ میلیون دلار است که ۵۵ درصد کمتر از مدت مشابه سال قبل است. در دو ماه نخست سال ۹۹ مقدار ۶۲۱٫۹ تن آفت کش آماده مصرف و ۴۵٫۸ تن آفت کش تکنیکال جمعاً با ارزش یک میلیون و ۱۵۱ هزار و ۱۰۰ دلار صادر شده که در مقایسه با مدت مشابه سال قبل از نظر مقدار آماده مصرف ۵ درصد افزایش و تکنیکال ۶۰ درصد کاهش داشته و از نظر ارزش نیز در مجموع ۱۴٫۹ درصد کاهش دارد.

کودها

کل واردات کودها در دوماه نخست سال ۹۹ بالغ بر ۱۲٫۲ هزار تن با ارزش ۱۰٫۵ میلیون دلار بوده که در مقایسه با سال قبل از نظر وزنی ۹۱ درصد و از نظر ارزش ۸۴ درصد کاهش نشان می دهد. در بین انواع کودهای وارداتی به ترتیب کودهای حیوانی یا نباتی یا مخلوط ۱۸۶٫۹ درصد و NPK ۲۲٫۷ درصد افزایش داشته لیکن کودهای فسفره ۱۰۰ درصد، میکرو ۸۶٫۶ درصد و کودهای پتاسه ۸۵٫۳ درصد، به ترتیب از نظر مقدار نسبت به مدت مشابه سال قبل کاهش داشته اند.

در دو ماه نخست سال ۹۹ مقدار ۶۵۳ هزار و ۷۰۰ تن کود با ارزش ۱۱۷ میلیون و ۸۰۰ هزار دلار صادر شده که نسبت به مدت مشابه سال

قبل به ترتیب از نظر مقدار ۱۴٫۵ درصد و از نظر ارزش ۱۴٫۷ درصد کاهش داشته است. ضمناً بیش از ۹۰ درصد مقدار کودهای صادراتی کودآور بوده است.

بذر

در مجموع کل واردات بذر و سایر اندام های تکثیر شونده گیاهی در دوماه نخست سال ۹۹ حدود هزار و ۶۹۲ تن با ارزش حدود ۲۷ میلیون دلار بوده که نسبت به سال قبل از نظر وزنی ۱۵٫۲ درصد و از نظر ارزش ۲۱٫۴ درصد کاهش نشان می دهد. از بین بذر مهم مقدار واردات بذر سبزیجات با کاهش ۹۸٫۳ درصدی، بذر یونجه و شبدر با کاهشی ۵۷٫۶ درصدی و بذر سیب زمینی با کاهش ۵۵ درصدی روبرو بوده است، لیکن بذر چغندر قند با ۳۴٫۷ درصد نسبت به مدت مشابه سال قبل افزایش داشته اند.

در دو ماه نخست سال ۹۹ جمعاً مقدار هزار و ۲۸۳ تن و ۹۰۰ کیلوگرم بذر و سایر اندام های تکثیر شونده گیاهی با ارزش ۱٫۸ میلیون دلار صادر شده که کلاً مربوط به سایر اندام های تکثیر شونده است. این میزان در مقایسه با مدت مشابه سال قبل از نظر مقدار ۴۸ درصد و از نظر ارزش ۵۷٫۳ درصد کاهش نشان می دهد.

میزان بارندگی:

در هشت ماه سپری شده از سال آبی ۹۹-۱۳۹۸ (از اول مهر ۱۳۹۸ تا آخر اردیبهشت ۱۳۹۹) ارتفاع کل ریزش های جوی در ایران به ۳۰۴٫۶ میلی متر رسیده که در مقایسه با مدت مشابه سال قبل ۷ درصد کاهش و در مقایسه با دوره های مشابه بلندمدت (۵۱ ساله) ۳۲ درصد افزایش داشته است.

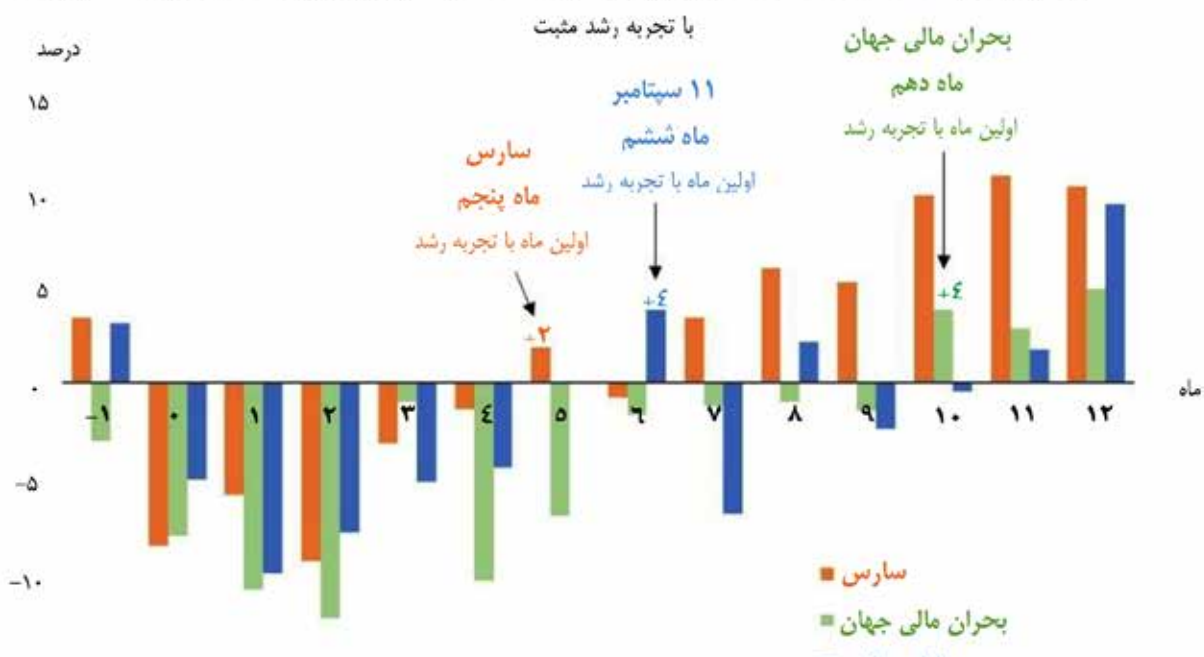

روایتی از تأثیرات کووید ۱۹ بر صنعت گردشگری

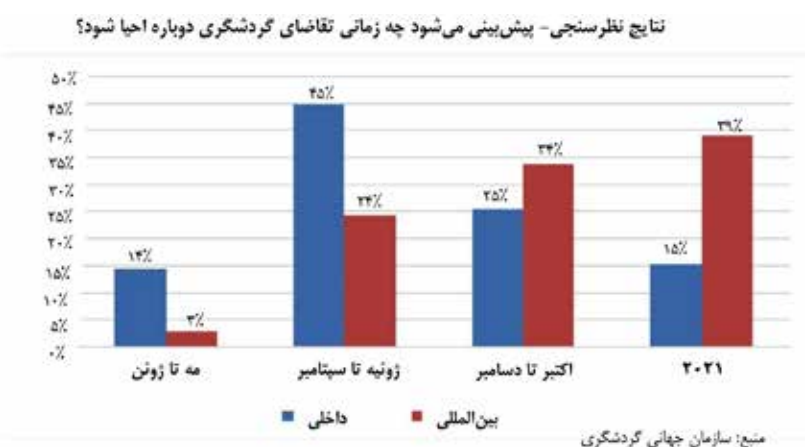
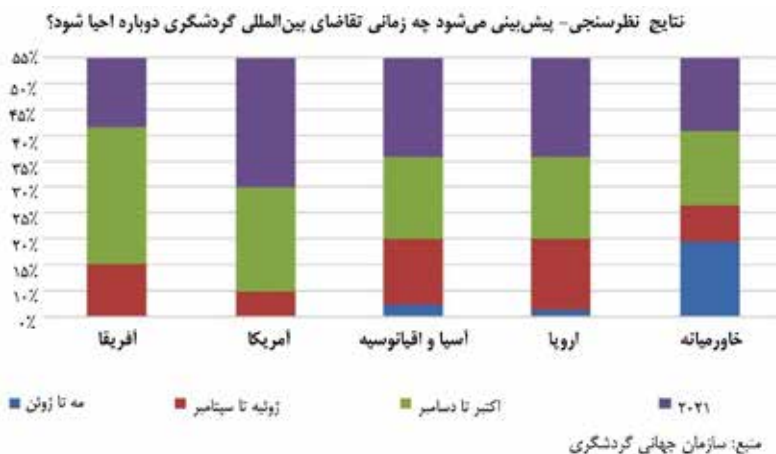
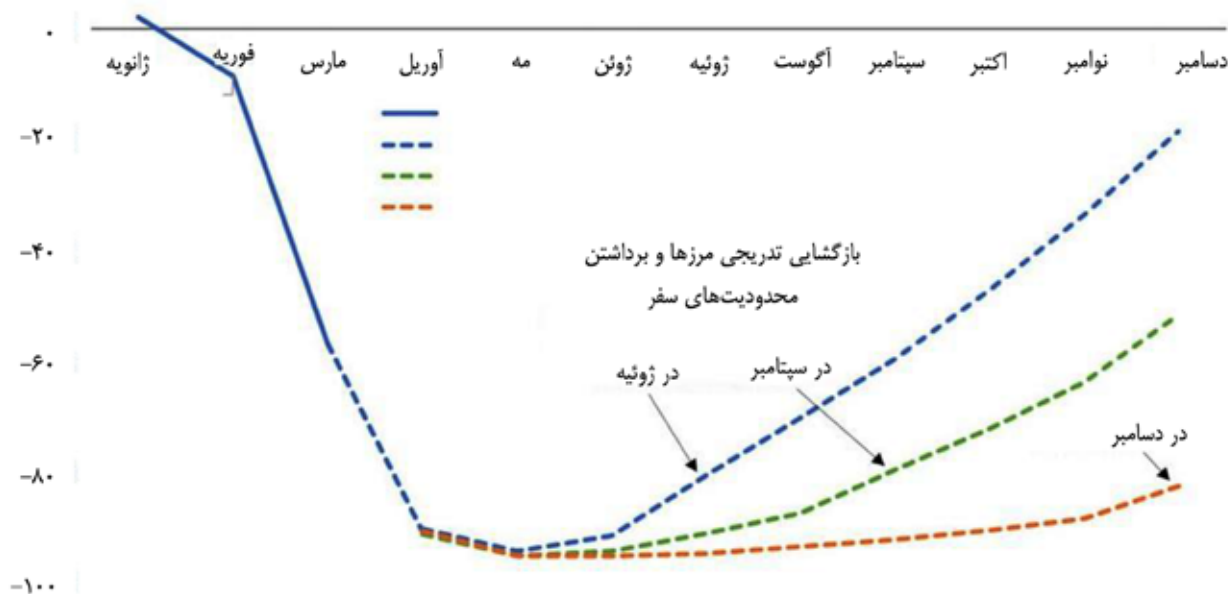
۲۰۲۰، تقاضای گردشگری در بخشی از اقتصادها تاحدودی احیا شود که این روند در خاورمیانه سریع تر و در آسیا و اقیانوسیه دیرتر از سایر مناطق رخ خواهد داد. حال که گردشگری با تحولات غیرمنتظره‌ای روبه‌رو شده، برخی کارشناسان بر این باورند که این بحران می‌تواند فرصتی را برای بازسازی گردشگری جهانی به روشی پایدارتر (در راستای اهداف توسعه پایدار) فراهم کند. داده‌های وب‌سایت استاتیستا که آمارهای بین‌المللی را منتشر می‌کند نشان می‌دهد در آمد جهان از صنعت گردشگری در سال جاری میلادی ۴/۴۴۷ میلیارد دلار باشد، این رقم نسبت به سال گذشته کاهش ۷/۳۴ درصدی داشته است. این در حالی است که در سال گذشته میلادی پیش‌بینی می‌شد درآمد صنعت گردشگری در سال جاری به حدود ۷۱۲ میلیارد دلار برسد. در همین راستا سی‌ان‌بی‌سی در گزارشی به بررسی تأثیرات کووید ۱۹ بر صنعت گردشگری می‌پردازد. براساس این گزارش شیوع کرونا گردشگری را در سراسر جهان دچار اختلال کرده است. قرنطینه بیشتر مردم دنیا را در فصولی که نقاط اوج گردشگری به شمار می‌آید به ماندن در خانه واداشته است. بنابر گزارش سازمان جهانی گردشگری در جایگاه یکی از زیرمجموعه‌های سازمان ملل،

یکی از صنایعی که شدیداً تحت تأثیر شیوع گسترده کووید-۱۹ قرار گرفته، صنعت گردشگری است. در فصل نخست سال ۲۰۲۰، تعداد گردشگران ورودی در جهان حدود ۲۲ درصد کاهش یافته و طبق پیش‌بینی سازمان تجارت جهانی، انتظار می‌رود تا پایان سال، بسته به اینکه چه زمانی محدودیت‌ها برداشته شود، این کاهش به ۶۰ تا ۸۰ درصد برسد. میزان تأثیرپذیری از این بحران در مناطق گوناگون، متفاوت است؛ با این حال پیش‌بینی می‌شود اقتصادهای کمتر توسعه یافته ضربه شدیدتری راز کاهش تقاضای گردشگری، متحمل شوند. طبق پیش‌بینی‌ها، انتظار می‌رود تا پایان سال

اثر بحران‌های گذشته بر تعداد گردشگران ورودی - رشد ماهانه گردشگران ورودی از یک ماه پیش از واقعه تا اولین ماه

نمودار ۲- گردشگران ورودی بین‌المللی در سال ۲۰۲۰: سه سناریو (درصد تغییر ماهانه)

بیش از ۲۰۰ کشور برای مقابله با کووید ۱۹ محدودیت‌هایی را وضع کردند که ورود به آنها را سخت یا غیرممکن می‌کند. در طول تاریخ هیچ‌گاه سفرهای فراملی این چنین با محدودیت روبه‌رو نشده بود. تعلیق پروازها و بسته شدن مرزها میلیاردها دلار هزینه برای کشورها دربرداشته است، هزینه‌ای که پیش از این صنعت گردشگری آن را تامین می‌کرد حالا اما خطوط هوایی بابت پولی در کشمکش هستند و میلیون‌ها نفر شغل خود را از دست داده‌اند. همه اینها سبب شده گردشگری یکی از صنایعی باشد که بیشترین خسارات برآمده از شیوع کرونا را متحمل شود.

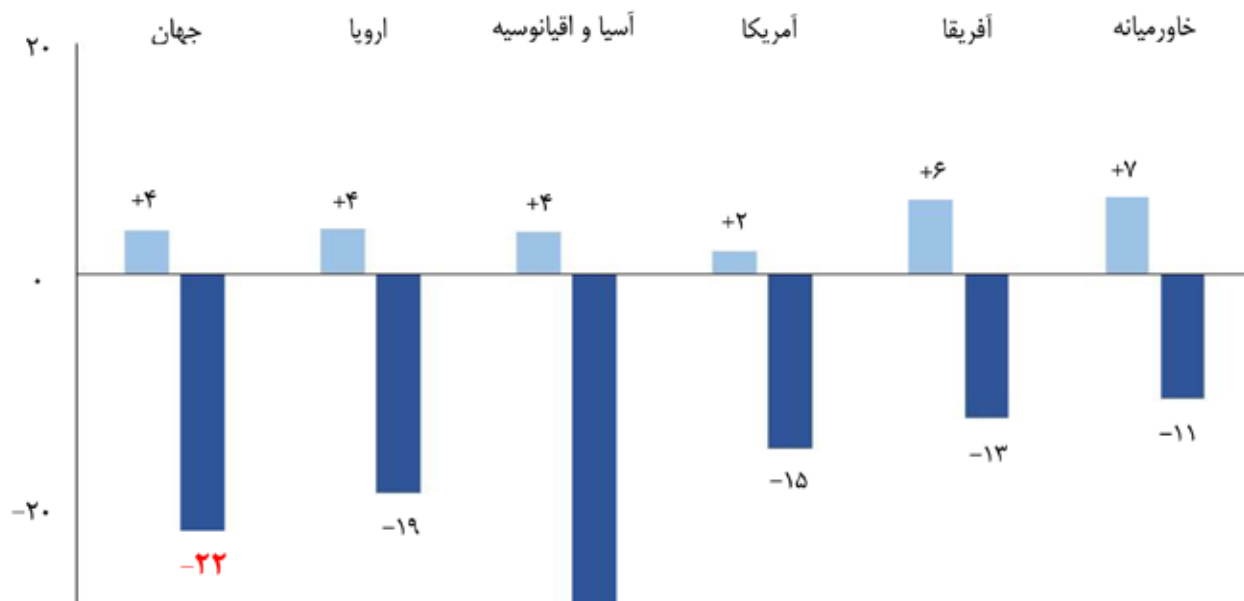
گزارش سازمان جهانی گردشگری حکایت از آن دارد که ۹۷ کشور (۴۵ درصد) جهان همه یا بخشی از مرزهای خود را بسته‌اند و در ۶۵ کشور (۳۰ درصد) جهان همه یا شماری از پروازها به تعلیق درآمده‌اند. تا ۲۰ آوریل (۱ اردیبهشت) هیچ‌یک از کشورها محدودیت‌های سفر را کاهش نداده یا لغو نکرده بودند و در برخی موارد نه تنها به گردشگران حتی به ساکنین خود اجازه ورود نمی‌دادند.

بنا بر داده‌های وب سایت فلیت‌رادار ۲۴ که مسیرهای پروازی را در سطح بین‌الملل ردیابی می‌کند، متوسط شمار روزانه پروازهای تجاری از بیش از ۱۰۰ هزار پرواز در ماه‌های ژانویه (اواسط دی تا اواسط بهمن ۱۳۹۸) و فوریه (اواسط بهمن تا اواسط اسفند ۱۳۹۸) به حدود ۷۸ هزار و ۵۰۰ پرواز در ماه مارس (اواسط اسفند ۱۳۹۸) تا اواسط فروردین (۱۳۹۹) و ۲۹ هزار و ۴۰۰ پرواز در ماه آوریل (اواسط فروردین تا

اواسط اردیبهشت ۱۳۹۹) کاهش پیدا کرد. چنین کاهشی در شمار پروازها خطوط هوایی را با مشکلات مالی روبه‌رو کرده به اندازه‌ای که در برخی کشورها به واکنش‌های دولتی برای کمک به شرکت‌ها انجامیده است.

وزارت خزانهداری ایالات متحده به شرکت‌هایی مانند آمریکن، دلتا و یونایتد میلیاردها دلار کمک دولتی اعطا می‌کند. دولت‌ها فرانسه و هلند از کمک ۱۱ میلیارد یورویی (۱۲,۳ میلیارد دلاری) به

تغییر تعداد گردشگران ورودی بین‌المللی نسبت به مدت مشابه سال قبل (درصد)

شرکت ایپرفرنس کی‌ال‌ام خبر می‌دهند و دولت سنگاپور نیز با همکاری بخش خصوصی ۱۳,۴۲ میلیارد دلار به خطوط هوایی کمک کرده است.

بنابر برآورد انجمن بین‌المللی حمل‌ونقل هوایی درآمدی که خطوط هوایی از جابه‌جایی مسافران به دست می‌آورند در سال جاری میلادی به ۳۱۴ میلیارد دلار نزول می‌کند این رقم در مقایسه با سال گذشته ۵۵ درصد پایین‌تر است.

برندان سوبی یک تحلیلگر مستقر در سنگاپور در این باره به سی‌ان‌بی‌سی می‌گوید: چند سال طول می‌کشد تا صنعت هوانوردی به حالت سابق باز گردد. روند بهبود به‌ویژه برای سفرهای بین‌المللی بسیار کند و طولانی خواهد بود.

علاوه بر خطوط هوایی، هتل‌ها نیز از کاهش شمار سفرها آسیب دیده‌اند. این کاهش از ماه مارس شروع و باعث شد برخی از بزرگ‌ترین هتل‌های زنجیره‌ای جهان هزاران نفر از کارکنان خود را به مرخصی بفرستند. علاوه بر اینها سایت‌های رزرو هتل نیز دیگر کسب‌وکاری است که در صنعت گردشگری فعالیت دارد و از شیوع کرونا متضرر شده است.

صنعت گردشگری سهم ۱۰,۳ درصدی از تولید ناخالص داخلی جهان را به خود اختصاص داده و این توقف ناگهانی در سفرهای بین‌المللی می‌تواند منجر به از بین رفتن بیش از ۱۰۰ میلیون شغل در سال جاری شود، این به معنای کاهش ۲,۷ تریلیون دلاری تولید ناخالص داخلی برآمده از صنعت گردشگری در سال جاری میلادی است.

میزان وابستگی کشورهای که بیشترین درگیری با کووید-۱۹ داشته‌اند به صنعت گردشگری

کشور	سهم از تولید ناخالص داخلی (%)	سهم گردشگری از کل صادرات (%)	سهم گردشگران بین‌المللی (%)
کانادا	۲	۵	-
چین	-	۱	-
فرانسه	۷	۸	۳۰
آلمان	-	۳	۲۱
هند	۴	۵	-
ایتالیا	۶	۸	۴۹
روسیه	۴	۴	۱۶
اسپانیا	۱۲	۱۶	۵۰
ترکیه	-	۱۷	۵۰
انگلستان	۳	۶	۲۵
ایالات متحده آمریکا	۳	۱۰	-

منبع: سازمان جهانی گردشگری - عمده آمارها مربوط به سال ۲۰۱۸ یا آخرین سال در دسترس است.

بررسی شرایط ورود گردشگران خارجی به ایران در ایام کرونا

برنامه‌ریزی برای پذیرش گردشگران رادر دستور کار قرار دهند. تیموری بیان کرد: «اقداماتی نظیر گرفتن تست PCR در فرودگاه‌ها، تب‌سنجی، دریافت گواهی سلامت، حمایت از گردشگرانی که در مقصد دچار بیماری کووید ۱۹ می‌شوند، در نظر گرفتن محیط قرنطینه و... بخشی از اقدامات اشاره شده در پروتکل‌های اطلاع‌رسانی شده از کشورهای مختلف است.»

معاون گردشگری با اشاره به اینکه قطعاً تمرکز بر بازارهای هدف گردشگری، اولویت نخست گردشگری ورودی وزارت متبوع خواهد بود، تاکید کرد: «با توجه به اینکه کشورهای همسایه اقدام به برنامه‌ریزی و اعلام زمان‌بندی بازگشایی مرزها کرده‌اند و با تعریف پروتکل‌های مربوطه ساز و کار ورود گردشگران را شکل داده‌اند، بنابراین نیاز است به سرعت فعالان صنعت گردشگری کشور به علت افزایش رفت و آمدهای بین‌المللی از پروتکل‌های ورود و خروج گردشگران آگاهی پیدا کنند.» او تصریح کرد: «در پی بازگشایی مرزهای کشورهای همسایه، نیاز است گردشگرانی که از کشور خارج شده و مجدداً قصد بازگشت دارند نیز با طی پروتکل‌های بهداشتی برای ورود به کشور آماده شوند.»

معاون گردشگری همچنین از دستگاه‌های فرابخشی و تاثیرگذار در امر سفر خواست تا در ایجاد اعتمادسازی و انعکاس تلاش کلیه بخش‌های زنجیره صنعت گردشگری کشور برای همزیستی با کووید ۱۹ نهایت تلاش خود را داشته باشند تا چهره‌ای ایمن از سفر به ایران در اذهان بین‌المللی شکل گیرد و با همکاری در شکل‌گیری پروتکل‌های پذیرش گردشگران خارجی در انعکاس اینکه چگونه و تحت چه ضابطه‌ای گردشگران را خواهیم پذیرفت و چگونه از آنها پذیرایی کرده و به مبداء بازمی‌گردانیم، تعامل داشته باشند.

پروتکل‌های بهداشتی

ماده یک- کلیه فعالان زنجیره سفر موظف به رعایت پروتکل‌ها و مقررات این دستورالعمل هستند و مسئولیت نظارت در سطح استان‌ها، بر عهده اداره کل استان و نظارت عالی‌تر بر عهده حوزه‌های ستادی وزارت است. مضافاً سطوح نظارتی به شرح ذیل قابل اجراست:

سطح اول- اداره کل استان ضمن تشکیل کمیته نظارت متشکل از کارشناسان اداره کل استان، نمایندگانی از دستگاه‌های ذیربط، تشکلهای حرفه‌ای تحت پوشش و مراکز بهداشتی و درمانی، براساس چک‌لیست‌های پیوست این دستورالعمل اقدام به نظارت میدانی و تهیه گزارشات الزم می‌کنند.

سطح دوم- نظارت به عهده مردم و مسافران بوده که علاوه بر شماره تماس‌های اعلامی از سوی ادارات کل استان‌ها، می‌توانند از طریق شماره تماس ۱۳۱۱ نسبت به ثبت گزارش و شکایات

ولی تیموری در نشست که به منظور «بررسی فرآیند پروتکل ورود گردشگران خارجی به کشور» با حضور معاونان وزارت خارجه، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، وزارت راه و شهرسازی، سازمان توسعه تجارت ایران و وزارت اطلاعات صبح دیروز ۱۱ تیرماه ۹۹ در محل معاونت متبوع برگزار شد، گفت: «با توجه به ضرورت‌های موجود در حوزه تبادلات گردشگری و اقدام برخی از کشورهای به ویژه کشورهای همسایه برای بازگشایی تدریجی مرزها، نیاز است جمهوری اسلامی ایران نیز ضمن اقدام برای تعریف پروتکل‌های بهداشتی، زمینه مورد نیاز و ضابطه‌مند را برای پذیرش گردشگران بین‌المللی در کشور ایجاد و فرآیند مورد نظر را از طریق نهادهای بین‌المللی اطلاع‌رسانی کند.»

او افزود: «بر این اساس با ارائه ساز و کارهای لازم، مشخص شدن ظرفیت‌ها و بررسی محدودیت‌ها از سوی دستگاه‌های فرابخشی، چارچوب پروتکل و ساختار فرآیند مطلوب ورود گردشگران خارجی به ایران در دوران همزیستی با کرونا شکل خواهد گرفت.»

معاون گردشگری ضمن ارائه گزارشی از پروتکل‌های اعلامی سایر کشورها، نگاه جهانی را معطوف به همزیستی با کرونا، حمایت از فعالان عرصه صنعت گردشگری و در نهایت بازگشایی ضابطه‌مند مرزها اعلام و تاکید کرد: «نامشخص بودن بازه زمانی کنترل ویروس کرونا سبب شده است کشورهای مختلف با تعریف ساختار، ضابطه و تعیین پروتکل‌های مربوطه اقدام و یا

اقدام کنند. ادارات کل استان‌ها الزام است شماره تماس‌های لازم را به نحو مطلوب در ترمینال‌ها، راه‌آهن و فرودگاه‌ها به اطلاع مسافران برسانند.

سطح سوم - نظارت بر عهده ناظرین خصوصی و کارشناسان بهداشت مراکز و تاسیسات مشمول این دستورالعمل است که موظف خواهند بود زیر نظر مدیر آن واحد به نظارت داخلی پرداخته و مفاد این دستورالعمل را رعایت نمایند. تبصره: نظارت‌ها به صورت دوره‌ای و حداقل یک‌بار در ماه تا اتمام همه‌گیری کرونا در سطح کشور تکرار خواهد شد.

ماده سه - کلیه مفاد این دستورالعمل باید به نحو مطلوب بر اساس صلاحدید اداره کل استان‌ها و شرایط و امکانات موجود از طریق جلسات آموزشی حضوری یا مجازی، اطلاعیه‌های مکتوب و غیره آموزش داده شود.

گروه‌های هدف در این آموزش عبارتند از:

- الف: کارشناسان ادارات استانی
- ب. ناظرین عضو در کمیته نظارت
- پ. عموم مردم و مسافران از طریق نصب اطلاعیه در ترمینال‌ها و پایانه‌های مسافری
- ج. مدیران ترمینال‌ها، راه‌آهن و فرودگاه‌ها از طریق مکاتبات و ارسال دستورالعمل
- د. مدیران واحدهای اقامتی، واحدهای پذیرایی بین‌راهی، موزه‌ها، سایت‌های تاریخی و دیگر تاسیسات گردشگری
- ذ. کارکنان واحدها و تاسیسات فوق

ماده چهارم - کلیه مدیران تاسیسات گردشگری موظف هستند ضمن شرکت در جلسات آموزشی که بر اساس اولویت‌های صلاحدید ادارات کل استانی طبق ماده ۱۳ این دستورالعمل برگزار خواهد شد شرکت کرده و پروتکل بهداشتی صنف خود را تحویل گرفته و نسبت به رعایت مفاد آن و انتقال نکات لازم به کارکنان واحد خود متعهد شوند.

ماده پنجم - مسوولیت عدم رعایت مفاد این دستورالعمل بر عهده مدیر واحد مربوطه بوده و با خاطیان برخورد قانونی خواهد شد. نحوه برخورد با واحد متخلف به تشخیص اداره کل استان حسب مورد در چارچوب آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های مربوطه می‌تواند از تذکر، اخطار کتبی و در مراحل بعدی تعلیق فعالیت و پلمب واحد در صورت تکرار تعیین و اجرا می‌گردد.

ماده ششم - ادارات کل استانی لازم است گزارش اقدامات انجام شده را به شرح فرم مخصوص ارائه شده در پیوست دستورالعمل تکمیل و به حوزه ستادی وزارتخانه ارسال نمایند.

ماده هفتم - کلیه پرسنل تاسیسات گردشگری در چارچوب ضوابط و مفاد راهنمای گام دوم، پیش از شروع به کار موظف هستند فرم خوداظهاری که به پیوست این دستورالعمل آمده است تکمیل نموده و فرم‌های تکمیل شده در محل نگهداری تادر اختیار ناظرین اداره کل و کارشناسان بهداشت قرار گیرد. همچنین نحوه به کارگیری پرسنل بهبود یافته از کرونا و نحوه اشتغال کارکنان دارای بیماری‌های زمینه‌ای یا نقص ایمنی بر اساس مفاد راهنمای گام دوم خواهد بود و مدیران و کارکنان موظف به رعایت مفاد آن خواهند بود.

ماده هشتم - موارد ذیل لازم است به طور کلی از سوی کلیه فعالان گردشگری مدنظر قرار گیرد: اقلام بهداشتی موردنیاز جهت حفاظت فردی و بهداشتی کارکنان و گردشگران شامل انواع دستکش یک‌بار مصرف، انواع ماسک، شیلد محافظ، محلول ضد عفونی سطوح کلره یا الکلی و محلول ضد عفونی دست الکلی بوده که وظیفه تامین آن در واحدهای اقامتی بر عهده مدیر واحد، در پایانه‌ها، راه‌آهن و فرودگاه فقط برای کارکنان بر عهده مدیران این مراکز می‌باشد. همچنین لازم است در فضاهای عمومی مانند کنار آسانسور در واحدهای اقامتی، میز پذیرش، صندوق رستوران، سرویس عمومی لابی، کنار دستگاه حضور و غیاب کارکنان، سالن‌های ورودی فرودگاه، محل تحویل بار و امثالهم ماده ضد عفونی دست نصب شود.

حوزه برخورد با موارد مشکوک به بیماری در صورت برخورد با پرسنل مشکوک به بیماری کرونا و دارای علائم مربوطه از ادامه فعالیت ایشان جلوگیری شده و بازگشت به کار منوط به ارائه گواهی سلامت از پزشک معتمد متخصص طب کار یا دیگر تخصص‌های اعلام شده در راهنمای گام دوم خواهد بود.

همچنین در صورت مشاهده فرد مشکوک در بین گردشگران جهت پیشگیری از انتقال احتمالی آلودگی به دیگران، ایشان را به استفاده از وسایل حفاظت فردی توصیه کرده و اقلام لازم در اختیار ایشان قرار داده شود. در موارد پیشرفته و علائم شدید از طریق سامانه تلفنی بهداشت به شماره‌های

۹۱۰ و ۱۰۳۰ راهنمایی لازم دریافت گردد.

حفاظت فردی و فاصله گذاری در کارکنان

به منظور ایجاد فاصله ایمن بین گردشگران و کارکنان شاغل در تاسیسات گردشگری در وهله اول با گذاشتن میزهای بزرگ یا موانع و اجسام فاصله بین کارکنان و گردشگران را به بیش از ۹ متر رسانده شود.

در مرحله دوم از موانع طلقی، شیشه‌ای یا پلاستیکی جهت محفوظ کردن واحدهایی چون صندوق، گیشه، پذیرش هتل‌ها و امثالهم استفاده شود. در نهایت کلیه پرسنل شاغل در تاسیسات گردشگری جهت حفاظت فردی موظفند هنگام کار از ماسک، دستکش و لباس کار تمیز استفاده کنند و بر اساس نوع شغل و لزوم نزدیکی به گردشگران استفاده از شیلد محافظ هم توصیه می‌شود. افرادی که در واحدهای اداری و مالی و امثالهم مشغول هستند به شرط وجود فاصله مناسب بین کارکنان و عدم حضور ارباب رجوع از انجام این عمل مستثنی خواهند بود. پرسنل واحدهای دارای ارتباط مستقیم با گردشگران موظفند قبل از خروج از محل کار دوش بگیرند.

حفاظت فردی گردشگران به منظور حفظ سلامت گردشگران

ایشان موظف هستند در وسایل نقلیه اعم از تاکسی‌های بین شهری، اتوبوس‌ها، قطار، هواپیما، ترمینال‌ها، فرودگاه، راه‌آهن و دیگر فضاهای عمومی از ماسک و دستکش استفاده نمایند و تاسیسات گردشگری جهت خدمت‌رسانی می‌توانند این اقلام را در اختیار گردشگران قرار دهند.

ماده نهم - مرجع علمی تعیین نوع مواد گندزدا و درصد تهیه آنها، مفاد راهنمای گام دوم می‌باشد.

ماده دهم - رعایت پروتکل ذیل مربوط به

استفاده از وسایل حمل و نقل از سوی دارندگان و کارکنان وسایل نقلیه و همچنین کلیه مسافران الزامی بوده و فعالان حوزه گردشگری باید بر آگاهی بخشی و اطلاع‌رسانی آن اهتمام ورزند. پروتکل واحدهای اقامتی

رعایت پروتکل ذیل از سوی کارکنان واحدهای اقامتی و همچنین کلیه مسافران الزامی بوده و فعالان حوزه گردشگری باید بر آگاهی بخشی و اطلاع‌رسانی آن اهتمام ورزند. واحدهایی که موقتاً تعطیل بوده‌اند الزام است پیش از بازگشایی برنامه کلی نظافت و گندزدایی دقیق در همه قسمت‌ها و فضاهای عمومی بر اساس مندرجات این دستورالعمل انجام دهند.

برخی واحدهای داخلی هتل‌ها مانند آرایشگاه، سالن ورزشی، استخر و سونا و تالار مراسمات که جزو مشاغل پرخطر محسوب می‌شوند با دستور وزارت بهداشت و طبق پروتکل‌های آن اصناف بازگشایی خواهند شد.

استفاده از خدمات اقامتی

تا حد ممکن سطوح در معرض تماس و قابل آلودگی در اتاق‌ها کاهش یابد بنابراین پیشنهاد می‌شود ظروف، اقلام مینی‌بار، ملحفه، پتو و بالش اضافی، فولدرهای اطلاع‌رسانی، مجلات، گلدان و امثالهم از اتاق‌ها جمع‌آوری و به درخواست مهمان ارائه گردد.

کلیه سطوح در تماس با دست مهمان اعم از دستگیره‌ها، کلیدهای برق، کنترل تلویزیون، گوشی تلفن و امثالهم به صورت روزانه گندزدایی شود. کلیه سطوح قابل شست‌وشو در سرویس بهداشتی شامل کف و دیوارها، روشویی، وان، زیردوش، پرده دوش، کابین دوش و غیره با حفظ ایمنی به طور روزانه با مواد شوینده و آب داغ شست‌وشو شوند.

کلیه منسوجات و کالای خواب شامل کاور لحاف، روبالشتی، ملحفه‌ها، رومیزی، حوله و امثالهم بعد از چک‌اوت مهمان جهت شست‌وشو جمع‌آوری شود.

دلایل انگیزه ورود سرمایه‌گذار خارجی به ایران از نگاه بازوی پژوهشی مجلس

منابع طبیعی ارزان

حداکثر حق نظارت را در اختیار ندارند. سرمایه‌گذاری‌های مشترک توسط شرکتی از کشور میزبان، نهادی دولتی یا شرکتی خارجی به انجام می‌رسد. در این فرآیند، معمولاً یکی از طرفین، نیروی متخصص فنی و سرمایه را تأمین می‌کند و طرف دیگر به ارائه اطلاعات ارزشمندی در مورد قوانین و مقررات داخلی و بوروکراسی‌های اداری می‌پردازد. بوکلی و کاسون (۲۰۰۰) براساس ۹ فاکتور مستقل ذیل به ارائه مدلی برای توضیح شیوه شکل‌گیری سرمایه‌گذاری‌های مشترک می‌پردازد: ۱- اندازه بازار ۲- سرعت پیشرفت فناوری ۳- نرخ بهره ۴- ابعاد فرهنگی ۵- حفظ استقلال ۶- فقدان حق ثبت اختراع ۷- اقتصاد منطقه ۸- عدم اطمینان به فناوری ۹- صرفه‌های به مقیاس. این مدل به آنها اجازه می‌دهد تا درباره شیوه شکل‌گیری سرمایه‌گذاری‌های مشترک و با در نظر گرفتن تنوع صنایع در کشورهای مختلف و به مرور زمان به پیش‌بینی‌های دقیق‌تری دست پیدا کنند.

روش‌های تأمین مالی خارجی

بر اساس یک تقسیم‌بندی عمومی و کلی، تأمین منابع مالی خارجی در دو شکل و روش قرضی و غیرقرضی متصور است که مرز تفکیک‌کننده آنها به طور عمده ناظر بر چگونگی ضمانت ریسک‌های تجاری طرح و نقش و تعهدات دولت در پوشش این دسته از ریسک‌هاست. اگرچه تفاوت‌های ساختاری و عملیاتی دیگری نیز بین این دو روش وجود دارد.

در روش‌های قرضی به طور عمده فاینانس، تمام ریسک‌های مربوط به طرح بر عهده دریافت‌کننده منابع مالی و دولت است. تضمین بازپرداخت تمام منابع دریافتی و سود و هزینه‌های مترتب بر آن توسط دولت است و بازپرداخت وام بدون ارتباط با اجرا یا عدم اجرای طرح باید صورت گیرد. اعطای وام اغلب مشروط به خرید از تولیدکنندگان ماشین‌آلات و ارائه‌دهندگان خدمات کشور اعطاکننده است. اما در روش‌های غیرقرضی ریسک‌های تجاری بر عهده سرمایه‌گذار خارجی و شریک داخلی وی و ریسک‌های سیاسی با دولت است. تنها تضمین پرداخت خسارت ناشی از مداخلات دولت مانند مصادره، ملی کردن، وضع قوانین و مقررات مستقیمی محل سرمایه‌گذاری بر عهده دولت است. همچنین بازگشت سرمایه از محل عواید حاصل از فروش محصولات آن پس از اجرا و به سودآوری رسیدن طرح اتفاق می‌افتد.

سرمایه‌گذاری خارجی به عنوان مصداق و روش اصلی ناظر بر تأمین مالی خارجی غیرقرضی خود انواع متنوعی از روش‌ها و ترتیبات گاه پیچیده و ترکیبی را در بر می‌گیرد که ارائه برخی تعاریف متداول و استاندارد مرتبط با اجزا و روش‌های مربوطه را ضروری می‌سازد. سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی، سرمایه‌گذاری خارجی در بازار اوراق بهادار، سرمایه‌گذاری خارجی غیرسهمی و سرمایه‌گذاری خارجی قراردادی (ترتیبات قراردادی) مدل‌های قابل تفکیک به عنوان روش‌های انجام سرمایه‌گذاری خارجی در یک اقتصاد میزبان هستند.

سرمایه‌گذاری خارجی غیرسهمی ترتیباتی است که در قالب آن سرمایه‌گذار خارجی بدون تملک سهام (جزئی یا عمده) و داشتن کنترل مستقیم بر شرکت سرمایه‌پذیر در قالب قراردادهایی نظیر قراردادهای لیسانس، فرانشیز، مدیریت، برون‌سپاری خدمات، قراردادهای ساخت، پیمانکاری اصلی و فرعی، هماهنگی و کنترل فعالیت‌های شرکت‌های همکار خود را در کشور میزبان انجام می‌دهد. به عبارتی سرمایه‌گذار خارجی همچنان سطحی از کنترل بر عملیات شریک محلی را حفظ می‌کند و به نوعی شرایط مالکانه و حضور در محل را همانند سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی داراست بدون آنکه هزینه‌های فراوان سرمایه‌گذاری ثابت و در گردش و مواجهه با تفاوت‌های سیاسی، اجتماعی و فرهنگی کشور میزبان را متحمل شود. سرمایه‌گذاری خارجی سهمی در قالب ترتیبات قراردادی همانند سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی است اما با دو تفاوت اصلی که عبارتند از:

در دستورالعمل موازنه پرداخت‌های صندوق بین‌المللی پول، تعریف سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی بدین صورت بیان شده است: «سرمایه‌گذاری برای کسب منافع طولانی‌مدت در شرکتی خارجی که هدف سرمایه‌گذاران در آن کسب موقعیت موثر در مدیریت یک شرکت است». طبق گزارش سرمایه‌گذاری جهانی که در سال ۱۹۹۹ توسط سازمان ملل متحد منتشر شد، سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی، «سرمایه‌گذاری مشتمل بر ارتباط طولانی‌مدت، منافع پایدار و کنترل شرکت خارجی (سرمایه‌گذار مستقیم خارجی یا شرکت مادر) در کشور مقصد، به جز شرکت سرمایه‌گذار، شرکت وابسته یا وابسته خارجی» است. در تعریف قبل واژه طولانی‌مدت برای تشخیص سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی از سرمایه‌گذاری در سهام است که دومی ماهیت کوتاه‌مدت داشته و متضمن بازدهی بالای مالی است.

خصیصه مشترک این تعاریف برمی‌گردد به واژه‌هایی همچون «کنترل» و «کنترل منافع» که مهم‌ترین ویژگی‌ای است که سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی را از سرمایه‌گذاری در سهام متمایز می‌سازد چرا که سرمایه‌گذار در سهام، به دنبال کنترل یا منافع طولانی‌مدت نیست. اجماع کلی درباره شیوه شکل‌گیری کنترل منافع وجود ندارد اما معمولاً حداقل در اختیار داشتن ۱۰ درصد سهام، به شرکت خارجی این اجازه را می‌دهد که در سیاست‌های اصلی پروژه‌های در دست اقدام، اعمال نفوذ (بالبوه یا واقعی) کند. از این رو ویژگی بارز سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی، در مقایسه با دیگر اشکال سرمایه‌گذاری بین‌المللی، وجود عنصر نظارت بر تصمیمات و سیاست‌های مدیریتی است.

در سال‌های اخیر سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی به صورت مشارکتی، در دنیا مورد توجه بوده که در آن، چندین شرکت حضور داشته و هیچ‌یک از طرفین همچون شرکت‌هایی که سرمایه‌گذاری مشترک (JV) هستند، به تنهایی

۱- شخصیت حقوقی در کشور میزبان با هدف خاص و به صورت شرکت پروژه و به واسطه ترتیبات قراردادی موجود ایجاد و تاسیس می‌شود.

۲- به طور عمده حضور در کشور میزبان نامحدود نبوده و زمان آن در قالب قرارداد تعیین شده است.

روش‌های سرمایه‌گذاری سهمی در قالب ترتیبات قراردادی روشی برای تامین مالی سازمان یافته پروژه‌هاست که با اعطای امتیاز از سوی دولت به شرکت‌های بخش خصوصی (یا کنسرسیومی از شرکت‌ها) برای احداث تاسیسات و امکانات زیرساختی و زیربنایی که معمولاً توسط دولت ساخته و بهره‌برداری می‌شود و خدمات یا کالاهای تولیدی آن مورد استفاده عموم است اطلاق می‌شود. با توجه به تعریف، حوزه مورد استفاده این شیوه‌ها حوزه‌هایی نظیر احداث جاده و راه آهن، فرودگاه و بنادر، نیروگاه و شبکه توزیع برق، سد و شبکه آبیاری، شبکه مخابرات و پستی، فاضلاب و جمع‌آوری زباله و... است. فازهای اجرایی پروژه‌ها در قالب ترتیبات قراردادی معمولاً شامل موارد طراحی و مهندسی، خرید و تدارک، ساخت و اجرا، تامین مالی، بهره‌برداری و نگهداری است. ترتیبات قراردادی در قالب روش‌های متنوعی اجرا می‌شود که برخی از مهم‌ترین و متداول‌ترین آنها عبارتند از:

- ساخت، بهره‌برداری و واگذاری (BOT)
- ساخت، مالکیت، بهره‌برداری و واگذاری (BOOT)
- ساخت، مالکیت و بهره‌برداری (BOO)
- ساخت، اجاره/لیزینگ و واگذاری (BLT)
- بازسازی، بهره‌برداری و واگذاری (ROT)

مبانی نظری تبیین‌کننده عوامل و انگیزه‌های سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی

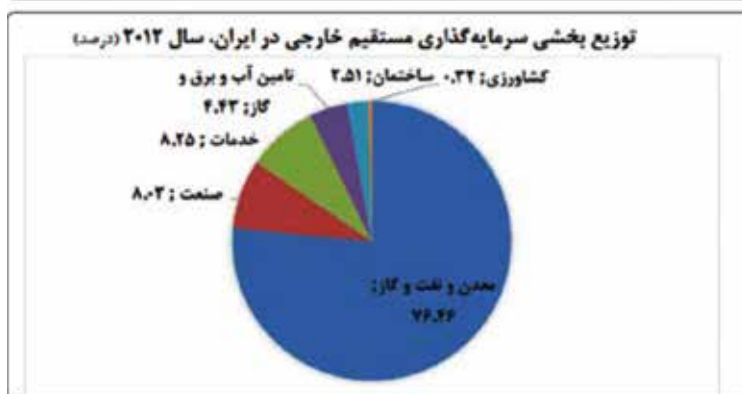
تبیین عوامل و انگیزه‌های سرمایه‌گذاری خارجی و چگونگی و چرایی حرکت عوامل تولید در میان اقتصادها و به خصوص رفتار سرمایه‌گذاری شرکت‌های چندملیتی یکی از موضوعات مهمی است که در ادبیات اقتصادی مورد بحث قرار می‌گیرد. باید توجه داشته باشیم که مهم‌ترین دلیل و انگیزه سرمایه‌گذاری، سودآوری است و سرمایه‌گذاری خارجی نیز از این مورد مستثنی نیست. تئوری موانع تجارت برمبنای تئوری مزیت نسبی به عنوان یکی از اولین فرضیه‌ها در خصوص توضیح سرمایه‌گذاری خارجی مطرح شده است. این دیدگاه پایه تئوری‌های تجارت جهانی است و بیان می‌دارد کشورها بعد از متخصص شدن و توسعه مقیاس و قلمرو ارسال محصولات خود به بازارهای مختلف، به علت برخورد به موانع تجارت به FDI روی می‌آورند. البته این تئوری فقط می‌تواند سرمایه‌گذاری خارجی جایگزین واردات را توضیح دهد.

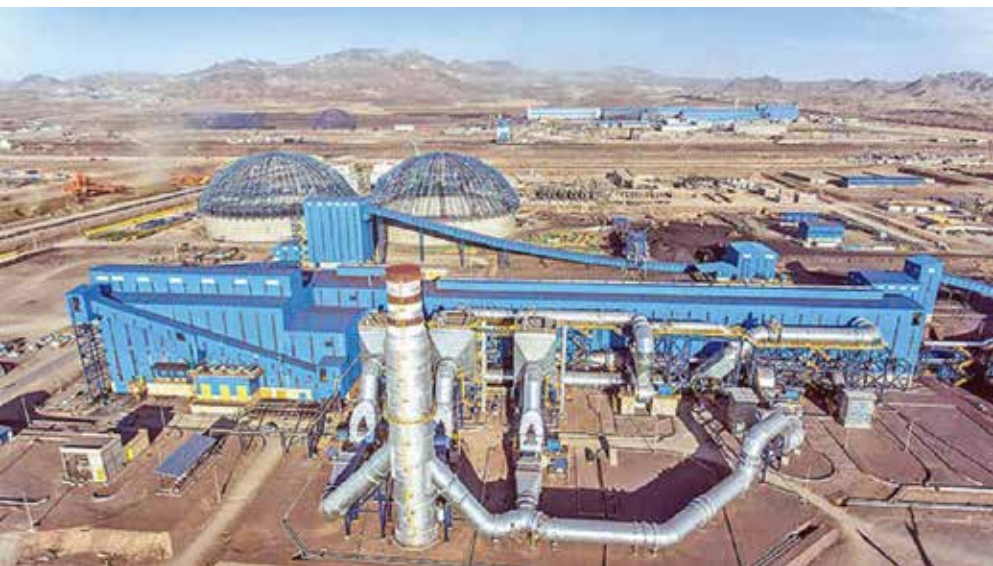
فرضیه نرخ بازگشت و فرضیه متنوع‌سازی پرتفلیو (سبد) سرمایه‌گذاری‌ها از دیدگاه مالی و اقتصادی به توضیح FDI به صورت جریان پیدا کردن سرمایه خارجی به سمت پروژه‌ها و نقاط دارای بازده مالی جذاب و هم‌زمان متنوع‌سازی سرمایه‌گذاری‌ها برای مدیریت ریسک آنها می‌پردازد. فرضیه آریتراز به معنای استفاده از تفاوت در قدرت پول در کشورهای مختلف برای کاهش هزینه و افزایش سود شرکت‌های چندملیتی که در کشورهای مختلف فعالیت دارند، FDI را

توضیح می‌دهد. البته این فرضیه بعدها به شکل کامل‌تر به بهره‌برداری شرکت‌های چندملیتی از چهار نوع مختلف از تفاوت موجود میان مناطق در قالب چارچوب CAGE (تفاوت‌های فرهنگی، اداری-قانونی، جغرافیایی و اقتصادی) می‌پردازد. این رویکردها نواقصی دارند و مثلاً سرمایه‌گذاری متقابل بین کشورها در فرضیه نرخ بازگشت و همچنین تمرکز FDI در یک صنعت خاص در فرضیه آریتراز به خوبی قابل توضیح نیست.

آثار و کارکردهای سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی برای اقتصاد میزبان

نحوه اثرگذاری سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی بسته به رویکرد خوش بینانه یا بدبینانه نسبت به سرمایه‌گذاری خارجی به طرق متفاوتی قابل تبیین و تحلیل است. رویکرد مثبت و منفی را می‌توان ناشی از اختلاف دیدگاه حامیان جهانی‌سازی و مخالفان آن تعبیر کرد. براساس «اجماع واشنگتنی» سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی (مادامی که سرمایه‌گذاران محیط زیست را آلوده نکنند یا از کارگران سوءاستفاده نکنند) بدون تردید برای رشد و توسعه مفید است. در رویکرد مقابل، مبتنی بر نگاه استعمارگرانه به FDI براساس اقتصاد ساختارگرایی، تردید جدی نسبت به مفید بودن FDI براساس شواهدی از عملکرد FDI در کشورهای آمریکای لاتین و آفریقا وجود دارد و برخی نیز معتقدند زیان فعالیت شرکت‌های چندملیتی در کشورهای در حال توسعه بیش از منافع آن است. در این میان صاحب‌نظرانی با رویکرد بدبین و عملکردیانه بین دو سرطیف با پذیرش نقاط ضعف و مثبت سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی به طراحی سیاست‌های هوشمندانه

منظور حداکثر سازی منافع می پردازند.

آثار سرمایه گذاری مستقیم خارجی می توانند به صورت آثار اجتماعی، سیاسی و اقتصادی طبقه بندی شوند. تاثیرات اقتصادی از طریق کانال های مختلفی چون تاثیر روی بهره وری، تامین سرمایه و ارز، اشتغال و دستمزد، جریان تجارت، ایجاد ثبات اقتصادی، انتقال دانش، مدیریت و فناوری و سایر موارد و در نهایت تاثیر بر رشد اقتصادی کشورها قابل تحلیل است. این بخش ضمن اشاره به آثار اقتصادی FDI، به تقابل دو رویکرد خوش بینانه و میانه در تبیین تاثیر FDI بر رشد اقتصادی و کانال اصلی این اثر گذاری یعنی انتقال فناوری می پردازد.

یکی از آثار اقتصادی FDI، تاثیر بر تامین سرمایه و ارز است. برخی کشورهای با درآمد پایین، به طور فزاینده به FDI به عنوان منبعی برای تامین مالی سرمایه گذاری و تسریع رشد تکیه کرده اند. از سال ۱۹۹۵ تا سال ۲۰۰۸ FDI به طور متوسط سهم ۱۰ درصدی از تشکیل سرمایه ثابت ناخالص داشته که این سهم به مرور در حال کاهش است. طبق گزارش آنکتاد، ۳۹ درصد کل منابع خارجی جذب شده توسط کشورهای در حال توسعه از روش سرمایه گذاری مستقیم خارجی جذب می شود. منابع مالی ارسالی مهاجران به موطن خود، در بازار بورس و دریافت کمک های توسعه ای رسمی در رده های بعدی جذب منبع مالی قرار دارند.

تحلیل و بررسی وضعیت جذب سرمایه گذاری مستقیم خارجی در ایران

مقدار و میزان ورود سرمایه خارجی به ایران در مقایسه با بسیاری از کشورهای دنیا اندک است، به گونه ای که طبق گزارش آنکتاد سهم جمهوری اسلامی ایران از جذب سرمایه خارجی ورودی در سال ۲۰۱۸، تنها در حدود ۰/۳ درصد جریان ورودی سرمایه خارجی جهان است. همان گونه که در نمودار «جریان خالص ورودی سرمایه گذاری مستقیم خارجی ایران، سال های ۲۰۴۸-۱۹۹۰» قابل مشاهده است، اگر چه پس از تصویب قانون تشویق و حمایت سرمایه گذاری خارجی در سال ۱۳۸۱، روند متفاوتی در جذب FDI در ایران آغاز شده، اما بیشترین میزان جذب سرمایه خارجی ایران فقط حدود پنج میلیارد دلار در سال ۲۰۱۷ بوده است.

جذب سرمایه خارجی در ایران منبع محور بوده و به ندرت وارد تولید شده است. به لحاظ توزیع بخشی، عمده سرمایه خارجی در منابع اولیه و در حقیقت بخش نفت خام وارد شده و

به لحاظ روش سرمایه گذاری غالباً به شکل ترتیبات قراردادی (شامل بیع متقابل، BOT و...) است. طبق گزارش سازمان سرمایه گذاری اقتصادی و فنی، در سال ۲۰۱۲ بخش معدن (شامل معدن، بالادست نفت و گاز و صنایع معدنی و صنایع مرتبط) همانند سال های گذشته بخش پیشرو در جذب سرمایه گذاری های خارجی بوده و سهم ۷۶ درصدی خود را حفظ کرده و قریب به ۳/۵ میلیارد دلار سرمایه خارجی جذب کرده است. بخش خدمات برای نخستین بار با جذب ۳۸۲ میلیون دلار در سال ۲۰۱۲ از بخش صنعت پیشی گرفته است. نمودار «توزیع بخشی سرمایه گذاری مستقیم خارجی در ایران» میزان و درصد سهم هر یک از بخش های اقتصادی کشور را از سرمایه گذاری خارجی جذب شده در سال ۲۰۱۲ نشان می دهد.

نمودار «مقایسه میزان سرمایه گذاری خارجی تصویب شده و سرمایه گذاری خارجی جذب شده در ایران» تفاوت میان سرمایه گذاری خارجی تصویب شده و میزان واقعی سرمایه گذاری خارجی جذب شده از سال ۱۳۸۰ تا ۱۳۹۷ را در کشور نشان می دهد. همان گونه که در نمودار ملاحظه می شود در فاصله سال های ۱۳۸۳ تا ۱۳۸۶ و نیز سال های ۱۳۹۴ تا ۱۳۹۷ میزان سرمایه گذاری خارجی مصوب بسیار بیشتر از جذب واقعی و در برخی از سال ها چندین برابر بوده است. در حقیقت سرمایه گذار خارجی مجوز سرمایه گذاری را اخذ کرده و از مزیت دریافت اطلاعات در مرحله مذاکره بهره مند شده، اما سرمایه خود را به داخل کشور نیاورده و پروژه را آغاز نکرده است. نکته بسیار مهم که باید به آن توجه کرد اینکه تکیه بر آمار سرمایه گذاری خارجی مصوب به جای عملکرد، برای ارزیابی وضعیت جذب FDI در ایران به شدت گمراه کننده است.

مسئله جذب اندک FDI در ایران که مسائل سیاسی و فضای بین المللی نیز بر آن تاثیر گذار بوده، همواره مطالعاتی برای تشویق و تاکید بر فواید و جوانب مثبت FDI را در ایران در پی داشته است. اما در پژوهش ها به ندرت به مساله کیفیت جذب FDI در ایران پرداخته شده و راهکارهای دستیابی به بهترین نتایج از جذب اندک سرمایه خارجی ورودی در ایران مغفول مانده است.

سلیم و همکاران در تحقیقی میدانی به بررسی انگیزه های سرمایه گذاری خارجی در ایران پرداخته اند. نتایج تحقیق آنها نشان می دهد که عامل دسترسی به بازار، اولین انگیزه سرمایه گذاران خارجی بوده که از عامل بعدی یعنی دسترسی به منابع ارزان فاصله قابل توجهی دارد. البته به لحاظ کردن شرکت های نفتی و پتروشیمی که در نمونه آماری این تحقیق کمتر حضور داشته اند، می توان گفت در شرایط فعلی عمده انگیزه سرمایه گذاری خارجی در ایران بر اساس دسترسی به بازار و منابع اولیه ارزان بوده است. همچنین نتایج تحقیق دیگری از این محققین نشان می دهد FDI در ایران تاثیر مستقیمی بر فعال شدن کانال های مختلف سرریز فناوری نداشته است، ولی افزایش توانمندی های فناوری شرکت های سرمایه پذیر نقش میانجی در فعال شدن دو مسیر سرریز یعنی اثر مشاهده و آموزش داشته است. از سوی دیگر نمی توان از نظر دور داشت که سیاست شرکت های خارجی برای بهره مندی از بازار ایران در وهله اول، صادرات کالا یا اعطای لیسانس بوده است و اساساً کمتر به تولید و سرمایه گذاری در ایران ورود پیدا کرده اند. البته در بخش خدمات با توجه به همزمانی مصرف و تولید و عدم امکان صادرات، شرکت های خارجی بیشتر اقدام به ورود به بازار ایران کرده اند که نمونه هایی از آن در بخش خرده فروشی و ارتباطات قابل مشاهده است.

عامری در بررسی نوع تکنولوژی مورد بهره‌برداری در عملیات بالادستی در صنعت نفت به این نتیجه دست یافته که خصلت مهارتی و تجربی بودن تکنولوژی مستفاد در این صنعت موجب شده مالکان آن برای حفظ و تثبیت برتری رقابتی خود با توسل به رازداری مانع انتقال آن شوند؛ بنابراین برای انتقال واقعی باید درون‌نگری و از ساختار فناوری ملی استفاده کرد.

در مقاله درخشان و تکلیف‌نشان داده شده که انکار سرمایه‌گذاری‌های خارجی در چارچوب قراردادهای نفتی با شرکت‌های نفتی بین‌المللی، راهکار مناسبی برای انتقال و توسعه فناوری در بخش بالادستی صنعت نفت ایران نبوده و نخواهد بود، مگر آنکه اولاً رشد دانش بنیادین و دانش عملیاتی مرتبط با صنعت نفت کشور زمینه‌های مناسبی برای جذب فناوری و توسعه آن فراهم کرده باشد و ثانیاً حضور فعال نهادهای تنظیم‌گر با اهداف نظارت، مدیریت و بهبود کارایی در بازار فناوری توانسته باشد زمینه‌های مناسبی فراهم آورد که بتوان از ظرفیت‌های جذب به نحو موثری بهره‌برداری کرد. همچنین بر این نکته تأکید شده است که شناخت دقیق بازیگران بازار فناوری و درک فرآیندهای تضعیف شرکت‌های نفتی بین‌المللی و تقویت شرکت‌های خدمات نفتی در انتقال و توسعه فناوری در بخش بالادستی نخستین گام در طراحی الگوهای بهینه در سیاست‌گذاری‌های فناوری نفتی در کشور است. با وجود محوریت پیمانکاران در شناسایی نیازهای زنجیره عملیات نفتی به توسعه فناوری‌های مناسب و انتقال این نیازها به توسعه‌دهندگان فناوری، در این مقاله به این نکته توجه شده که محدودیت منابع مالی برای سرمایه‌گذاری در انتقال و توسعه فناوری و نیز ضعف بهره‌برداری بهینه از ظرفیت‌های جذب اقتضای کند که نهادهای تنظیم‌گر بازار فناوری کارا تر شوند و نقش موثرتری در مدیریت این بازار ایفا کنند. نشان داده شده است که این نهادها با اولویت‌بندی فناوری‌هایی که سازگار با اهداف بخش بالادستی نفت بوده و اثر سرریز به برخی صنایع کلیدی در اقتصاد ملی را دارند، می‌توانند جریان انتقال توسعه فناوری را به سمتی هدایت کنند که همسو با راهبردهای توسعه صنعتی کشور باشد.

همچنین نوروزی در مقاله‌ای به واکاوی ضعف انتقال فناوری در صنعت نفت ایران و میزان اثربخشی قراردادهای نفتی در این زمینه می‌پردازد. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که علاوه بر فقدان انگیزه کافی در شرکت‌های دهنده فناوری، مشکلات مربوط به ضعف در ظرفیت

جدول ۱- انگیزه‌های شرکت‌های چندملیتی برای تحقیق و توسعه بین‌المللی			
رتبه	نوع سرمایه‌گذاری	انگیزه‌های استراتژیک از دید شرکت چندملیتی	عوامل کلیدی موثر
۱	سرمایه‌گذاری در تحقیق و توسعه به خاطر رقابت	- بهره‌برداری از دانش موجود - اشباع محصولات، خدمات و فرآیندهای شرکت‌های چندملیتی با بازارهای خارجی	- بازار بزرگ و پویا - خستگی تولید و تحلیل و توسعه
۲	سرمایه‌گذاری در تحقیق و توسعه به خاطر مزیت	- افزایش دانش - استفاده از دانش موجود در خارج از کشور	- کیفیت تکنولوژی‌های محلی، سرمایه‌انسانی، وجود خوشه‌های صنعتی، زیرساخت‌های تحقیق
۳	سرمایه‌گذاری در تحقیق و توسعه به خاطر کارایی	- کاهش هزینه	- استاندارد بودن فعالیت‌های تحقیق و توسعه - دانش جهانی و محلی - امکان از دست دادن مزیت‌ها

ماتریس SWOT، کیفیت جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در ایران	
فرصت‌ها	تهدیدها
- نبود اولویت‌بندی برای کاهش کشور در حوزه جذب سرمایه‌گذاری خارجی (فقدان سیاست صنعتی و برنامه آرایش سرمایه) - محیط نامناسب کسب و کار - وجود تحریم‌های گسترده بین‌المللی - نگاه صرفاً تأمین مالی به سرمایه‌گذاری خارجی - نبود انتقال فناوری در اکثر حوزه‌های کلیدی (نبود ملاقاتی مشخص برای آشنایی فناوری‌های مرتبط با سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی) - نبود توجه به حفظ صنایع‌های شرکت‌های داخلی در مقابل شرکت‌های خارجی - نبود شرط توقف سرمایه‌گذاری به معنای بومی‌سازی فناوری - نبود خودمختاری سیاستگذار در ازای ایجاد مشروط‌های مرتبط با سرمایه‌گذاری خارجی (نبودند فرآیند انتقال فناوری و موهبت‌ها و معجزات) - وجود محدودیت زمانی برای انتقال فناوری و تجهیزات - نبود مدیریت یکپارچه فرآیند جذب سرمایه‌گذاری و تنوع مراکز تصمیم‌گیری در کشور در جذب سرمایه‌گذاری - خارجی، اطلاعاتی ناقص در مورد متون‌ها و فقدان مراکز اطلاع‌رسانی و بانک اطلاعاتی اقتصادی و بازاریابی، فرآیندهای سرمایه‌گذاری به علت فقدان داده‌های لازم - نبود هماهنگی و اطلاع با مقررات بین‌المللی - شفاف نبودن شرایط و فرآیند قراردادهای مشارکت با سرمایه‌گذاران خارجی در مورد طرح‌های دولتی - ضعف سیستم مشاوره‌ای و استفاده نکردن از نیروی انسانی متخصص و کارآمد و نبود شرکت‌های بین‌المللی مشاوره - مدیریت نادرستی و تأخیر و فراموشی موجود در کشور و تسهیل سرمایه‌گذاری خارجی - ناآرامی سیستم بانکی و نبود تجویز به سیستم‌های مالی به زیردین و ازایات ناآرامی با بانک‌های بین‌المللی	- نگاه منفی دولت به سرمایه‌گذاری و امکان توسعه خصوصی‌سازی از طریق سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی - نیاز بازارهای جهانی به منابع کشور به ویژه نفت، گاز و معادن - پاسخ نسی شرکت‌های ایرانی (تأخیر در اولین سرمایه‌گذاری مشترک با بانک‌های خارجی در بازارهای داخلی و ورود به بازارهای صادراتی) - نیروی کار ارزان - وجود زیرساخت‌های مناسب تحقیق و توسعه، راه‌انداز، بوم - وجود نیروی انسانی تحصیل‌کرده در کشور (نخبه‌های کشور دنیا) در حین فرآیند تحصیل (مهندسی) - وجود قانون فضا و خدمات با سرمایه‌گذاری خارجی (مثبت الحاق به کنوانسیون‌های بین‌المللی درباره شناسایی و اجرای تفریقه‌ها در حین فصل اختلافات سرمایه‌گذاری میان دولت و اتباع دولتهای دیگر) - کوتاهی و تعویض تأملی در اولین مشکلات در اجرای اولین موضوعه در برخی حوزه‌های فعالیت - سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی، قوانین نظام و مکان و قانون حفاظت از مالکیت معنوی - بازگویی در اجرای قانون حفاظت از استفاده از توان تولیدی داخل - در فعالیت‌های بازار معین، توسعه محدود زنجیره تأمین شرکت‌های خارجی در کشور، عدم رشد سرمایه‌گذاری‌های مشترک و محدود بودن نمایندگانی شرکت‌های خارجی به فعالیت فروش و واردات - محدود بودن زنجیره ارزش در محصولات تولید شده توسط شرکت‌های خارجی در کشور
فرصت‌ها	تهدیدها
- برخی حده معنوی جدید سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در جهان و وجود منابع مالی و اشتیاق سرمایه‌گذار خارجی به سرمایه‌گذاری در اقتصادهای ظهور	- آلودگی‌های محیط کسب و کار - کاهش بخش‌ها و وجود تصویر مخوف از کشور نزد محققان سرمایه‌گذاری جهانی
فرصت‌ها	تهدیدها
- امکان ارتقای بهره‌وری انرژی و کاهش مصرف از طریق سرمایه‌گذاری خارجی در این حوزه - امکان در اقتصادهای منطقه‌ای - فرصت ناشی از عدم عضویت در WTO از جهت انتقال فرآیند عملکردی به سرمایه‌گذاری خارجی - فرصت ناشی از پوشش‌دهی تکلیف بین بانکی و علاوه بر عملکرد ایران در جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی - حضور گسترده متخصصان و سرمایه‌های ایرانی در کشورهای صنعتی - در فعالیت‌های معین - محور فرصت همکاری با بانک‌های منطقه‌ای که حاضر به ارائه تسهیلات کلیدی در قبال دسترسی به ذخایر کشور هستند - امکان سرمایه‌گذاری ساختار بازار و مدیریت رقابت در سبیل از رشته‌ها و شرکت‌های چندملیتی - امکان توسعه تجهیزات منطقه‌ای به صورت گسترده و افزایش قدرت چانه‌زنی و برخورداری از مزیت منطقه‌ای	- محدودیت‌های مرتبط با عدم عضویت در WTO - انتقال محدود تکنولوژی‌های خارجی به شرکت‌های داخلی - کمبود، خشکی و مشکلات محیط‌زیستی در ایران و منطقه - افزایش قدرت چانه‌زنی شرکت‌های اروپایی و آسیایی به علت حضور ناآرامی شرکت‌های اولت‌های متخصص در بازار ایران

جذب برای اکتساب فناوری در داخل کشور نیز از عوامل موثر بر مشکلات انتقال و توسعه فناوری در ایران است. ضمن اینکه با توجه به حضور بازیگران متعدد در بازار فناوری در صنعت نفت، حاکمیت رویکرد سنتی به انتقال و توسعه فناوری از طریق سرمایه‌گذاری خارجی و قرارداد با شرکت‌های نفتی بین‌المللی، زمینه مناسبی برای توسعه فناوری در ایران نیست.

در پژوهش نظریان، با استفاده از مدل‌سازی سیستم‌های دینامیکی اقدام به ارائه الگوی انتخاب سیاست انتقال و توسعه تکنولوژی در صنعت خودرو و سواری شده است. به کمک ارزیابی خبرگان و از بین ۱۷ سیاست با در نظر گرفتن شرایط انتقال گیرنده و انتقال دهنده تکنولوژی به شش سیاست اولویت‌دار سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی، مهندسی معکوس، سرمایه‌گذاری مشترک، قراردادهای بیع متقابل، انتقال از طریق حق امتیاز یا لایسانس یا استخدام کارکنان فنی و علمی رسیده و سپس با استفاده از روش AHP، روش مناسب برای انتقال و توسعه فناوری در صنعت خودرو و روش «مهندسی معکوس» تشخیص داده شده است.

برای شناخت فضای تدوین توصیه‌های سیاستی در خصوص سرمایه‌گذاری خارجی در ایران با تشکیل تیم خبرگان شامل اساتید با مدرک دکتری در رشته‌های اقتصاد و مدیریت در دانشگاه‌های معتبر داخل و خارج کشور که هم با شرایط ایران آشنایی کامل داشته و هم تجربه تدوین ماتریس SWOT را داشته‌اند، نقاط ضعف و قوت و فرصت‌ها و تهدیدها در این رابطه شناسایی شده‌اند.

جمع‌بندی

سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی (FDI)، طبق تعریف آنکتاد، سرمایه‌گذاری مشتمل بر ارتباط طولانی‌مدت، منافع پایدار و کنترل شرکت خارجی (سرمایه‌گذار مستقیم خارجی یا شرکت مادر) در کشور مقصد است. واژه‌های طولانی مدت و کنترل، FDI را از «سرمایه‌گذاری در سهام (FPI)» متمایز می‌کند. FDI یک چرخه فعالیت اقتصادی را ایجاد می‌کند که ضمن آن انتقال فناوری و تأمین مالی خارجی می‌تواند اتفاق بیفتد. وجه تمایز عمده FDI با روش متداول فاینانس که صرفاً یک روش تأمین مالی از خارج کشور است، را می‌توان سهیم بودن سرمایه‌گذار خارجی در ریسک سرمایه‌گذاری دانست که عواید مثبت دیگری از جمله انتقال دانش، مدیریت و فناوری به کشور میزبان را می‌تواند در پی داشته باشد.

شواهدی از عملکرد FDI در کشورهای آمریکای لاتین و آفریقا وجود دارد. رویکرد میانه با پذیرش نقاط ضعف و مثبت سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی به دنبال طراحی سیاست‌ها برای استفاده حداکثری از منافع FDI است.

آنچه به عنوان عامل اصلی اثرگذاری FDI بر رشد اقتصادی در مباحث نظری مورد تأکید قرار گرفته است، انتقال فناوری و آثار سرریز آن است. اثر سرریز به عواملی چون میزان رقابت، شکاف فناوری و قابلیت جذب فناوری بستگی دارد. حامیان جهانی سازی شرط انتقال فناوری را آزادسازی و همراهی تجارت و FDI می‌دانند. حال آنکه در رویکرد میانه بر ارتقای قابلیت‌های فناوریانه کشورهای در حال توسعه و ایجاد ظرفیت‌های جذب فناوری و آزادسازی تدریجی و برنامه‌ریزی شده تأکید می‌شود. علاوه بر اینکه در مباحث نظری در مورد آثار سرریز فناوری و اثر مثبت FDI بر رشد اقتصادی تردید وجود دارد، مطالعات تجربی نیز نتایج قطعی در این زمینه نشان نمی‌دهند.

در بررسی وضعیت ایران در جذب FDI ملاحظه شد سهم کشور از جریان ورودی سرمایه خارجی دنیا همواره بسیار ناچیز بوده است. طبق آخرین آمار، در سال ۲۰۱۸ ایران تنها ۰/۳ درصد FDI جهان را جذب کرده است. این میزان اندک نیز به طور عمده وارد بخش منابع طبیعی و معدن و به طور خاص نفت خام شده و نیز غالباً به شکل تریبات قراردادی بوده است و نه مشخصاً در قالب FDI. در حقیقت افق کوتاه‌مدت سرمایه‌گذاری در ایران، مانع از حضور سرمایه‌گذار خارجی در بخش‌های تولیدی و با فناوری پیشرفته می‌شود و سرریز فناوری اتفاق نمی‌افتد.

مطالعات نشان می‌دهد عامل دسترسی به بازار و منابع طبیعی ارزان قیمت اصلی‌ترین انگیزه ورود سرمایه‌گذار خارجی به ایران است و FDI تأثیر مستقیمی بر فعال شدن کانال‌های مختلف سرریز فناوری در کشور نداشته است. همچنین حضور سرمایه‌گذار خارجی در بخش خدمات از جمله خرده‌فروشی و ارتباطات پرنسب‌تر از بخش‌های تولیدی بوده است.

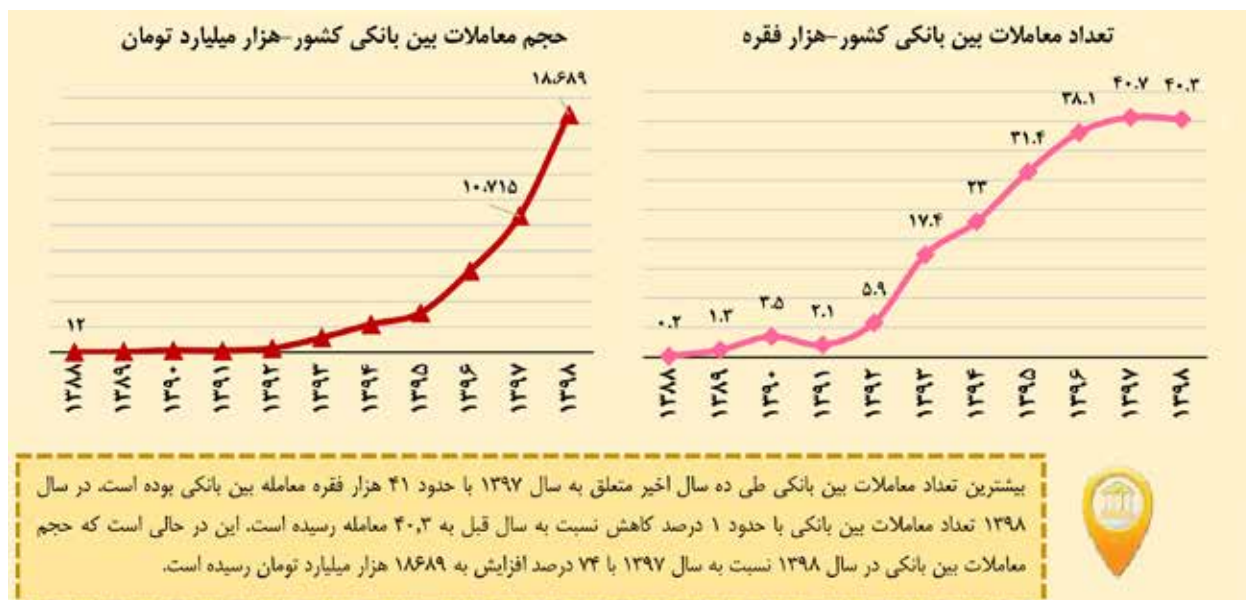
پژوهش‌ها در حوزه‌هایی که جذب سرمایه‌گذاری خارجی در آنها بیشتر بوده و به ویژه در صنعت نفت نشان می‌دهد به دلیل ضعف انتقال فناوری در این حوزه، اتکا بر سرمایه‌گذاری خارجی در چارچوب قراردادهای نفتی یا شرکت‌های نفتی بین‌المللی راهکار مناسبی برای انتقال و توسعه فناوری در بخش بالادستی صنعت نفت نیست و بر لزوم ایجاد ظرفیت جذب فناوری و حضور فعال نهادهای تنظیم‌گر برای ایجاد زمینه بهره‌داری از ظرفیت‌های جذاب به شکل موثر تأکید می‌شود. /جهان صنعت

FDI طی دو دهه اخیر در جهان رشد قابل توجهی داشته است. میزان کل جریان FDI جهان در سال ۲۰۱۸، ۱۲۹۷ میلیارد دلار بوده است. در سال‌های ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۰ بیشترین میزان جریان FDI در دنیا رخ داده و بیشترین مقدار نسبت FDI به GDP در دنیا، ۵/۲۳ درصد در سال ۲۰۰۷ بوده است. در حدود دوسوم جریان سرمایه خارجی در میان کشورهای توسعه‌یافته تبادل می‌شود. ایالات متحده آمریکا در سال ۲۰۱۸ در صدر فهرست کشورهای برتر در جذب FDI و پس از آن چین، هنگ کنگ، سنگاپور و نیوزیلند قرار گرفته‌اند. در مقابل ژاپن، چین، فرانسه، هنگ کنگ و آلمان در صدر فهرست کشورهای مبدا و خروج سرمایه به شکل FDI هستند.

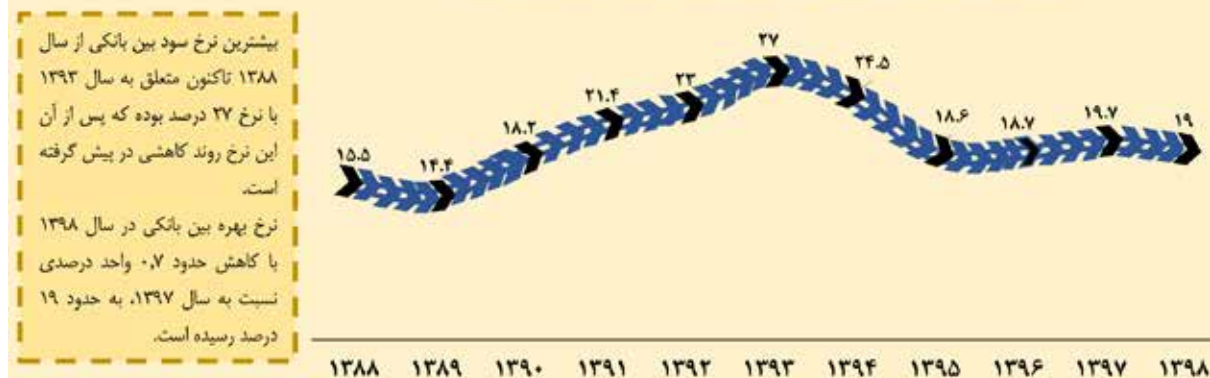
حوزه اثرگذاری سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی بسته به رویکرد خوش‌بینانه یا بدبینانه نسبت به سرمایه‌گذاری خارجی به طرق متفاوتی قابل تبیین و تحلیل است. رویکرد مثبت و منفی را می‌توان ناشی از اختلاف دیدگاه حامیان جهانی سازی و مخالفان آن تعبیر کرد. در رویکرد مثبت سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی (مادامی که سرمایه‌گذاران محیط زیست را آلوده نکنند یا از کارگران سوءاستفاده نکنند) بدون تردید برای رشد و توسعه مفید است. در رویکرد مقابل، مبتنی بر نگاه استعمارگرایانه به FDI، تردید جدی نسبت به مفید بودن FDI بر اساس

عاملات بازار بین بانکی ایران از سال ۱۳۸۸ الی ۱۳۹۸

بیشترین تعداد معاملات بین بانکی طی ده سال اخیر متعلق به سال ۱۳۹۷ با حدود ۴۱ هزار فقره معامله بین بانکی بوده است. در سال ۱۳۹۸ تعداد معاملات بین بانکی با حدود ۱ درصد کاهش نسبت به سال قبل به ۴۰,۳ معامله رسیده است. این در حالی است که حجم معاملات بین بانکی در سال ۱۳۹۸ نسبت به سال ۱۳۹۷ با ۷۴ درصد افزایش به ۱۸۶۸۹ هزار میلیارد تومان رسیده است. بیشترین نرخ سود بین بانکی از سال ۱۳۸۸ تاکنون متعلق به سال ۱۳۹۳ با نرخ ۲۷ درصد بوده که پس از آن این نرخ روند کاهشی در پیش گرفته است. نرخ بهره بین بانکی در سال ۱۳۹۸ با کاهش حدود ۰,۷ واحد درصدی نسبت به سال ۱۳۹۷، به حدود ۱۹ درصد رسیده است.

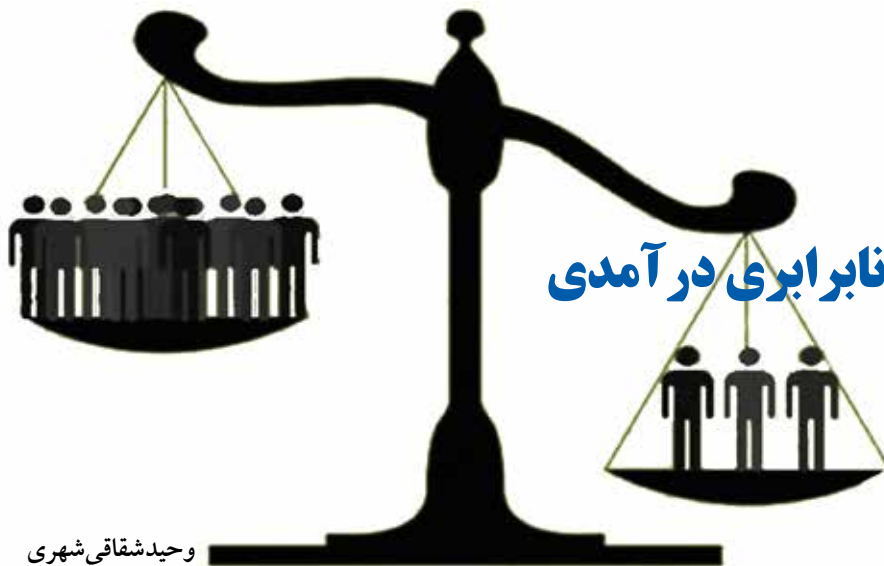

تغییرات نرخ سود بین بانکی طی ده سال اخیر (۱۳۸۸-۱۳۹۸، درصد)

تهیه کننده: طاهره کریمی دستاوی
منبع: آمارها: بانک مرکزی ایران
خردادماه ۱۳۹۹

وحید شقاقی شهری

فساد اقتصادی و نابرابری در آمدی

نظریه فوق که نابرابری شدید درآمدها را لازمه رشد اقتصادی می‌داند، گروه دیگری از اقتصاددانان در رد آن دلایل زیر را اظهار می‌دارند:

قسمت قابل توجهی از درآمد ثروتمندان در کشورهای در حال توسعه (که غالباً از ملاکان بزرگ، سوداگران و تجار عمده، سرمایه‌داران وابسته، گروه‌های ممتاز حاکم و وابستگان به نظام سیاسی هستند) به جای سرمایه‌گذاری در فعالیت‌های تولیدی، صرف خرید کالاهای مصرفی تجملی وارداتی، ساختن خانه‌های مجلل و گران‌قیمت، مسافرت‌های خارج از کشور، خرید طلا، جواهرات و اشیای زینتی و عتیقه و یا خرید ویلا و افتتاح حساب بانکی در خارج از کشور می‌شود که این گونه مخارج مانع سرمایه‌گذاری در فعالیت‌های تولیدی و در نتیجه عدم پیشرفت و توسعه اقتصادی اجتماعی در کشورهای فوق‌الذکر می‌شود. علاوه بر آن نابرابری شدید درآمدها موجب می‌شود ثروتمندان که درصد کوچکی از کل جمعیت را تشکیل می‌دهند، به علت قدرت خرید بالای خود بر بازار حاکمیت پیدا کنند و چون تقاضایشان برای کالاهای مصرفی تجملی و گران‌قیمت بیشتر است، بنابراین الگوی تولید در داخل و واردات را مطابق ارجحیت‌های مصرفی خود و نه منفعت جامعه درآورند حتی در شرایطی که ممکن است غالب جامعه در فقر مطلق به سر ببرند. از آنجا که تولید این قبیل کالاهای معمولاً محتاج روش‌های تولیدی سرمایه‌بر در مقایسه با کالاهای ضروری است که نسبتاً روش‌های کاربری را می‌طلبد، بنابراین منجر به اشتغال کمتر و افزایش سود در مقایسه با سهم نیروی کار در تولید (از جمله سود شرکت‌های خارجی سازنده و صادرکننده این کالاهای) شده در نتیجه اختلاف درآمدی میان ثروتمندان و فقرا را از بیش از پیش می‌کند. برعکس بهبود در توزیع درآمدها که با افزایش سهم نسبی درآمد گروه‌های فقیر و کم‌درآمد جامعه صورت می‌گیرد، تقاضای کل را برای کالاهای ضروری نظیر پوشاک، مسکن، محصولات غذایی و نظایر آن که امکان تولید آنها در داخل کشور وجود دارد، به جای تولید و ورود کالاهای مصرفی تجملی گران‌قیمت، افزایش داده و موجبات رشد اقتصادی را در داخل کشور فراهم می‌سازد. علاوه بر دلایل فوق بهبود در توزیع درآمدها موجب بالا رفتن سطح زندگی اقشار وسیعی از توده‌های مردم از طریق بهبود در امور بهداشت، تغذیه و سواد آنان می‌شود که در نتیجه باعث افزایش بهره‌وری آنان در تولید و تقویت انگیزه آنها به مشارکت در اجرای برنامه‌های توسعه اقتصادی اجتماعی جامعه می‌شود، زیرا هر گاه قدرت اقتصادی سیاسی در دست گروه معدودی باشد و مردم در امور مشارکت نداشته باشند، برنامه توسعه اقتصادی اجتماعی غالباً موفق نیست.

جایگاه منطقه کشورهای آسیای جنوب غربی (با محوریت شاخص‌های توزیع درآمد و فساد) منطقه آسیای جنوب غربی یک منطقه بسیار بزرگ و متنوع است. منظور از منطقه کشورهای آسیای جنوب غربی، منطقه‌ای است که ایران تقریباً در کانون آن قرار دارد و زیرسیستم‌های منطقه خلیج فارس (شامل عربستان، امارات، کویت، قطر، عمان و بحرین و همچنین یمن)، منطقه خاور میانه کوچک (شامل عراق، سوریه، مصر، ترکیه، قبرس، فلسطین)، منطقه آسیای مرکزی (شامل ترکمنستان، ازبکستان، تاجیکستان، قزاقستان و قرقیزستان)، منطقه قفقاز (شامل آذربایجان، ارمنستان و گرجستان) و منطقه غربی شبه‌قاره (شامل افغانستان و پاکستان) را دربر می‌گیرد. مروری گذرا بر عملکرد اقتصادی منطقه کشورهای آسیای جنوب غربی نشان می‌دهد که این منطقه در سال ۲۰۱۳ دارای حجم اقتصادی معادل ۴۱۳۳/۵۹ میلیارد دلار بوده و حدود ۵/۴۶ درصد از اقتصاد جهانی را شامل می‌شود. همچنین با مقایسه این نسبت در سال‌های مختلف ملاحظه می‌شود که سهم

تا چندین دهه اخیر اقتصاددانان توسعه به جای توجه به مساله توزیع درآمد و رفع نابرابری‌های شدید درآمدی میان آحاد جامعه، بر ایجاد رشد اقتصادی و تسریع آن به ویژه در کشورهای فقیر تاکید داشتند. حتی نابرابری زیاد درآمدها لازمه رشد و کارایی اقتصادی شمرده می‌شد، زیرا چنین استدلال می‌شد که ثروتمندان نسبت به فقرا در صد قابل توجهی از درآمدهایشان را پس‌انداز می‌کنند و انباشت پس‌اندازهاست که می‌تواند به نوبه خود سرمایه‌گذاری و رشد اقتصادی را امکان‌پذیر سازد. همچنین کوزنتز از اقتصاددانان شهیر معاصر که تحلیل‌هایی را جع به الگوی رشد تاریخی کشورهای توسعه‌یافته معاصر انجام داده است، اظهار داشته که اگرچه در جریان رشد اقتصادی ابتدا نابرابری درآمدها میان گروه‌های درآمدی جامعه افزایش پیدا می‌کند اما پس از مدتی ثمرات ناشی از رشد اقتصادی نصیب گروه‌های فقیر و کم‌درآمد شده و متعاقب آن توزیع درآمدها در جامعه بهبود می‌یابد.

این طرز تفکر موجب شد مدت‌ها به مساله توزیع درآمد توجه کافی نشود، به طوری که غالب تحقیقات اقتصادی در گذشته پیرامون مسائلی نظیر رشد اقتصادی، اشتغال، کارایی اقتصادی و تراز پرداخت‌ها بوده است و پیشرفت در زمینه نظریه‌های مربوط به توزیع درآمد و تجزیه و تحلیل مسائل مربوط به آن به میزان قابل توجهی کمتر از توسعه نظریات دیگر در سایر زمینه‌های اقتصادی شود. اما با توجه به بیش از یک دهه رشد اقتصادی نسبتاً سریع اقتصادی در کشورهای در حال توسعه مشاهده شد که ثمرات رشد اقتصادی، به دلیل نهادها و ساختارهای اجتماعی، سیاسی و اقتصادی خاصی که حاکم در آن کشورها است، اساساً یا ثمره‌ای برای یک‌سوم جمعیت کشورها نداشته یا مقدار آن بسیار ناچیز بوده است. برخلاف

منتشره سازمان ملل از رتبه‌بندی کشورهای منتخب جهان براساس ضریب جینی در سال ۲۰۱۳ بیانگر این است که کشورهای توسعه‌یافته سوئد، اوکراین و نروژ به ترتیب با ضرایب جینی ۲۵ درصد، ۲۵/۶ درصد و ۲۵/۸ درصد در کشور اول در کنترل نابرابری درآمدی محسوب می‌شوند. در حالی که طبق آمار، کشور سیشل با ضریب جینی حدود ۶۵/۸ در بدترین شرایط از لحاظ برابری درآمدی قرار داشته و آخرین رتبه را در بین کشورهای جهان به خود اختصاص داده است. در ضمن، کشور مائیز طبق آمارهای سازمان ملل با ضریب جینی ۳۸/۳ رتبه ۶۸ را در میان ۱۳۶ کشور جهان داشته است. همچنین طبق آمارهای اخیر سازمان ملل در خصوص نحوه توزیع درآمد در بین کشورهای منطقه آسیای جنوب غربی باید گفت که در منطقه، کشورهای ازبکستان (۳۶/۷ درصد)، قرقیزستان (۳/۳۰ درصد) و پاکستان (۳۰ درصد) بهترین وضعیت را از نظر وضعیت توزیع درآمد دارند. متوسط ضریب جینی منطقه نیز ۳۶/۲۵ درصد است و ایران از نظر توزیع درآمد با ضریب جینی ۳۸/۳ درصد جزو کشورهایی است که بدترین وضعیت را در منطقه دارد.

وضعیت فساد در بین کشورهای منطقه آسیای جنوب غربی

با معرفی اجمالی عملکرد اقتصادی منطقه آسیای جنوب غربی و نحوه توزیع درآمدها در این منطقه، نوبت به بررسی شاخص‌های فساد در بین کشورهای این منطقه می‌رسد. مطابق آمارهای سازمان بین‌المللی شفافیت، در بین کشورهای منطقه در سال ۲۰۱۳ شاخص فساد برای کشور قطر ۶/۸ گزارش شده و این کشور رتبه سسی و دوم را در بین ۱۷۹ کشور به خود اختصاص داده و در بین کشورهای منطقه جایگاه اول را داراست. ایران نیز در این مقطع با شاخص فساد ۲/۵ رده ۱۳۶ و ۱۲ را به ترتیب در دنیا و منطقه به خود اختصاص داده است. همچنین بانک جهانی نیز به عنوان یکی از معتبرترین سازمان‌های بین‌المللی از سال ۱۹۹۶ به این طرف مقوله‌ای را تحت عنوان حکمرانی خوب مطرح کرده و برای محاسبه این شاخص نیز از شش نماگر (پاسخگویی، ثبات سیاسی، اثربخشی دولت، کیفیت مقررات دولت و نظام اداری، حاکمیت قانون و توانایی دولت در کنترل فساد) بهره گرفته است. یکی از نماگرها برای تهیه شاخص کلی حکمرانی خوب، عامل کنترل فساد و عملکرد دولت‌ها برای مهار این معضل رو به تزاید بوده است. با نگاهی به آمار منتشره بانک جهانی برای نماگر کنترل فساد (بین صفر، عملکرد ضعیف و صد، عملکرد خوب) برای ایران و منطقه مشاهده می‌گردد که در بین کشورهای منطقه، همانند شاخص ادراک فساد، همچنان جایگاه دوازدهم در خصوص شاخص کنترل فساد به ایران اختصاص داده شده است. در مجموع، براساس اطلاعات و آمارهای نهادهای بین‌المللی در خصوص شاخص‌های کنترل فساد، کشورهای منتخب آسیای جنوب غربی از عملکرد مناسبی برخوردار نبوده و غالب کشورهای منطقه جزو کشورهای با فساد بالا قلمداد می‌گردند.

فساد زمینه‌ساز نابرابری درآمدی

افزایش فساد می‌تواند نابرابری درآمدی و فقر را از طرق کانال‌های متعددی از قبیل رشد، نظام مالیاتی، هدف‌گذاری ناکارآمد برنامه‌های اجتماعی، اثرگذاری بر مالکیت دارایی، شکل‌گیری سرمایه انسانی، نابرابری‌های آموزشی و نااطمینانی در عامل انباشت تحت تاثیر قرار دهد که در ادامه به تفصیل در خصوص هر یک از موارد فوق‌الذکر بحث و بررسی می‌گردد.

کاهش رشد

تولید ناخالص داخلی کشورهای منطقه از تولید جهانی طی سال‌های اخیر از یک روند صعودی برخوردار است اما باید اذعان داشت که نسبت بسیار کمی از تولید جهانی را به خود اختصاص داده است. باید اذعان داشت که عملکرد اقتصادی کشورهای منطقه در سال‌های اخیر به خصوص در کشورهای آسیای میانه از روند خوبی برخوردار بوده است. ادامه روند افزایش قیمت نفت و همچنین کالاهای غیر نفتی و ثبات در رشد اقتصاد جهانی، محیط مطلوب بین‌المللی را از لحاظ تامین مالی و همچنین استفاده از سیاست‌های اقتصادی در این کشورها فراهم آورده که در عملکرد خوب اقتصادی برخی از این کشورها بسیار موثر بوده است. در بخش پولی، در مجموع تورم و رشد قیمت‌ها وجود دارد، به گونه‌ای که با وجود سیاست‌های پولی سختگیرانه، به طور متوسط نرخ تورم برای کشورهای منطقه حدود ۶ درصد در سال ۲۰۱۳ بوده است. وجود ریسک‌های بالا و عدم تامین بازارهای سرمایه منسجم و کارآمد جزو مسائل فراروی کشورهای منطقه به شمار می‌رود. همچنین تداوم رشد و حتی شتاب بخشیدن به آن به منظور کاهش فقر و بیکاری مهم‌ترین چالش اقتصادی منطقه است.

نحوه توزیع درآمد در بین کشورهای منطقه بالا بودن سطح درآمد برای بالا بودن سطح زندگی در جامعه شرط لازم است. اگر درآمد جامعه‌ای بالا ولی توزیع آن نامتعادل باشد، در این صورت بسیاری از مردم جامعه ممکن است در فقر به سر ببرند. از ساده‌ترین شاخص‌هایی که برای توزیع درآمد استفاده می‌شود، مقایسه سهم دهک‌ها یا سهم ۴۰ درصد اقشار کم‌درآمد با ۲۰ درصد اقشار پردرآمد است. علاوه بر مقایسه سهم دهک‌ها، محاسبه ضریب جینی می‌تواند شاخص مناسبی برای بیان وضعیت توزیع درآمد باشد. این ضریب اولین بار توسط کورادو و آماردان ایتالیایی در سال ۱۹۱۲ میلادی به عنوان معیاری برای اندازه‌گیری نابرابری توزیع استفاده شد به طوری که ضریب به عنوان نسبتی بین صفر و یک بوده و شمارنده فضای بین منحنی توزیع لورنز و خط توزیع یکسان محسوب می‌شد. برای اندازه‌گیری این نسبت نیز صورت و مخرج کسر به ترتیب فضای زیر منحنی توزیع لورنز و خط توزیع یکسان است. همان‌طور که بیان شد این ضریب معمولاً به عنوان معیاری برای اندازه‌گیری نابرابری درآمدی به کار می‌رود که عدد صفر نشان‌دهنده برابری کامل درآمدی و عدد یک بیانگر نابرابری کامل درآمدی است. این شاخص همچنین برای بیان نابرابری ثروتی نیز استفاده می‌شود. آمار

جدول ۱. آزمون ریشه واحد برای متغیرها

متغیرها	آماره levin, lin & chu t*	آماره Im, pesaranandshinW-stat
Inf	-۸/۹۸	-۵/۳
Corrupt	-۱۲/۷۴	-۷/۳۱
Gdpgrowth	-۲۴/۷۳	-۶/۱۸
Tax-gdp	-۶۲/۰۶	-۱۴/۸۲
Unemployment	-۲۳/۸۶	-۶/۷۳
Schooling	-۷/۸۱	-۴/۱۱
gini	-۱۳/۳۶	-۹/۱

اقتصاد بازار را و حتی متوقف می‌سازد. ۸- در ضمن نتایج مطالعات انجام گرفته در حوزه ارتباط بین فساد و تجارت بیانگر این واقعیت است که فساد مالی و سوءمدیریت به تجارت و سرمایه‌گذاری بین‌المللی بیش از فعالیت‌های بازرگانی و سرمایه‌گذاری در داخل کشور آسیب می‌زند.

ناکارآمدی نظام مالیاتی

فساد می‌تواند منجر به گریز مالیاتی، مدیریت ضعیف و ناکارآمد مالیات و معافیت مالیاتی برای گروهی از اقشار ثروتمند و مرفه جامعه شود. همین موضوع می‌تواند پایه مالیاتی و نظام مالیات تصاعدی را مختل کرده و کاهش دهد که پیامد آن نیز افزایش نابرابری درآمدی خواهد بود. اختلال در نیل به اهداف برنامه‌های اجتماعی

فساد می‌تواند هدف‌گذاری برنامه‌های اجتماعی را که به سمت اقشار واقعاً نیازمند و فقیر جامعه است، تحت تأثیر قرار دهد. سوءاستفاده از برنامه‌های تامین مالی دولت برای گسترش منافع اقشار ثروتمند و مرفه جامعه یا بهره‌برداری غیرقانونی از منابع مالی برنامه‌های فقرزدایی اثرات برنامه‌های اجتماعی را بر توزیع عادلانه درآمدها و فقر کاهش خواهد داد.

تمرکز در مالکیت دارایی‌ها

تمرکز بالای مالکیت سرمایه می‌تواند سیاست دولت را تحت تأثیر قرار داده و نابرابری درآمدی را افزایش دهد. در جامعه‌ای که مالکیت دارایی در اختیار گروه کوچکی متمرکز باشد، مالکان دارایی می‌توانند با بهره‌گیری از قدرت و نفوذ در نهادهای دولتی به واسطه سهم بالای دارایی‌ها، سیاست‌های تجاری همچون نرخ ارز، برنامه‌های هزینه‌ای و عمرانی و مالیات ترجیحی بر دارایی‌هایشان را به نفع خود تغییر داده و همسو کنند. این سیاست‌ها نیز در کل به نفع این گروه بوده و بازگشت سرمایه را به طور عمده به این سمت سوق داده و بنابراین به افزایش نابرابری درآمدی دامن خواهد زد. به علاوه، دارایی‌هایی می‌توانند در طرح‌های مشارکتی قرض داده شده و سرمایه‌گذاری گردد، بنابراین نابرابری در مالکیت دارایی‌ها توانایی فقرا را برای قرض دادن و افزایش درآمد در طول دوران زندگی کاهش داده و فقر و نابرابری درآمدی را نهادینه می‌سازد.

شکل‌گیری سرمایه انسانی، نابرابری‌های آموزشی و مخارج اجتماعی

فساد می‌تواند توزیع درآمد و فقر را از طریق اثرگذاری بر شکل‌گیری سرمایه انسانی و توزیع آن تحت تأثیر قرار دهد. اولاً چنانچه اشاره شد فساد، مدیریت مالیات را تضعیف کرده و می‌تواند منجر به فرار مالیاتی و عدم صحت در معافیت‌های مالیاتی گردد. بنابراین، در یک نظام مالیاتی، سطح بالاتر فساد، درآمد مالیاتی و منابع موجود را برای تامین مالی تدارکات عمومی خدمات معینی نظیر آموزش کاهش می‌دهد. ثانیاً، فساد هزینه عملیات دولتی را افزایش داده و منابع موجود را برای بهره‌برداری در سایر بخش‌ها نظیر تامین مالی مخارج اجتماعی که برای تشکیل سرمایه انسانی امری ضروری

فساد بالا به دلایل زیر منجر به کاهش رشد و متعاقب آن افزایش فقر و نابرابری در جامعه می‌گردد: اولاً، شواهد نشان می‌دهد که نرخ رشد بالاتر منجر به کاهش فقر و نابرابری خواهد شد و فساد نیز به عنوان عامل بازدارنده رشد، مانعی فراروی کاهش فقر و نابرابری است، به گونه‌ای که فساد مالی علاوه بر اثرات مستقیمی که بر بخش‌های فقیر جامعه دارد، در نهایت هزینه اخذی‌ها را نیز بر آنها تحمیل می‌کند که در اثر آن، بیش از پیش دچار محرومیت می‌شوند. در ضمن باید گفت که نابرابری درآمدی برای بهبود رشد زیانبار است و در صورتی که فساد نابرابری درآمدی را افزایش دهد، در نتیجه منجر به کاهش رشد شده و متعاقب آن، مانعی برای کاهش فقر خواهد بود. همچنین از دلایل این امر که «سطح بالاتر فساد، رشد اقتصادی را کاهش می‌دهد» باید اشاره نمود که: ۱- فساد با نقش بازدارندگی فراروی سرمایه‌گذاری و فعالیت‌های اقتصادی بخش خصوصی موجب کاهش تولید و درآمدها و افزایش هزینه‌های دولتی می‌شود. ۲- فساد روند کار بازار و تخصیص منابع را مختل می‌کند، چرا که توان دولت را برای وضع مقررات کنترلی و نظارت‌های مورد نیاز برای اصلاح نقایص بازار کاهش می‌دهد. ۳- چنانچه دولت یا دولت‌مردان برای سوءاستفاده و با هدف کسب منافع در امور دخالت کنند، مانند ایجاد انحصارهای دولتی برای منافع شخصی، خود به خود کارایی و بهره‌وری اقتصادی کاهش یافته و سطح تولید افت می‌کند. ۴- فساد انگیزه بخش خصوصی را از بین می‌برد و این بخش فعال را به سمت رانت‌جویی سوق می‌دهد و توان فعالیت‌های موثر و سازنده را کمتر می‌کند. ۵- فساد به صورت مالیات اضافی عمل کرده و هزینه‌های تولید را افزایش می‌دهد و مانع ورود بنگاه‌های اقتصادی به بازار می‌شود. ۶- فساد موجب کاهش یا اختلال نقش دولت - مانند اجرای قراردادهای حمایت از حقوق مالکیت خصوصی و ... می‌شود. زمانی که افراد خارج از تعهد خود عمل می‌کنند یا غیر از آنچه در قراردادهای ذکر شده است، انجام می‌دهند یا به دلیل وجود فساد از حقوق مالکیت خود سوءاستفاده کنند، در واقع یکی از نقش‌های اصلی دولت مخدوش شده و این مساله تأثیر منفی بر رشد و توسعه خواهد داشت. ۷- فساد، قانونمندی اقتصاد بازار و در برخی موارد حقانیت مردم سالاری را زیر سوال می‌برد. در بسیاری از کشورهای در حال گذر، معمولاً از مردم سالاری و اقتصاد بازار انتقادهایی می‌شود که اکثر آنها به دلیل وجود فساد مالی بوده است. از این رو می‌توان گفت که فساد مالی حرکت به سوی مردم سالاری و

جدول ۲. آزمون ریشه واحد برای پسماند مدل

متغیرها	آماره Im , pesaranandshinW-stat	آماره $levin, lin \& chu t^*$
الگوی نابرابری درآمدی	-۳/۵	-۵/۴۶

کاهش نابرابری درآمدی است. همانطور که اشاره شد یکی از این عوامل مهم و تاثیرگذار بر این متغیر نیز که در سال‌های اخیر مورد توجه قرار گرفته، نقش فساد مالی در افزایش نابرابری‌های درآمدی در جامعه است. بر این اساس نیز مطالعه حاضر به دنبال پاسخ به سوال و فرضیه زیر است: سؤال تحقیق: اثرات فساد بر نابرابری درآمدی چگونه است؟ فرضیه: فساد مالی منجر به افزایش نابرابری درآمدی در جامعه می‌گردد. از این رو، برای بررسی فرضیه تحقیق لازم است مدل نابرابری درآمدی بر اساس متغیرهای اصلی و کنترل تصریح شده و برآورد گردد. مطابق ادبیات تجربی، عواملی نظیر سیاست‌های مالی، پولی، رشد اقتصادی، درآمدهای مالیاتی، سیاست‌های اشتغالزایی، تحصیلات و... به عنوان متغیرهای مهم توضیح دهنده توزیع درآمد معرفی شده‌اند.

با توجه به ادبیات نظری و تجربی موجود و به منظور تصریح و برآورد مدل به روش اقتصادسنجی - روش پانل - سعی شد از عوامل فوق‌الذکر نظیر رشد درآمد سرانه، تورم، درآمدهای مالیات، میزان تحصیلات و... به عنوان متغیرهای مستقل کنترلی در کنار متغیر اصلی فساد استفاده شود که مدل تصریحی رشد با لحاظ متغیرهای کنترل و اصلی به صورت زیر است:

در مدل توزیع درآمد فوق، تعریف متغیرها به ترتیب به شرح زیر هستند:

gdp-percapita: نرخ رشد سالانه تولید سرانه

inf: رشد قیمت‌ها (تورم)

Tax-gdp: سهم مالیات از درآمد ملی

Corrupt: شاخص فساد

Schooling: نرخ باسوادی در جامعه

Unemployment: نرخ بیکاری

پس از بررسی مانایی متغیرهای توضیحی و وابسته، لازم است نوع روش تخمین مشخص شود. بنابراین، ابتدا برای تعیین وجود (یا عدم وجود) عرض از مبدأ جداگانه برای هر یک از جفت کشورها

ادامه در صفحه ۴۴

جدول ۳. مدل توزیع درآمد (کشورهای منطقه آسیای جنوب غربی) متغیر

وابسته: ضریب جینی

روش برآورد: حداقل مربعات پولینگ	متغیرهای توضیحی
۰/۱۷۰ (۲/۹۸)	inf: رشد قیمت‌ها (تورم)
۰/۷۳۶ (۲/۲۸)	Corrupt: شاخص فساد
۰/۲۴۳ (-۲/۹۹)	Gdp-percapita: نرخ رشد سالانه تولید سرانه
-۰/۰۱۱ (-۱/۵۷)	Tax-gdp: سهم مالیات از درآمد ملی
۰/۱۷۱ (۲/۱۸)	Unemployment: نرخ بیکاری
-۰/۱۴۵ (-۵/۶۵)	Schooling: نرخ باسوادی در جامعه
۰/۹	ضریب تعیین

است، کاهش می‌دهد. در حقیقت، افزایش فساد با کاهش هزینه‌های آموزشی و بهداشتی همراه است. ثالثاً، طبقات مرفه و ثروتمند شهری از طریق نفوذ و رانت بانهادها و مقامات دولتی منجر به توزیع بیشتر هزینه‌های اجتماعی در آموزش عالی شده که همین امر نیز به افزایش منافع گروه‌های درآمدی بالا منجر می‌گردد. از سوی دیگر، فساد هزینه‌های بخش بهداشت را نیز به صورت ناکارآمد توزیع می‌کند، چرا که وجود رشوه‌های بالاتر در ساخت و ساز بیمارستان و مراکز درمانی و خرید تجهیزات بهداشتی موجب می‌شود که هزینه‌های بهداشتی به طور عمده به این سمت سوق داده شده و از هزینه‌های پایین سری بخش بهداشت به ویژه تامین واکسن و دارو بکاهد.

معرفی الگو، برآورد و نتایج

قبل از اینکه مدل برآورد گردد باید به این مسأله اشاره نمود که با وجود تلاش برای بهبود و رشد اقتصادی در کشورها، مسأله توزیع درآمد نیز به مرور در ادبیات اقتصادی مورد توجه و مطالعه قرار گرفته است، چرا که شواهد بیانگر این واقعیت است که لزوماً رشد اقتصادی منجر به توسعه نخواهد شد و رفع نابرابری‌ها به عنوان شاخصی مهم در توسعه کشورها به شمار می‌رود. از سوی دیگر، عدم توجه کافی به بحث توزیع درآمدها و افزایش شکاف طبقاتی، به مرور می‌تواند نقش بازدارنده‌ای فرآوردی رشد کشورها باشد. همین امر موجب گردیده که اقتصاددانان و سیاست‌گذارانی که به دنبال دستیابی به رشد و توسعه پایدار هستند به مسأله توزیع درآمد به اندازه مسأله رشد توجه داشته باشند. لازم به ذکر است مطالعات انجام گرفته در حوزه توزیع درآمدها نیز طی سال‌های گذشته به طور عمده بر نحوه اندازه‌گیری، علل و پیامدهای نابرابری درآمدی متمرکز بوده که در هر سه بخش پیشرفت‌های قابل ملاحظه‌ای صورت گرفته است.

باید بر این موضوع تاکید نمود که کشور ایران همسو با تحولات جهانی و منطقه‌ای، چشم‌اندازی را در افق بیست‌ساله برگزیده تا در سال ۱۴۰۴ به کشوری توسعه یافته در بین کشورهای آسیای جنوب غربی مبدل گردد. بنابراین کشوری که آرمان را ارتقای سطح توسعه یافتگی قرار داده و در بیان ویژگی‌های جامعه ایرانی در افق چشم‌انداز بر رفع نابرابری‌ها و تبعیض‌ها و توزیع و تخصیص عادلانه امکانات و درآمدها و منابع تاکید نموده است، باید به ارتقای سطح کلیه عوامل و شاخص‌های توسعه توجه نماید که یکی از مهم‌ترین این شاخص‌ها،

صنایع محور غرب را شاید بتوان یکی از مسائل ریشه دار شهر مشهد دانست که سال ها بر سر آن بحث وجود داشته است. مسالهای که هنوز گره کور آن باز نشده و تکلیف آن روشن نیست.

نبودن زیرساخت های مناسب و پیش بینی نشدن لکه صنعتی در طرح های جامع شهری از سالیان دور، سبب شده حدود ۴۰ درصد صنایع خراسان رضوی در محور غرب مشهد استقرار یابند. صناعی که در زمانی که استقرار یافتند، خبری از محدوده شهری نبود و حالا با توسعه شهر، در این محدوده واقع شده اند و به خاطر آلاینده گهایی که دارند، در سالهای اخیر بارها بر جابجایی تعدادی از آنها تاکید شده است. ۴۲ واحد از این صنایع، مجوز فعالیت داشته و در سال ۹۴ استاندارد وقت (علیرضاشیدیان) دستور لازم برای اقدامات در زمینه تغییر کاربری زمین آن ها را داده و کمیسیون پنج نفره قضایی حمایت از سرمایه گذاری در استان، اداره کل راه و شهرسازی را برای اجرای این دستور مکلف کرد که ظاهراً از آن ۴۲ واحد، اکنون ۳۵ واحد باقی مانده که دارای مشکل است و در سال ۹۷ که قربان میرزایی سرپرستی استانداری را بر عهده داشت، دستور تشکیل کمیسیونی ویژه برای تصمیم گیری درباره وضعیت ۳۵ واحد صنعتی مستقر در محور غرب مشهد را داد.

موضوع اینجاست که از یک سو واحدهای صنعتی تاکید دارند که حضور آن ها در این منطقه بر اساس مصوبات قانونی است و جابه جایی آن ها نیز امری نشدنی است. از دیگر سو، نهادهایی مانند اداره کل محیط زیست نیز روی مخاطرات آلاینده گی این مجموعه ها تاکید دارد.

تصمیمی بر جابه جایی صنایع این منطقه یا تثبیت آن اتخاذ نشده؛ با این حال جابه جایی صنایع محور غرب یکی از سیاست های ماست چرا که ورود مواد آلاینده به این آبخوان از نظر بارگذاری صنعتی پرتراکم است. به همین جهت برنامه ما این است که این شرایط را تعدیل کرده و صنایع این منطقه را به قسمت شرقی مشهد، یعنی شهرک صنعتی شماره ۵ مشهد، منتقل کنیم که مجوز این انتقال از سازمان محیط زیست اخذ شده است.

مدیر کل محیط زیست خراسان رضوی خاطر نشان می کند: برخی از این واحدها مجوز دارند اما این مجوزها به منزله صدور جواز از سوی اداره محیط زیست نیست بلکه این مجوزها از سوی برخی دستگاه های متولی برای این واحدها صادر شده و طبیعتاً برای آن حقی ایجاد کرده است. در واقع این واحدها از نظر قانونی ذی حق هستند و اگر بررسی های کارشناسی نشان دهد این واحدها از نظر آلاینده گی تهدیدی نیست، با آن همکاری خواهیم کرد.

همتی تصریح می کند: سیاست ما این است که واحدهای با تکلیف مستقر را با هماهنگی شرکت شهرک های صنعتی و سازمان صمت استان به شرق مشهد و شهرک صنعتی فریمان منتقل کنیم. در سنوات گذشته روی ۴۰ واحد مستقر در این شهرک بحث وجود داشت که با هماهنگی حوزه قضایی استان کار پایش آن را ادامه می دهیم ولی هنوز مجوزی از سوی محیط زیست برای فعالیت این مجموعه ها صادر نشده است. برای برخی واحدهای صنعتی آلاینده در داخل و حاشیه شهر نیز برنامه داریم. این واحدهای آلاینده از صنف آب کاران است که در مطالعات ارزیابی شهرک صنعتی کلات این

تورج همتی، مدیر کل محیط زیست خراسان رضوی در صحن علنی شورای شهر مشهد از تعیین تکلیف نهایی برای صنایع محور غرب و برنامه ریزی برای جابجایی برخی از آنها به شرق مشهد خبر داد؛ ظاهراً طبق برنامه ریزی ها واحدهای بزرگتر باید به شهرک صنعتی شماره ۵ مشهد منتقل شوند و واحدهای آلاینده کوچکتر از محور غرب به شهرک صنعتی مشهد در جاده کلات جابجا شوند.

صنایع مستقر در محور غرب روی آبخوان دشت مشهد قرار دارد

همتی با بیان اینکه در حال حاضر در محور غرب برنامه ای برای ایجاد صنایع جدید وجود ندارد و بر صنایع قدیمی نیز پایش و نظارت صورت می گیرد، به دنیای اقتصاد می گوید: هم اکنون

جابه جایی صنایع محور غرب از آن صحبت می شود، در حد آمل و آرزو است. در حال حاضر نزدیک ۲ تا ۳ هزار واحد در خارج از شهرک صنعتی مشغول فعالیت است که حجم زیادی ماشین آلات داشته و امکانی برای جابه جایی آن وجود ندارد. همچنین از عمر برخی از این ماشین آلات مدت ها گذشته و نمی توان آن را از هم جدا و دوباره سرهم کرد. بنابراین تنها راه پیش رو همان راه کار دولت آقای احمدی نژاد است و صرفا اطلاع رسانی هادر باره جابه جایی این صنایع ذهن صاحبان این واحدها را مشوش می کند. متین راد از شکایت هیات امنای صنایع محور غرب به دیوان عدالت اداری به دلیل عدم همراهی شهرداری در صدور کاربری خبر داده و می گوید: منتظر نتیجه رای دیوان عدالتیم و مطمئن هستیم که نتیجه مثبت می شود. در حال حاضر شهرداری برای تأیید پروانه ساخت و ساز این واحدها خواهان پرداخت هزینه مضاعف شده که همین مساله موجب شکایت هیات امنای شده است؛ این در حالی است که پیش تر به ما گفته شد تا زمانی که واحدهای صنعتی الزامات محیط زیستی را رعایت کنند، می توانند در شهر کبمانند.

واحدهای فعال در محور غرب مجوز فعالیت دارند

محمدعلی سلیمانی، دبیر هیات امنای صنایع محور غرب، با بیان اینکه صنایع این نقطه مشهد شامل بیش از ۱۸۰۰ واحد است که همه مجوزهای خود را دریافت کرده اند، می گوید: برخی از واحدها برای نصب دستگاه های خود تا ۶ متر عمق ایجاد کرده اند که جابه جایی آن را غیر ممکن می سازد. از دیگر سو دولت نیز توانایی ایجاد شهرک دیگری ندارد. صنایع محور غرب از سال ۹۱ از هیات وزیران و شورای گفت و گوی دولت و بخش خصوصی استان جهت تثبیت کاربری مصوبه دارد و کلیه مجموعه های بالادستی بر تثبیت کاربری رای داده اند.

وی ادامه می دهد: در همین راستا ۴۰ واحد که دارای مجوز کمیسیون ماده ۵ هستند، برای دریافت پایان کار به شهرداری معرفی شد که ۳۵ مورد آن به پایان کار نیاز دارد. برای صدور پایان کار، یکی از مجموعه هایی که باید موافقت کند، اداره کل محیط زیست است. در حال حاضر مدارک مورد نیاز و حکم دیوان عدالت اداری را در اختیار داریم که بر مبنای آن نباید این ۳۵ واحد برای اخذ تأییدیه جدید سراغ اداره کل محیط زیست بروند. این واحدها که معرفی شده، ۴۰ مورد نخست بوده که به دستور استاندار باید به همین ترتیب معرفی این واحدها ادامه یابد و به ۳۵ مورد از این تعداد باید پایان کار داده شود. بر اساس حکم دیوان عدالت اداری شهرداری حق ندارد به واحدها پایان کار ندهد؛ اما برای وقت کشی ما را به محیط زیست ارجاع داده اند.

عضو هیات امنای صنایع محور غرب تأکید می کند: واحدهای صنعتی مستقر همه مجوزها و حریم جاده ها را رعایت کرده اند. باید توجه داشت مساله آلاینده گی یک بهانه است. کافی است یک شخص بی طرف آب شرب این کارخانجات را آزمایش کند و کیفیت آن را بسنجد تا مشخص شود واحدهای مسکونی پشت کارخانه های ما آلاینده گی بیشتری دارد یا واحدهای صنعتی. این واحدهای مسکونی ۱۰ برابر آلاینده تر از واحدهای صنعتی است.

موضوع تصویب شد تا بخشی از این شهرک به ۴۰۰ واحد از این صنف اختصاص یابد.

او می گوید: همچنین برای واحدهای قالی شویی نیز برنامه ریزی شد تا همه این واحدها در یک منطقه مستقر شود تا بتوان آلودگی را مدیریت کرد. در واقع ۷۰ واحد از صنایع های مختلف شناسایی شده که ۲۵ مورد از این تعداد آلاینده تشخیص داده شده است و برنامه ریزی شده تا این واحدها در مجتمع های تخصصی خود در حریم شهر مستقر گردد.

مدیرکل محیط زیست خراسان رضوی با اشاره به اینکه با شهرداری مشهد در این خصوص مکاتبه صورت گرفته و دولت نیز در این خصوص قانون مصوب کرده تا این صنوف منتقل شود، تصریح می کند: شهرداری در این زمینه اقداماتی انجام داده که وابسته به خدمات خودرویی است ۲ مورد آن سال پیش افتتاح شد و ولی لازم است روند جابه جایی صنوف شتاب گیرد.

جابه جایی صنایع محور غرب آمل و آرزو است

حسین متین راد، عضو هیات امنای صنایع محور غرب مشهد با بیان اینکه برای جابه جایی صنایع محور غرب هیچ جلسه ای با هیات امنای این محور برگزار نشده، می گوید: در مورد صنایع آب کاری، از قبل نیز موضوع طرح شده بود چون این ها صنایع کوچکی است که در محیطی محدود نیز می تواند فعالیت کند. در مورد صنایع بزرگ نیز از اوایل دولت آقای احمدی نژاد این مساله مطرح بود که صنایع در همان مکان فعلی مستقر باشند به شرطی که آلودگی محیط زیستی ایجاد نکنند.

وی ادامه می دهد: آنچه که امروز برای

آینده بورس در سال ...

ظرفیت رشد سهام بنیادی هادر بازار تا چه حدی می تواند تاثیر گذار باشد گفت: برخی بازدهی ها واقعی نبودند، تعدادی از شرکت های کوچک که در بورس هستند در حال حاضر ارزشی بالاتر از ارزش ذاتی خود دارند این در حالی است که برخی از سهام های بنیادی نیز با وجود اینکه بابت افزایش نرخ ارز و ارزش دارایی هایشان تحت تاثیر مثبت قرار گرفته، اما هنوز با ارزش ذاتی شان فاصله دارند.

تحلیلگر رشد بازار سرمایه تصریح کرد: عامل موثر دیگر در آینده بازار سرمایه، نقش خود سازمان بورس و طرح و برنامه هایی است که به عنوان متولی بازار سرمایه در نظر دارد.

وی گفت: باید پذیرفت هنوز سهام ها و شرکت هایی وجود دارند که می توانند بازده بیش از ۵۰ درصد داشته باشند. هر چند صنعت پتروشیمی، صنعت معدنی و فلزات اساسی اصلی ترین گزینه های

اثر گذار در رشد آینده بازار سرمایه باشند.

به گفته این کارشناس بازار سرمایه، سال جاری در صورت ادامه وقوع اتفاقات خوب در تمام حوزه های سیاسی، اقتصاد جهانی و سیاست های اقتصادی داخلی به ویژه حوزه نرخ ارز و اوضاع بازار سرمایه، می توان تا پایان سال پیش بینی بازار پر رونق تر به لحاظ بازدهی نسبت به سال ۹۸ داشته باشیم.

میر معینی یادآور شد: در سال ۹۸ به دنبال تغییرات نرخ ارز، نرخ تورم و نیز به دلیل افزایش سودآوری شرکت ها، افزایش ارزش دارایی ها و منابع شرکت ها، بازار واکنش نشان داد و بسیاری از سهام ها با توجه به این عوامل با اقبال و بازدهی های مثبت مواجه شدند.

این کارشناس بازار سرمایه تاکید کرد: در پیش بینی آینده این بازار، جریان سازی هادر سیاست های اقتصادی دولت اهمیت زیادی دارد، البته هدایت مسیر نقدینگی به سمت بازار سرمایه و حمایت دولت از بازار با توجه به حفظ و تقویت سایر بازارهای مولد می تواند نقش موثری در تقویت بورس داشته باشد.

میر معینی در پایان یادآور شد: اگر رشد بازار به افزایش سرمایه شرکت ها و راه اندازی طرح ها و پروژه ها منجر شود می توان امید داشت تا پول به بازارهای موازی وارد نشده و در جهت رونق اقتصادی حرکت کند در غیر این صورت نمی توان به بازار با توجه به تلاطم های اقتصادی-سیاسی امید داشت. /اقتصاد ۲۴

در تصمیم گیری ها مشکلات صنعت گران مدنظر قرار گیرد

اما احمد نوروزی، رئیس کمیسیون اقتصادی، سرمایه گذاری و مشارکت های شورای شهر مشهد در این خصوص می گوید: ۲۰ سال پیش در مورد این صنایع مطالعاتی صورت گرفت که در آن تاکید شده بود جابه جایی این صنایع غیر ممکن است مگر اینکه این واحدها به لحاظ آلودگی دسته بندی و براساس آن برای آنها تصمیم گیری شود. بر این اساس برخی صنایع مشکل آلودگی ندارند و می توانند به فعالیت خود ادامه دهند. برخی صنایع نیز مقداری آلودگی دارند اما قابلیت کنترل آن وجود دارد که این واحدها باید سیستم های رفع آلودگی را نصب کنند. در نهایت برخی صنایع نیز با وجود آلودگی زیاد، امکان کنترل دارند اما برخی دیگر از چنین امکانی برخوردار نیستند و لازم است جابه جاشوند.

او ادامه می دهد: از نظر من بالاخره همین دسته بندی برای جابه جایی صنایع باید مدنظر قرار گیرد و تلاش شود در این شرایط بحران اقتصادی موجب این نشویم که صنایع تعطیل شود.

به گفته نوروزی در حال حاضر هیچ برنامه مدونی برای این جابه جایی ها به چشم نخورده است. رئیس کمیسیون اقتصادی شورای شهر مشهد اضافه می کند: تاکید ما این است که باید مسائل و مشکلات صنعت گران را در شرایط رکود درک کرده و مشکلات اقتصادی را در نظر بگیریم. در این شرایط باید تلاش شود تصمیمات محاسب شده باشد و بر خورد یکپارچه نکنیم. در گذشته در این زمینه مطالعاتی وجود داشته اما باید به آن توجه کرد.

جابه جایی صنایع محور غرب فاقد پیوست های اجتماعی و تعریفی مشخص

از مشوق هاست

امیر مهدی مرادی، دبیر انجمن مدیران صنایع خراسان هم باینکه متأسفانه تاکنون تمام صحبت مسئولان صرفاً متوجه انتقال واحدها بوده و اینکه این واحدها می بایست به کجا انتقال یابد، مشخص نیست، می گوید: البته باید توجه داشت متناسب با نوع تولیدات، مکان یابی جدید واحدها می بایست برنامه ریزی شود و با توجه به منطقه های تخصصی تعریف شده در شهر ک های صنعتی قاعدتاً هر واحد تولیدی متناسب با شرایط زیست محیطی و زیر ساخت های مورد نیاز در محل مورد نظر مستقر خواهد شد؛ لکن نکته حائز اهمیت آنجاست که بسیاری از صنایعی که آلاینده نیستند، اصولاً تمایلی به جابه جایی ندارند و به دلیل هزینه های سنگینی که جابه جایی به آنها تحمیل می کند، تلاش دارند در همین محدوده مستقر باشند.

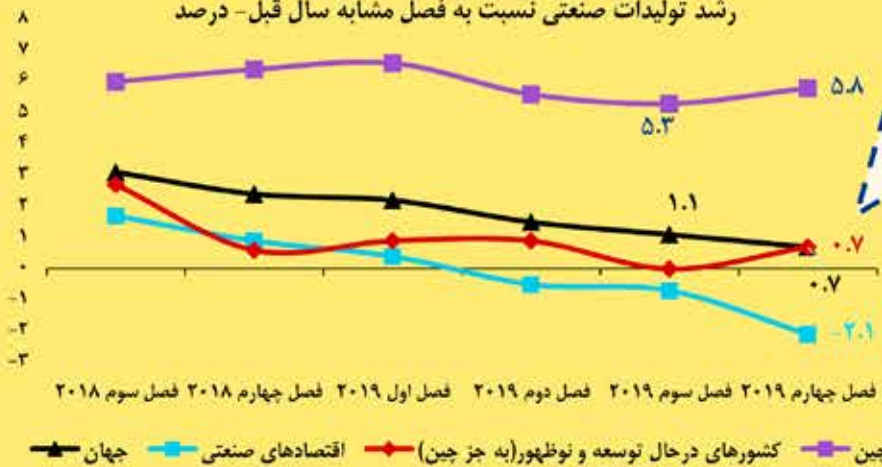
او اضافه می کند: قاعدتاً هنگامی که طرح هایی برای جابه جایی این واحدها نوشته می شد، می بایست پیوست های اجتماعی و تعریف مشخصی هم برای مشوق های جابه جایی تعریف می شد و همانطور که به این طرح ها به عنوان اسناد بالادستی اشاره می شود، پیوست های آن نیز جهت جابه جایی مورد توجه قرار می گرفت که این مهم لحاظ نشده است. بنابراین طرح از نظر اجرایی فاقد زمان بندی و مشوق های لازم جهت اجراست.

مرادی تاکید دارد: به عبارت دیگر کلیه هزینه های انتقال متوجه واحد است. اولویت انتقال با صنایع آلاینده است و اغلب واحدهایی که طرح های توسعه داشته اند، آرام آرام جهت انتقال برنامه ریزی و اقدام می کنند و امیدواریم با همفکری بخش خصوصی، شهرداری، استانداری و سازمان صمت مشوق های ویژه ای برای انتقال واحدها تعریف شود تا از تضییع حقوق متصور واحدها نیز جلوگیری شود.

در نهایت آنچه که به نظر می رسد این است که جابه جایی واحدهای صنعتی محور غرب مشهد، اقدامی پرهزینه خواهد بود؛ توجه به این مساله جدای از تمام مسائل دیگر نظیر مشکلات زیست محیطی یا هر مساله دیگری است. نکته دیگر اینکه به نظر می رسد تشویق واحدهای صنعتی به بهبود آلودگی ها نسبت به جابه جایی امری کم هزینه و شدنی تر باشد و بتوان با سرمایه گذاری روی این مساله از شدت مخاطرات زیست محیطی برای شهر کاست. این شاید بتواند آنچه که مورد نظر دوطرف است را بر آورده کند. /اقتصاد شرق

تولیدات صنعتی جهان در سال ۲۰۱۹

رشد تولیدات صنعتی نسبت به فصل مشابه سال قبل - درصد

- استمرار روند نزولی رشد تولیدات صنعتی جهان و اقتصادهای صنعتی در فصل چهارم ۲۰۱۹ نسبت به مدت مشابه قبل
- افزایش ملایم رشد تولید صنعتی چین در فصل چهارم ۲۰۱۹ پس از دو فصل متوالی روند کاهشی
- افزایش رشد تولیدات صنعتی در کشورهای در حال توسعه و نوظهور (به جز چین) طی فصل چهارم ۲۰۱۹

بیشترین و کمترین رشد تولیدات گروه‌های صنعتی در کشورهای در حال توسعه و نوظهور (به جز چین) نسبت به فصل مشابه

فصل سوم ۲۰۱۹
فصل چهارم ۲۰۱۹

فصل سوم ۲۰۱۹
فصل چهارم ۲۰۱۹

وسایل نقلیه موتوری،
تریلر و نیمه تریلر -۴,۷ درصد
-۶,۸ درصد

محصولات دارویی ۳,۸ درصد
۴,۷ درصد

سایر تولیدات صنعتی -۰,۸ درصد
-۴,۴ درصد

مواد و محصولات شیمیایی ۰,۱ درصد
۴,۵ درصد

محصولات دخانی -۳,۳ درصد
-۴,۱ درصد

پوشاک ۴,۶ درصد
۳,۷ درصد

کامپیوتر، محصولات
الکترونیکی و نوری ۲,۸ درصد
-۲,۷ درصد

نوشیدنی‌ها ۲,۷ درصد
۳,۲ درصد

ماشین آلات و
تجهیزات -۳,۳ درصد
-۲,۳ درصد
لاستیک و تولیدات
از پلاستیک -۴,۲ درصد
-۲,۳ درصد

فلزات اساسی ۲,۹ درصد
۲,۸ درصد

تهیه کننده: همسار جی نژاد

اروین: بهشت ماه ۱۳۹۹

منبع داده‌ها: UNIDO

کرونا محاسبات فعالان صنعت گردشگری خراسان رضوی درباره درآمدزایی در ماه‌های ابتدایی سال را به هم ریخت در اجرای مصوبات گذشته گلایه مندند

گردشگری مشهد در برزخ کرونا

تفاوتی ایجاد نمی‌کند؛ البته باز گشایی کامل هتل‌ها نیز به باز گشایی کامل حرم مطهر بستگی دارد؛ چرا که باز گشایی کامل حرم وضعیت متفاوتی را نسبت به این روزها رقم خواهد زد.

به دلیل در صد پایین مسافر، بسته بودن هتل‌ها به صرفه تر است

سزاوار ادامه داد: البته با توجه به این که وضعیت بیماری در استان در روزهای متفاوت، متغیر است، نمی‌توان پیش‌بینی کرد که پس از این چه اتفاقی رخ خواهد داد و یا در صد اشغال چه مقدار افزایش پیدا خواهد کرد. اما در حال حاضر در صد اشغال مسافران به قدری پایین است که بسته بودن واحد اقامتی مسلماً به صرفه تر است.

وی عنوان کرد: در صد اشغال در هتل‌ها بر اساس میانگین مسافر محاسبه می‌شود و زمانی که احساس می‌کردیم مانند عید فطر وضعیت اشغال بهتر شود، در صد اشغال هتل‌ها بر اساس آمار چیزی حدود ۵ درصد بود، اما این میزان از سوی اداره کل میراث فرهنگی ۱۲ درصد اعلام شد که این اختلاف حداکثری در آمار اعلام شده بر این اساس است که اداره کل میراث فرهنگی آمار اشغال را با توجه به هتل‌های باز گشایی شده بر آورد کرده و ما بر اساس تمام هتل‌ها محاسبه می‌کنیم.

رئیس هیأت مدیره جامعه حرفه‌ای هتلداران خراسان رضوی اضافه کرد: حقیقت امر این است که هیچ فرقی در اصل ماجرا به وجود نمی‌آید؛ چرا که در صد اشغال کمتر از ۶ یا ۱۲ درصد هیچ تاثیری ندارد. به طور کلی هتل‌های پنج ستاره باید بالای ۶۰ درصد، هتل‌های چهار ستاره بالای ۵۰ درصد و هتل‌های سه یا دو ستاره بیش از ۳۰ درصد اشغال باشند تا به سوددهی برسند که در این مدت به هیچ کدام از این ارقام نرسیده‌ایم.

سزاوار در خصوص رزرو هتل‌ها برای تعطیلات پیش رو ادامه داد: برای تعطیلات پیش رو نیز من به شخصه چشم‌انداز مثبتی را نمی‌بینم؛ چرا که تعداد رزروها نشان می‌دهد در صد اشغال بسیار پایین خواهد بود. وضعیت آینده غیر قابل پیش‌بینی است و منتظر هستیم که حرم به طور کامل باز گشایی شود تا پس از آن تشخیص دهیم که چه اتفاقی رخ خواهد داد.

وی در مورد پروتکل‌های ابلاغ شده در هتل‌ها تشریح کرد: پروتکلی به طور سراسری از سوی شبکه بهداشت و درمان کشور تهیه و به میراث فرهنگی ابلاغ و این اداره کل نیز آن را به شکل‌ها و جامعه‌های مربوطه ابلاغ کرده است. ما نیز به اعضای که قصد باز گشایی دارند اعلام کرده‌ایم. البته تمام هتل‌های ما پروتکل را به صورت کامل رعایت می‌کنند و پذیرش میهمان نیز در هتل‌ها بر اساس قوانین موجود در پروتکل‌ها انجام می‌گیرد.

ناظران اداره میراث و جوامع کار نظارت بر هتل‌ها را بر عهده دارند

یک سوم از مجموع واحدهای اقامتی مجوزدار در سطح استان که پیش از این بخاطر بحران بیماری ویروسی همه گیر کرونا تعطیل شده بودند فعال شده و هم‌اینک در حال خدمت‌رسانی به متقاضیان هستند اما با توجه وضعیت آمار اقامت‌ها در استان به نظر می‌رسد هنوز گردشگری استان و به ویژه مشهد در برزخ کرونا قرار دارد.

امیر سزاوار رئیس هیئت مدیره جامعه حرفه‌ای هتلداران خراسان رضوی در خصوص باز گشایی هتل‌های استان اظهار کرد: پس از ابلاغ دستور باز گشایی تأسیسات گردشگری و واحدهای اقامتی، اکثر هتل‌ها برای باز گشایی مجوز داشته و می‌توانند فعالیت کنند، اما برخی از هتل‌ها با توجه به شرایط خلوتی شهر و کمبود مسافر ترجیح داده‌اند در حال حاضر واحد اقامتی‌شان را باز نکنند و پذیرش مسافر نداشته باشند.

وی افزود: برخی از واحدهای اقامتی نیز از فرصت تعطیلات در این چندماه، برای تعمیر واحد اقامتی خود استفاده کردند، اما عمده واحدهای اقامتی و هتل‌ها به دلیل نبود مسافر در مشهد هنوز باز گشایی نشده‌اند؛ چرا که موضوع تامین آب، برق و... در این شرایط برایشان دشوار است.

رئیس هیئت مدیره جامعه حرفه‌ای هتلداران خراسان رضوی خاطر نشان کرد: نیمی از هتل‌های شهر باز هستند؛ اما مسافری وجود ندارد، در صد اشغال به قدری پایین است که بسته بودن یا باز بودن هتل

چار چوب ۵۸۹ واحد از مجموع هزار و ۶۸۴ هتل، هتل آپارتمان، مهمانپذیر، اقامتگاه بومگردی و خانه مسافر موجود در خراسان رضوی، بازگشایی شده اما بقیه آنها هنوز وارد عرصه فعالیت نشده‌اند.

وی ادامه داد: ۵۸۹ واحد اقامتی شامل هتل، هتل آپارتمان، مهمانپذیر، اقامتگاه بومگردی و خانه مسافر مجوزدار از ۱۱ خرداد ماه جاری با توجه به سه روز تعطیلات رسمی فعالیت خود را در خراسان رضوی از سر گرفتند.

معاون اداره کل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی خراسان رضوی گفت: ایت تعداد واحد اقامتی رسمی ظرف روزهای ۱۱ تا ۱۶ خرداد ماه جاری میزبان ۳۳ هزار و ۴۰۰ نفر مسافر بودند.

وی افزود: در پی بازگشایی یک سوم هتلها، هتل آپارتمانها، مهمانپذیرها، اقامتگاههای بومگردی و خانه مسافرای خراسان رضوی ظرف روزهای اخیر در مجموع حدود ۱۳ درصد گنجایش آنها تکمیل شد.

بیدخوری گفت: میانگین تعداد مسافرانی که ظرف پنج روز اخیر در واحدهای اقامتی خراسان رضوی مقیم شدند به شش هزار و ۶۷۸ نفر در هر روز رسید.

وی افزود: ۷۹ هتل، ۱۰۵ هتل آپارتمان، ۱۲۸ مهمانپذیر، ۱۸۸ خانه مسافر و ۸۹ اقامتگاه بومگردی هم‌اینک در مشهد فعالیت دارند و در چرخه خدمت به مسافران هستند.

تدوین پروتکل‌های بهداشتی زائران و گردشگران سلامت خارجی

هم چنین معاون هماهنگی و مدیریت امور زائران استانداری خراسان رضوی از تدوین پروتکل‌های بهداشتی زائران و گردشگران سلامت خارجی خبر داد.

محمد صادق براتی روز گذشته در نشست با مدیران مرتبط با حوزه گردشگران سلامت خارجی اظهار کرد: پروتکل‌های بهداشتی زائران و گردشگران سلامت خارجی ظرف چند روز آینده در استان تدوین و به عنوان پیشنهاد به ستاد ملی کرونا ارسال می‌شود.

وی افزود: با توجه به شرایط کرونا، دو ملاحظه مهم در تدوین دستورالعمل‌های جامع بهداشتی باید مد نظر قرار گیرد، گردشگران سلامتی که وارد کشورمان می‌شوند اطمینان داشته باشند که در فضایی سالم و ایمن می‌توانند پیگیر امور مربوط به درمان خود باشند و بالعکس سازوکار تعریف شده ما به گونه‌ای باشد که اطمینان داشته باشیم گردشگر سلامت ما ناقل بیماری کرونا نباشد که این مستلزم تدوین پروتکل‌های دقیق و کنترل‌هایی در مبادا است.

رئیس هیات مدیره جامعه حرفه‌ای هتلداران خراسان رضوی نظارت بر رعایت پروتکل‌ها را کار تخصصی دانست و خاطرنشان کرد: این کار باید توسط شبکه بهداشت و درمان انجام شود، با این وجود دستگاه‌های نظارتی دیگری نیز وجود دارد. مانند بازرسان میراث فرهنگی، جوامع و تشکلهای که حدود ۴۰ نفر از این دستگاه‌ها انتخاب شده و کار نظارت بر هتل‌ها را بر عهده دارند.

سزاوار ادامه داد: البته در هتلی که کمتر از ۶ درصد اشغال دارد و این میزان برای یک هتل به منزله صفر در نظر گرفته می‌شود، رعایت پروتکل معنایی پیدا نمی‌کند؛ چراکه مهمان یا مسافری در هتل وجود ندارد، البته تمام پروتکل‌هایی که ابلاغ شده است در تمام هتل‌هایی که پذیرش مسافر دارند، رعایت می‌شود.

وی مدعی شد: در حال حاضر پرسنلی که باید از صندوق بیمه بیکاری حقوق دریافت می‌کردند، نزدیک به چهار ماه است که حقوقی دریافت نکرده‌اند، این در صورتی است که قبلاً پرداخت‌های لازم برای این بخش توسط کارفرما انجام شده است.

وضعیت فعالیت واحدهای اقامتی استان؟

هم چنین یوسف بیدخوری روز گذشته با بیان این مطلب افزود: تاکنون در این

معاون هماهنگی و مدیریت امور زائران استانداری خراسان رضوی بیان کرد: در شیوه‌نامه‌های تدوین شده، ملاحظات لازم جهت پذیرش گردشگران سلامت در مطب‌ها و کلینیک‌های شخصی در نظر گرفته شود تا از بروز برخی تخلفات جلوگیری شود.

براتی با اشاره به ثبت نام حدود دوهزار نفر از راهنمایان و لیدرهای گردشگران سلامت و لزوم آموزش آنان تصریح کرد: آموزش‌های لیدرهای گردشگران سلامت هم با توجه به ابلاغیه‌های ستاد ملی کرونا درباره اعلام زمان بازگشایی آموزشگاه‌ها، به زودی اطلاع‌رسانی خواهد شد.

وی تأکید کرد: آموزش راهنمایان و لیدرهای گردشگران سلامت توانست هم افراد درگیر در این موضوع را شناسایی نماید و هم از بروز برخی مشکلات در این حوزه جلوگیری کند.

معاون هماهنگی و مدیریت امور زائران استانداری خراسان رضوی تصریح کرد: با توجه به اینکه حجم زیادی از گردشگران سلامت استان از کشورهای افغانستان و عراق هستند، لذا پرداختن به مشکلات و موانع این حوزه‌ها در شرایط خاص کنونی به خصوص گردشگران سلامت کشور افغانستان مهم و اساسی است.

براتی خاطر نشان کرد: اگر بتوانیم طرح مبدا به مبدا زیارت را در حوزه گردشگری سلامت نیز پیاده و فرآیندهایی برای آن تعریف نمائیم، می‌توانیم اطمینان مناسبی برای پیگیری طرح‌های گردشگری سلامت داشته باشیم، به طوری که تمام اقدامات گردشگر از زمان ورود و پیگیری امور مربوط به درمان تا لحظه خروج از کشور را پیگیری و رصد نمائیم.

در ادامه این نشست، سرکنسول جمهوری اسلامی ایران در هرات افغانستان ضمن اعلام آمادگی برای همکاری در حوزه گردشگری سلامت استان اظهار کرد: با توجه به تقاضای بالای گردشگران سلامت افغانستان برای حضور در ایران و نیز تلاش‌های کشورهای همسایه برای جذب بازار این حوزه، ضروری است با تدوین پروتکل‌های بهداشتی مناسب از این ظرفیت اقتصادی مطلوب استفاده نماییم.

بر اساس گزارش روابط عمومی استانداری خراسان رضوی، صدیقی فر تأکید کرد: اگر فرآیندهای لازم برای این مسیر توسط دستگاه‌های متولی تدوین شود و این دستورالعمل‌ها طی ابلاغیه‌ای از سوی وزارت امور خارجه ابلاغ شود، ما آمادگی داریم با تمام توان در این مسیر همکاری لازم را داشته باشیم. / صبح امروز

ادامه از صفحه ۳۷

فساد اقتصادی و نابرابری ...

از آماره F استفاده شد. آماره F محاسبه شده برای «الگوی نابرابری درآمدی» با لحاظ متغیرهای توضیحی کنترل فساد، تورم، رشد تولید سرانه، نرخ باسوادی در جامعه، سهم مالیاتها از درآمد ملی و نرخ بیکاری برابر ۵/۱۶ به دست آمد. نتیجه دال بر رد فرضیه صفر (حداقل مربعات معمولی) بود. سپس، برای آزمون اینکه مدل رشد با بهره‌گیری از روش اثرات ثابت یا اثرات تصادفی برآورد شود، از آزمون هاسمن ۱۹۸۰ استفاده شد. با توجه به اینکه احتمال p -(value) آماره هاسمن با توزیع کای-دو درجه آزادی ۶ در حدود ۰/۰۲ محاسبه شد و کوچک‌تر از یک‌دهم است، که نتیجه این آماره معنی دار نبود. به همین منظور نیز روش اثرات ثابت برای تخمین مدل رشد تأیید شد. با توجه به آماره F برای الگوی تصریحی ضریب جینی که دال بر رد استفاده از روش حداقل مربعات معمولی و نیز آزمون هاسمن که بیانگر تأیید به کارگیری روش اثرات ثابت در برآورد بودند، به بررسی همگرایی بر اساس مانایی پسماند مدل برآورد شده پرداخته شد. در مجموع طبق نتایج جدول ۲ آزمون‌ها از وجود همگرایی متغیرها گواهی می‌دهند.

با توجه به آزمون‌های مختلف برای تصریح کارای الگوهای نابرابری درآمدی، نتایج برآورد مدل به صورت جدول ۳ گزارش می‌شود: نتایج به دست آمده نشان می‌دهد که در مدل تصریح شده فوق، تمام ضرایب از علائم مورد انتظار برخوردار هستند (طبق انتظار تئوریک هستند) و از لحاظ آماری نیز کلیه متغیرها در سطح معنی داری قابل قبول گزارش شده‌اند. ضریب تعیین مدل نیز در حدود ۹۰ درصد برآورد شده که بیانگر برازش مناسب مدل بوده و متغیرهای مورد استفاده در مدل از قابلیت توضیح دهنده‌گی بالایی برای شاخص ضریب جینی برخوردار هستند. در مجموع، نتایج به دست آمده از برآورد الگوی توزیع درآمد در خصوص متغیر اصلی فساد مالی تأییدی بر ارتباط معنی دار و مستقیم بین میزان فساد با ضریب جینی کشورهای منطقه است، به گونه‌ای که افزایش یک واحد فساد در بین کشورهای منطقه به طور متوسط در حدود ۰/۷۳۶ واحد شاخص ضریب جینی آنها را افزایش داده است. همچنین نتایج تخمین برای متغیرهای کنترل بیانگر این است که (۱) همان‌طور که انتظار می‌رفت رشد قیمت‌ها و افزایش میزان تورم منجر به افزایش نابرابری درآمدی و بدتر شدن وضعیت توزیع درآمد این کشورها خواهد شد. (۲) نتایج در دوره یادشده نشان از این دارد که بهبود عملکرد اقتصادی و رشد تولید سرانه با علامت منفی باعث بهبود وضعیت توزیع درآمد کشورهای منطقه شده است. (۳) با افزایش درآمدهای مالیاتی میزان نابرابری‌های درآمدی کاهش می‌یابد به گونه‌ای که یک واحد افزایش مالیات (درصدی از درآمد ملی) در حدود ۰/۰۱۱ واحد ضریب جینی کشورهای منطقه را کاهش داده است. (۴) بهبود وضعیت اشتغال بهبود وضعیت توزیع درآمد کشورهای منطقه را در پی داشته و طبق نتایج تخمین، یک واحد افزایش نرخ بیکاری در حدود ۰/۱۷۱ واحد ضریب جینی را افزایش داده و شکاف طبقاتی را بیشتر خواهد کرد. (۵) بالاخره، با بهبود نرخ باسوادی در جامعه، وضعیت توزیع درآمد کشورهای منطقه بهبود می‌یابد به گونه‌ای که یک واحد افزایش نرخ باسوادی جامعه در حدود ۰/۱۴۵ واحد ضریب جینی را کاهش می‌دهد.

تجارت کالایی (بدون نفت خام) ایران در فروردین ماه ۱۳۹۹

تجارت ایران به لحاظ ارزشی (میلیون دلار) تجارت ایران به لحاظ وزنی (هزار تن) متوسط قیمت کالاهای تجاری (دلار بر تن)

مبایذ عمده وارداتی

(میلیون دلار - سهم از ارزش کل واردات - تغییر نسبت به فروردین ۱۳۹۸)

هلند	هند	ترکیه	امارات	چین
۱۰۸	۱۶۴	۲۴۶	۳۹۴	۳۹۹
%۵,۶	%۸,۵	%۱۲,۸	%۲۰,۴	%۲۰,۶
%-۱۶,۳	%-۴۹,۲	%-۲۷,۲	%۱۳,۹	%-۸,۱

مقاصد عمده صادراتی

(میلیون دلار - سهم از ارزش کل صادرات - تغییر نسبت به فروردین ۱۳۹۸)

ترکیه	افغانستان	عراق	امارات	چین
۷۲	۱۲۵	۲۵۹	۳۵۵	۵۲۳
%۴,۴	%۷,۶	%۱۵,۷	%۲۱,۵	%۳۱,۷
%-۴۸,۶	%-۴۵,۹	%۳,۶	%-۸,۷	%-۲۶,۴

تهیه شده توسط فروغ کریمی امیرکیاسر

اردیبهشت ۱۳۹۹

منبع آمارها: گمرک ج.ا.ا

مروری بر کارنامه مشهد، شهر جهانی

سلطانی با اشاره به قدمت سنگ‌های قیمتی در خراسان گفت: شرق ایران به‌ویژه خراسان، بیش از ۵۰۰ سال سابقه استفاده از گوهرسنگ داشته‌است. با این حال تا پیش از انتخاب مشهد برای این رویداد جهانی، هیچ موزه یا آموزشگاهی که به صورت تخصصی روی این موضوع کار کند، نداشتیم. وی ادامه داد: در مدت ۴ سال گذشته، ۳ موزه تخصصی سنگ‌های قیمتی را در ۲ بخش دولتی و خصوصی به وجود آوردیم؛ موزه و فروشگاه گوهرسنگ‌ها در موزه بزرگ خراسان که سنگ‌های قیمتی و نفیسی از ایران و سراسر جهان را در خود دارد و موزه سنگ‌های قیمتی در پارک موزه علوم زمین که با کوشش سازمان زمین‌شناسی شمال شرق کشور افتتاح شد و دارای ۷۰۰ گونه سنگ قیمتی کمیاب است که ۲۵۰ گونه از این سنگ‌ها، مختص به اقلیم خراسان می‌باشد و در نوع خود در جهان ممتاز است. سوم نیز موزه سنگ‌های قیمتی توس است که در مسیر آرامگاه فردوسی به سمت هارونیه قرار گرفته است و در دسته‌بندی موزه و فروشگاه‌های ماقار می‌گیرد.

دبیر شهر جهانی گوهرسنگ‌ها به مقوله آموزش فنی حرفه‌ای اشاره کرد و افزود: در مدتی که مشهد

دبیر مشهد، شهر جهانی گوهرسنگ‌ها در آستانه پایان دوره میزبانی مشهد از این رویداد جهانی به بررسی اقدامات انجام شده در دبیرخانه این رویداد پرداخت.

ملیحه سلطانی به مناسبت هفته صنایع دستی به بررسی اقدامات مشهد به عنوان پایتخت گوهرسنگ‌ها پرداخت. این عنوانی است که مشهد از مردادماه ۱۳۹۵/۱ آگوست ۲۰۱۶ عهده‌دار آن بوده است و امسال به پایان خواهد رسید.

سلطانی با اشاره به مهم‌ترین اقدامات دبیرخانه شهر جهانی گوهرسنگ‌ها گفت: در فرصتی چهارساله و براساس دستورالعمل‌هایی که از سوی شورای جهانی گوهرسنگ‌ها صادر شده است، به توسعه زیرساخت‌های موجود در مشهد اقدام کردیم.

وی ادامه داد: در آستانه پایان دوره مشهد، می‌توانیم ادعا کنیم در زمینه اجتماعی، فرهنگی و آموزشی، پیشرفت‌های مقبولی داشته‌ایم، ولی به لحاظ رشد اقتصادی سنگ‌های قیمتی و صادرات آن، با مشکلاتی مواجه شدیم.

دبیر مشهد، شهر جهانی گوهرسنگ‌ها افزود: امتیاز اصلی و سند مشهد به عنوان شهر گوهرسنگ‌ها به شهر دار مشهد تحویل داده شده است و در ۴ سال گذشته ۳ شهر دار داشته‌ایم و این عامل در کنار سایر اولویت‌های رایج در مشهد، باعث شد تا به اندازه کافی فرصت دست داده برای مشهد را درک نکنیم. در این بین، اداره کل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی خراسان رضوی به سهم خود تلاش‌هایی را برای استفاده از این ظرفیت جهانی انجام داد.

راه‌اندازی موزه‌ها و هنرستان‌های تخصصی گوهرسنگ‌ها

پایتخت گوهر سنگ‌ها بود، ۴ هنرستان فنی حرفه‌ای برای آموزش هنر جویان علاقه‌مند به این رشته دایر کردیم که هنرستان شهید چراغچی، اولین هنرستان هنرهای ایرانی اسلامی در کشور محسوب می‌شود. بدین ترتیب و با راه‌اندازی این ۴ واحد آموزشی، موفق شدیم طراحی زیورآلات را در مشهد به حوزه آموزش‌های متوسطه هنرستان هلی‌فزااییم.

سلطانی با بیان اینکه مشهد قطب تولید طلا و نقره در کشور است، تأکید کرد: در مشهد سالانه ۴۰ تن نقره تولید می‌شود که سنگ‌های قیمتی روی آن پیاده‌سازی می‌شود؛ بنابراین نظر به اهمیت جایگاهی که پایتختی رویداد گوهر سنگ‌ها به مشهد می‌داد، تلاش کردیم تا آموزش هدفمند را در برنامه خود قرار دهیم.

تحریم مانع از صادرات محصولات باشد.

سلطانی در ادامه به نیروی انسانی و فضای اقتصادی سنگ‌های قیمتی اشاره و ابراز کرد: با اینکه در مدت گذشته اهتمام فراوانی در تربیت نیروی کار ماهر و هنرمند داشتیم و حتی برخی از هنر جویان ما به دیگر استان‌ها رفتند، به علت مشکلات اقتصادی موفق نشدیم از تمام ظرفیت‌های شهر جهانی بهره‌مند شویم.

وی افزود: مشکل اقتصادی ما، متوجه وضعیت صادرات ماست که ۲ دلیل عمده باعث افت فعالیت‌ها شده: نخست اینکه قوانین صادرات و واردات بسیار قدیمی است و نیاز به بازتعریفی اصولی دارد و ما در این مدت تمام تلاشمان را به کار بستیم تا موانع را برطرف کنیم. دوم اینکه وضع تحریم‌های اقتصادی بر علیه کشورمان در عمل مانع بزرگی برای صادرات دستاوردهای صنایع دستی ایران بود.

فعالیت انجمن‌های تخصصی و همکاری با دانشگاه

دبیر دبیرخانه مشهد، شهر گوهر سنگ‌ها به فعالیت‌ها در سطح اتحادیه و تعامل با دانشگاه‌ها اشاره کرد و افزود: پیش از آنکه پایتخت سنگ‌های قیمتی شویم، ۱۲ اتحادیه طلا و جواهر و سنگ‌های قیمتی داشتیم که متولی بازار تخصصی خود بودند. اما در سال‌های گذشته، انجمن طلا و جواهر و سنگ‌های قیمتی را نیز برای هم‌افزایی بیشتر به وجود آوردیم تا کارها با سرعت و نظارت بهتری پیش رود.

سلطانی با اشاره به صنعت گردشگری سنگ‌های قیمتی خاطر نشان کرد: گرایش گردشگری جواهرات، عرصه جدیدی برای جذب گردشگر است که به شکل قابل ملاحظه‌ای در اطراف ما وجود دارد. در این مدت، تورهای تخصصی بازدید از دشت‌های سنگ‌های قیمتی در اطراف مشهد و دشت‌های جنوبی خراسان جنوبی را برگزار کردیم تا علاقه‌مندان به این حرفه بیشتر با آن آشنا شوند.

این مسئول پایتخت جهانی گوهر سنگ‌ها به همکاری دبیرخانه سنگ‌های قیمتی با دانشگاه فردوسی مشهد اشاره کرد و ادامه داد: مرکز فناوری‌های پیشرفته دانشگاه فردوسی مشهد، قسمتی را برای تحقیقات علمی روی سنگ‌های قیمتی اختصاص داد که در مدت گذشته، آزمایشات و پژوهش‌های خوبی انجام شده است.

طراحی ۴ استاندارد جهانی برای ثبت سنگ قیمتی

سلطانی در زمینه کنترل کیفیت به برنامه‌ریزی این دبیرخانه برای ثبت استاندارد برندهای سنگ قیمتی اشاره کرد و گفت: برای تأیید اصالت یک سنگ قیمتی، به ارائه ۴ استاندارد معتبر اقدام کردیم که این اقدام مادر سطح جهانی باز خورد داشت؛ بدین صورت که برای فیروزه، عقیق، حکاکی روی عقیق و مخراج کاری، ۴ استاندارد جداگانه نوشتیم تا سنگی که شناسنامه دریافت می‌کند، دارای مشخصات و اعتبار کافی باشد.

وی افزود: همچنین برای اولین بار به آموزش و به کارگیری روش تراش زاویه‌دار در سنگ‌های قیمتی اقدام کردیم که پیش از این در ایران طرفدار نداشت، اما بسیاری از سراسر جهان به این شیوه ابراز علاقه می‌کردند و تغییر به وجود آمده را برای ارزآوری این صنعت مهم می‌دانستیم.

سلطانی در پایان درباره اینکه آیا فرصت پایتختی مشهد تمدید خواهد شد یا خیر، تصریح کرد: تلاش مادر ۴ سالی که گذشت، تغییر اساسی در زیرساخت سنتی تولید و عرضه سنگ‌های قیمتی بود، به نحوی که با استانداردهای مدرن و استفاده شده در جهان منطبق شود. اشکالات عمده‌ای که به ما وارد می‌شد، طراحی‌های یکنواخت و نبود آموزش حرفه‌ای دوره متوسطه بود که موفق شدیم انتظارات را برآورده کنیم. اما اگر به مشکلی برای تمدید احتمالی این رویداد برخورد کنیم، آن مشکل قطعاً اقتصادی خواهد بود.

سهام عدالت

از دریچه بورس

وحید شقاقی، اقتصاددان

در آمدزایی بیشتری خواهد داشت. توصیه من به مردم این است:

- ۱- مردم اقدام به فروش سهام خود نکنند؛
- ۲- کد بورسی بگیرند و در کارگزاری ثبت نام کنند و اجازه بدهند این سهام در پرتفوی شان قرار بگیرد و فعلا دست به فروش نزنند؛ مردم پیش از این ۴ بازار سرمایه گذاری شامل مسکن، ارز، طلا و خودرو را می شناختند؛ ولی در حال حاضر بازار پنجمی به نام «بازار سرمایه» در حال شکل گیری است که این بازار در بلندمدت قطعاً عواید بیشتری نصیب مردم می کند. این شرکت ها ۵۰ شرکت قوی و از لحاظ تحلیل های بنیادی شرکت های خوب کشور هستند مثل بانک ها، پتروشیمی ها و خودروسازی ها. بنابراین جزو شرکت های ارزشمندی هستند که در آینده قطعاً ارزش آنها بیشتر خواهد شد. در حال حاضر ۳۰ درصد سهام عدالت آزادسازی شده است. در روش غیرمستقیم مردم می توانند کل سهام خود را بفروشند؛ ولی در روش مستقیم تنها ۳۰ درصد این سهام قابلیت فروش دارد. پیشنهاد من به مردم این است که دست به فروش نزنند چون در حال حاضر ارزش سهام عدالت ۷ میلیون تومان است و در آینده نزدیک این ارزش افزایش خواهد یافت. بنابراین مردم سهامداری را یاد بگیرند.

اعطای سهام عدالت از سال ۸۵ اتفاق افتاده و تاکنون شرکت های سرمایه گذاری سهام عدالت را اداره و سرمایه گذاری می کردند و از عایدی آن برای دارندگان سهام عدالت سود توزیع می شد. در مصوبه اخیر رهبری، آزادسازی سهام عدالت در دستور کار قرار گرفت و برای این کار دوروش مستقیم و غیرمستقیم مشخص شد. در روش مستقیم افراد می توانند خود مدیریت سهام عدالت را به عهده بگیرند، کد بورسی دارند و از طریق کارگزاری ها هم می توانند ثبت نام کنند. با این روش سهام شرکت های مجموعه سهام عدالت در پرتفوی افراد قرار می گیرد و دارندگان می توانند خود آن را مدیریت کنند، بفروشند یا نگهداری کنند. فعلاً ۳۰ درصد سهام عدالت آزادسازی شده و بر پایه این ۳۰ درصد سهام عدالت می توانند اقدام کنند. افرادی که می خواهند سهام خود را بفروشند در خواست خود را به بانک های دهند. بانک ها از کانال کارگزاری ها شروع به فروش این سهام در بازار سرمایه به صورت تدریجی می کنند و این سهام را می فروشند و مبالغ را به دارندگان سهام عدالت برمی گردانند. در مورد اینکه کدام روش بهتر است، بسته به توانمندی، تخصص و علاقه مندی افراد است. یک گروه می خواهند در بازار سرمایه فعال باشند و به بازار سرمایه به عنوان یک بازار بلندمدت نگاه می کنند. این افراد علاقه مندند روش مستقیم را انتخاب کنند و مدیریت سهام را خودشان به عهده بگیرند. ولی افرادی که روش غیرمستقیم را انتخاب می کنند دید بلندمدت را ندارند و به دنبال این هستند که سهام را به فروش برسانند و از درآمد حاصله استفاده کنند. توصیه من به مردم این است که علاقه مند باشند سهام خود را نگهداری کنند، ثانیاً روش مستقیم را انتخاب کنند، کد بورسی بگیرند و در کارگزاری ثبت نام کنند و در بازار سرمایه حضور داشته باشند. این سهام در پرتفوی این افراد قرار می گیرد، فعلاً هم نفروشدند و دست نگه دارند زیرا این سهام، سهام ارزشمند و بنیادین است و از لحاظ بنیادی، این سهام متعلق به شرکت های بنیادی و قوی کشور است. با این روند بازار سرمایه نیز ارزش و قیمت سهام بالاتر خواهد رفت و در آینده درآمد و سرمایه بیشتری نصیب دارندگان این سهام خواهد شد؛ یعنی اگر در حال حاضر فردی برای فروش اقدام کند، ارزش موجود سهام عدالت در حال حاضر حدود ۶ تا ۷ میلیون تومان است؛ ولی سهام خود را نگهداری کنند زیرا در آینده

تصویری از وضعیت اقتصاد ایران به روایت مرکز پژوهش‌های مجلس:

بیان تلخ

جست‌وجو کرد. به باور کارشناسان، فقدان سرمایه، کشور را در دور باطل عدم توسعه یافتگی گرفتار کرده و به فقر اقتصادی انجامیده است. بررسی‌های آماری نشان می‌دهد که افزایش شکاف اقتصاد ایران با اهداف توسعه‌ای ابزارهای کنترل گر قیمت‌ها را از کار انداخته و ایران را در رتبه چهارم کشورهای دارای نرخ تورم بالا در جهان قرار داده است.

بر اساس نظریات اقتصادی، هرگاه اقتصاد در دام رکود گرفتار شود و ظرفیت‌های تولیدی کشور در معرض فعالیت‌های تولیدی قرار نگیرند، شاهد خروج دسته‌جمعی افراد از صحنه اشتغال کشور خواهیم بود. گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس نیز صحت چنین ادعایی را تایید می‌کند. آمارهای ارائه‌شده نشان می‌دهد که در طول سال‌های گذشته و در حالی که تعداد افراد جویای کار رو به افزایش بوده است، شاهد تمرکز حضور این افراد در مشاغلی بوده‌ایم که تداوم حضور آنها را بر اساس قراردادهای کاری متعارف تضمین نکرده است. به این ترتیب حدود ۶۰ درصد از شاغلان کشور تحت پوشش بیمه نبوده‌اند. بازار کار ایران با قرار گرفتن در رتبه ۱۴۰ در بین ۱۴۰ کشور جهان در سال ۲۰۱۹ یکی از بدترین ناگرهای این تحقیق را تشکیل می‌دهد. با استناد به آمارهای در دست، سال ۹۸ را می‌توان سخت‌ترین سال اقتصادی در بازه زمانی تعریف‌شده در این گزارش عنوان کرد. چه آنکه خروج آمریکا از برجام، اعمال تحریم‌های شدید علیه ایران و همچنین بازگشت ایران به لیست سیاه FATF روزه‌های امید را به روی اقتصاد ایران بست و به انزوای بیشتر آن در نبود دیپلماسی فعال با جهان منجر شد.

سایه سنگین فقر

به نظر می‌رسد تکمیل زیرساخت‌های حقوقی مرتبط با تحریم و ماهیت غیرزمان‌دار آنها، راحت بودن اعمال تحریم برای آمریکا و تحولات بازار بین‌المللی انرژی در جهت خلاف منافع ایران، به ماندگاری تحریم‌ها در میان مدت و حتی بلندمدت منجر خواهد شد. از آنجا که آمریکا بخش‌های کلیدی، ارزآور و البته آسیب‌پذیر اقتصاد ایران را تحت تحریم قرار داده است تا زمانی که اصلاحات اساسی در اقتصاد داخلی ایران انجام نشود، گذر زمان به نفع ایران نخواهد بود. اگرچه تحریم یکی از مهم‌ترین مشخصه‌های اقتصاد ایران در شرایط کنونی است اما در روند سیاستگذاری و قانون‌نویسی معمولاً به این پارامتری توجهی می‌شود. این در حالی است که مقابله با تحریم نیازمند برنامه فعالانه بلندمدت است که گام اول در این برنامه، کاهش آسیب‌پذیری اقتصاد و گام دوم خروج از محدوده تحریم‌پذیری است.

اما با وجود آثار مخرب تحریم‌ها بر اقتصاد ایران که به طور عمده در سال ۹۸ نمایان شد، در سال‌های گذشته نیز سیاستگذاری‌های ناکارآمد دولت مانع از حرکت رو به جلوی اقتصاد شده است. بدیهی است در نبود بنگاه‌های فعال تولیدی و خروج فعالان بخش خصوصی از صحنه اقتصادی کشور، تحقق آرمان‌های بلندمدت اقتصادی غیرممکن می‌شود و اقشار ضعیف و متوسط جامعه را آماج حملات

مرکز پژوهش‌های مجلس چهره اقتصاد ایران در هشت سال گذشته را ترسیم کرد. بر اساس این گزارش، در حالی که نرخ رشد هدف برنامه‌های پنجم و ششم توسعه اقتصادی هشت درصد بوده اما روند نزولی انباشت سرمایه در این سال‌ها، متوسط رشد اقتصادی را به صفر نزدیک ساخته است؛ موضوعی که می‌تواند هشدار جدی برای پتانسیل رشد اقتصادی در سال‌های آینده باشد. دور ماندن کشور از اهداف توسعه‌ای در متوسط نرخ تورم ۲۰ درصدی، اشتغال ناپایدار، کاهش درآمد سرانه، کاهش قدرت خرید، افزایش قابل توجه نابرابری و شکاف اجتماعی متبلور شده است. بازوی پژوهشی مجلس ریشه‌های وضعیت فعلی اقتصاد ایران را در کسری بودجه ساختاری و مداوم دولت، نبود دیپلماسی اقتصادی سازگار با اهداف کلان کشور، فقدان راهبرد مناسب در اقدامات حمایتی از بنگاه و خانوار، ناکارآمدی نظام تصمیم‌گیری اقتصادی و همچنین تمایل دولت به استفاده از مسکن‌های کوتاه‌مدت در اتخاذ سیاست‌های اقتصادی عنوان کرده است. سیاست‌های کلی برنامه ششم توسعه اقتصادی بر لزوم تحقق رشد هشت درصدی دلالت دارد. بررسی وضعیت اقتصادی کشور اما نشان می‌دهد که سیاستگذاری دولت‌ها مسیر دستیابی به اهداف توسعه‌ای را مسدود و کشور را در بن‌بست اقتصادی گرفتار کرده است. آن‌طور که بازوی پژوهشی مجلس گزارش می‌دهد، متوسط نرخ رشد اقتصادی ایران از سال ۹۱ تا ۹۸ نزدیک به صفر درصد بوده است. ریشه این موضوع را باید در روند نزولی تشکیل سرمایه

مخرب خود قرار می‌دهد. آن‌طور که آمارها نیز نشان می‌دهد، درآمد سرانه کشور از سال ۹۰ تا ۹۸ با کاهش ۳۴ درصدی مواجه بوده است. به این ترتیب قدرت خرید خانوارها به یک سوم کاهش یافته و شکاف غنی و فقیر و همچنین شکاف اجتماعی را بیشتر کرده است. بر اساس این گزارش، توزیع فقر و شکاف طبقاتی در استان‌های مختلف کشور نیز متفاوت است. در حالی که خط فقر متوسط کشوری از ۵۰۰ هزار تومان در سال ۹۰ به ۲ میلیون تومان در سال ۹۸ رسیده است، اما خط فقر شهر تهران از ۱ میلیون تومان در سال ۹۰ به ۴/۵ میلیون تومان در سال ۹۸ رسیده است. به این ترتیب همزمان با افزایش فقر در جامعه، شکاف فقیر و غنی نیز در این سال‌ها بیشتر شده است.

بسیاری از کارشناسان رشدی‌رویه نقدینگی را عامل مسلطی در وضعیت نامناسب اقتصاد ایران می‌دانند. آمارها نشان می‌دهد که پایه پولی از سال ۹۰ تا ۹۸، ۴/۱ برابر و نقدینگی نیز ۶/۴ برابر شده است. علت اصلی رشد پایه پولی نیز افزایش خالص بدهی‌های دولت، افزایش خالص دارایی‌های خارجی و همچنین افزایش بدهی بانک‌ها به بانک مرکزی عنوان شده است. بررسی‌ها نشان می‌دهد که شکاف درآمدها و هزینه‌های دولت طی این سال‌ها به میزان زیادی افزایش یافته است. به طوری که بدهی‌های دولت تا پایان شهریورماه ۱۳۹۸ حدود ۵۰۰ هزار میلیارد تومان، بدهی‌های شرکت‌های دولتی ۵۲۵ هزار میلیارد تومان و مجموعه بدهی‌های دولت و شرکت‌ها ۱۲۵ هزار میلیارد تومان بوده است. در حالی که بسیاری بر اصلاح ناترازی بانکی طی این سال‌ها اصرار می‌ورزند، اما سیاست‌های دولت هیچ‌گاه چنین مسیری را در اقتصاد ایران تعریف نکرده است. به طوری که در نبود نظارت‌های مستقیم بانک مرکزی و سیاست‌گذاری پولی، ناترازی صورت‌های مالی بانک‌ها طی این سال‌ها رو به افزایش گذاشته و دیگر بخش‌های اقتصادی کشور را نیز تحت الشعاع قرار داده است.

وضعیت نگران‌کننده تجارت خارجی

اماد در حالی که اقتصاد ایران از نبود زیرساخت‌های لازم برای عبور از دوره گذار رنج می‌برد، وضعیت نگران‌کننده تجارت خارجی این موضوع را تشدید کرده است. آمارها نشان می‌دهد تعداد کشورهای ۸۰ درصدی درآمد صادراتی ایران را تامین می‌کرده‌اند، از ۲۳ کشور در سال ۸۰ به ۹ کشور در سال ۹۷ تقلیل یافته است. تمرکز شدید در بازارهای هدف صادراتی به گونه‌ای که سهم سه کشور

امارات متحده عربی، چین و عراق از میان ۱۴۷ کشور (مقصد صادراتی) در سال ۹۷، مجموعاً حدود ۵۴ درصد از ارزش صادرات کالاهای غیرنفتی را به خود اختصاص داده است. به این ترتیب سبب صادرات غیرنفتی ایران به شدت به صادرات کالاهای با ارزش افزوده کمتر (عمدتاً مواد خام) وابسته است. این گزارش نشان می‌دهد که محصولات معدنی و محصولات صنایع شیمیایی و صنایع وابسته به آن از سال ۸۶ جزو دو قسمت نخست ارزش‌ترین کالاهای صادراتی غیرنفتی بوده و تا پایان سال ۹۷ در همین موقعیت باقی مانده است، گروه مواد پلاستیکی و اشیای ساخته شده از این مواد، کائوچو و اشیاء... نیز از سال ۹۰ دو گروه نخست ارزش‌آور پیوسته است، به طوری که در پایان سال ۹۷ نزدیک به دو سوم درآمد ارزی از محل صادرات این سه گروه تامین می‌شود.

در حالی که اقتصاد ایران نتوانسته حائز رتبه مناسبی در حوزه تجارت خارجی باشد، اما ظرفیت‌های بالقوه کشورمان گواه از عدم بهره‌گیری از ظرفیت‌های توسعه‌ای دارد. ایران دارای رتبه دوم ذخایر گاز، رتبه چهارم ذخایر نفتی، رتبه پانزدهم کشورهای دارای منابع معدنی غنی با ۶۰ نوع محصول معدنی و همچنین رتبه زیر ۱۰ در ذخایر قلع، آهن و مس است. جاذبه‌های بالای گردشگری در کنار هزینه‌های پایین یکی از دیگر حوزه‌های بالقوه کشور است. بر اساس آمارها ایران دارای رتبه پنجم تنوع آب و هوای اقلیمی و اکوتوریستی و همچنین رتبه نهم جاذبه‌های تاریخی و تعداد سایت‌های میراث جهانی طبیعی شناسایی شده توسط یونسکو است. از نظر موقعیت جغرافیایی نیز ایران از ۲۴ مرز جاده‌ای بین‌المللی، ۵ مرز پلی و بیش از ۱۱ بندر تجاری کوچک و بزرگ برخوردار است. قرار گرفتن در مسیر کریدورهای ترانزیتی بین‌المللی، عمق استراتژیک و اقتدار منطقه‌ای و همچنین عبور حدود ۴۰ درصد نفت دنیا از تنگه هرمز به صورت همه‌روزه بخش دیگری از ظرفیت‌های بالقوه ایران است.

بر خوردار بودن از نیروی جوان تحصیلکرده نیز مزیت دیگر اقتصاد ایران است که مورد بی‌مهری سیاستگذار قرار گرفته است. بر اساس آمارها ایران در حوزه علم و فناوری دارای رتبه اول منطقه و شانزدهم جهانی بر حسب مقالات و مدارک علمی، رتبه دوم در زمینه پیشرفته‌ترین کشورها در حوزه سلول‌های بنیادین از نظر تولیدات زیست‌فناوری در رتبه ۱۳ جهان و اول منطقه در سال ۲۰۱۷ هشتمین کشور دنیا در پرتاب ماهواره، پنجمین کشور در نانو در سال ۲۰۱۶، رتبه ۲۱ کیفیت تولیدات مقالات علمی، سریع‌ترین نرخ رشد علمی جهان با ۱۱ برابر نرخ رشد میانگین جهانی، رتبه ۱۷ از نظر تعداد دانشگاه‌های برتر در نظام رتبه‌بندی تایمز، جزء ده کشور اول دنیا در المپیادهای علمی و همچنین سومین کشور در تربیت مهندس در سال ۲۰۱۸ است.

راهکارهای عبور از وضعیت اسفناک اقتصادی

برای عبور از دوره گذار کنونی و بازگشت به سال‌های آغازین دهه ۹۰، بازوی پژوهشی مجلس راهکارهای سیاستی ارائه داده است. اصلاح و بازسازی ترازنامه شبکه بانکی و تعیین تکلیف بانک‌های ناسالم (نظارت بر عملکرد دولت و بانک مرکزی در اجرای مصوبه شورای عالی هماهنگی اقتصادی سران سه‌گانه) و همچنین نهایی‌سازی اصلاح قوانین نظام بانکی یکی از راهکارهای ارائه شده است که معیشت خانوارها، تولید و بخش مالی کشور را هدف قرار می‌دهد.

ایجاد شفافیت، رقابت (رفع انحصار) و تسهیل در نظام مجوزدهی به کسب و کار با محوریت نظارت بر اجرای احکام متعدد قانونی محیط کسب و کار (قانون اصل ۴۴، ماده ۷ و...)، قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار، قانون رفع موانع تولید و... برنامهریزی جهت اصلاحات قانونی مورد نیاز (ماده ۱ و ۷ قانون اصل ۴۴ و...) راهکار دیگری است که معیشت خانوار و حوزه تولید را هدف قرار می‌دهد.

اصلاح نظام مالیاتی کشور با محوریت تصویب قوانین مالیات بر مجموع درآمد و مالیات بر دارایی، ساماندهی و یا حذف معافیت‌های مالیاتی غیر ضروری نظیر معافیت سود سپرده‌های کلان بانکی، معافیت مالیات بر ارزش افزوده مناطق آزاد تجاری-صنعتی و ویژه اقتصادی، معافیت سود سهام و... تفکیک حساب‌های بانکی (شخصی و تجاری)، جلوگیری از فرار مالیاتی برخی از مشاغل و وصول معوقات مالیات، نظارت بر اجرای مناسب و کارآمد قانون پایانه‌های فروشگاهی و سامانه مودیان و نظارت بر اجرا و استقرار طرح جامع مالیاتی می‌تواند بر معیشت خانوار، تولید و بودجه دولت اثر گذار باشد.

تدوین سیاست توسعه صنعتی و تعیین اولویت‌های اصلی حمایت از تولید با محوریت نظارت بر عملکرد بند الف ماده ۴۶ قانون برنامه ششم و تکمیل اسناد ملی و استانی آمایش سرزمین توسط دولت و الزام دولت به تدوین سند جامع راهبرد توسعه صنعتی (اقتصادی) کشور که معیشت خانوار و تولید را هدف قرار می‌دهد.

باز طراحی برنامه‌ها و ساختار مواجهه با تحریم با محوریت الزام دولت به تدوین و اجرای برنامه فعالانه بلندمدت برای مواجهه با تحریم و تصویب احکام قانونی مورد نیاز و کاهش آسیب‌پذیری اقتصاد کشور و خروج از محدوده تحریم‌پذیری. انتظار می‌رود با اجرای این راهکار، معیشت خانوار، تولید، بودجه دولت، بخش مالی و بخش خارجی کشور از اثرات مطلوب آن بهره‌مند شوند.

ساماندهی بدهی‌های عمومی با محوریت الزام دولت به ارائه لایحه مدیریت بدهی‌های عموم، مسدودسازی مجاری ایجاد بدهی‌های غیراوراقی دولت و تقویت نظارت بر پایداری بدهی‌های عمومی که بر بودجه دولت، تولید و بخش مالی اقتصاد اثر گذار است.

ساماندهی دارایی‌های عمومی و تقویت درآمدزایی صحیح، رشد اقتصادی و تامین نیازهای اساسی مردم با محوریت الزام دولت به ارائه لایحه مدیریت دارایی‌های عمومی، تقویت توان درآمدزایی پایدار دولت از دارایی‌ها، مولدسازی زمین‌های دولتی و منابع طبیعی - با آفرینی و توسعه مناطق شهری و تکمیل فرآیند شناسایی دارایی‌های دستگاه‌های اجرایی با نظارت بر عملکرد ثبت اموال در سامانه سادا. اجرای این راهکار حوزه‌های معیشت خانوار، تولید و بودجه دولت را هدف قرار می‌دهد.

اصلاح ساختار و فرآیند بودجه‌ریزی کشور با محوریت اصلاح قوانین برنامه و بودجه و

محاسبات عمومی در راستای حذف عملیات خارج از بودجه دولت، کاهش انحرافات در عملکرد بودجه، افزایش شفافیت بودجه، نظارت کیفی بر بودجه،... انتظار می‌رود با اجرای این راهکار، معیشت خانوار و بودجه دولت تحت تاثیر قرار گیرند.

افزایش بازده و توان سرمایه‌گذاری دولت با محوریت استفاده از روش‌های نوین تامین مالی برای پیشبرد طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای نیمه تمام و جدید، تصویب قانون مشارکت عمومی و خصوصی با اصلاحات پیشنهادی، نظارت مستمر بر طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در راستای اولویت‌بندی تخصیص، کاهش طرح‌های نیمه تمام و عدم تعریف طرح‌های کم‌بازده. این راهکار تولید، بودجه دولت و بخش مالی را هدف قرار می‌دهد.

اصلاح نظام تولید، تبادل و پردازش داده‌های اقتصادی در کشور با محوریت نظارت بر اجرای تکالیف مربوط به دولت الکترونیک، تکمیل سامانه‌های موضوع قانون برنامه ششم (قوه قضاییه) و الزام دولت به تهیه نقشه جامع یکپارچه سازی سامانه‌ها در راستای تولید، تبادل و پردازش داده‌های اقتصادی در کشور. حوزه‌های تاثیر پذیر از این راهکار، تولید است.

اصلاح بازار سرمایه و افزایش نقش آن در تامین مالی بنگاه‌های اقتصادی با محوریت پیگیری اصلاحات بازار سرمایه در راستای تسهیل ورود بنگاه‌ها به بورس و الزام دولت به ارائه لایحه اصلاح قوانین بازار سرمایه. این راهکار نیز تولید و بخش مالی را هدف قرار می‌دهد.

تقویت دیپلماسی اقتصادی در جهت حمایت از اهداف توسعه‌ای کشور با محوریت نظارت بر حسن اجرای ملاحظات مرتبط با دیپلماسی اقتصادی در ماده ۱۰۵ قانون برنامه ششم توسعه و بند ۱۲ سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی، باز طراحی مأموریت‌های وزارت امور خارجه و وزارت صمت در همکاری با سایر دستگاه‌ها. حوزه‌های تاثیر پذیر از این راهکار معیشت خانوار، تولید و بخش خارجی است.

کنترل قاچاق و مدیریت واردات در کشور با محوریت تصویب و نهایی سازی قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز، نظارت بر عملکرد وزارت صمت و... در تکمیل سامانه‌های مبارزه با قاچاق کالا و ارز، تولید، بودجه دولت و بخش خارجی اهداف اجرای این راهکار هستند.

ارتقای عملکرد شرکت‌های دولتی با محوریت ارتقای چارچوب‌های حقوقی فعالیت شرکت‌های دولتی از طریق تمهید ظرفیت‌های قانونی و مقرراتی، نظارت بر عملکرد شرکت‌های دولتی در فرآیند تصویب بودجه و نظارت بر اجرای اقدامات شفاف‌کننده عملکرد شرکت‌های دولتی تا تولید و بودجه دولت تحت تاثیر قرار گیرند.

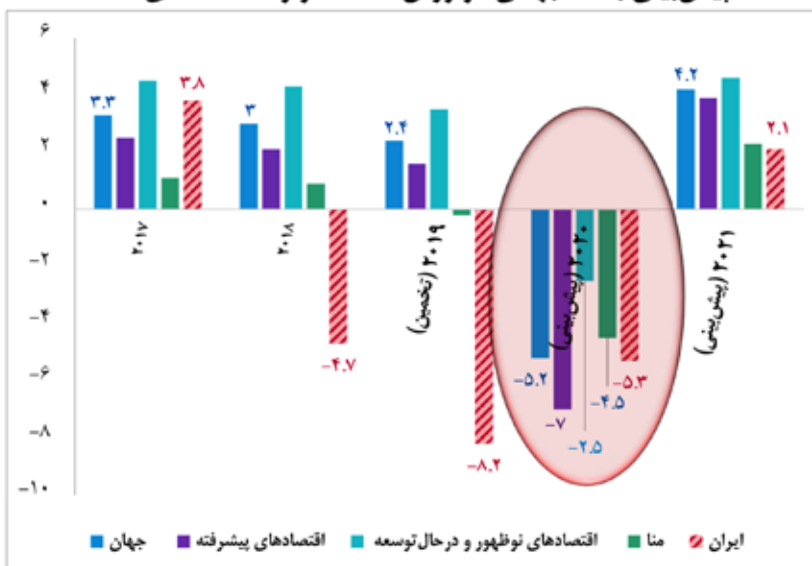
اصلاح نظام تصمیم‌گیری اقتصادی با محوریت تصویب لایحه مدیریت تعارض منافع، تقویت هماهنگی و یکپارچگی تصمیم‌گیری‌های اقتصادی، باز طراحی ساز و کارهای فساد زداری سیاستگذاری اقتصادی و درونی کردن هزینه‌های عدم تصمیم‌گیری یا استفاده از مسکن‌های اقتصادی برای سیاستگذار آخرین راهکاری است که می‌تواند معیشت خانوار، تولید، بودجه دولت، بخش مالی و بخش خارجی را تحت تاثیر قرار دهد.

در مجموع به نظر می‌رسد اقتصاد ایران نیازمند تغییر وسیع در رویه سیاستگذاری و اصلاح زیرساخت‌های کنونی و همچنین تجدیدنظر در دیپلماسی کنونی با جهان است. در غیر این صورت شاهد زوال تدریجی اقتصاد و سنگین تر شدن سایه ناامنی و فقر بر اقتصاد کشورمان خواهیم بود.

خسارت‌های اقتصادی ناشی از شیوع ویروس کرونا در جهان و ایران

پیش‌بینی بانک جهانی در ژوئن ۲۰۲۰ از رشد اقتصادی

مأخذ: بانک جهانی

مرکز پژوهش‌های اتاق ایران با تهیه گزارشی به بررسی اثرات اقتصادی شیوع ویروس کرونا و خسارت‌های ناشی از آن در جهان پرداخته است. در این گزارش تاکید شده که عدم قطعیت بالا در خصوص رفتار این بیماری و نتایج آن در مناطق مختلف، از نتایج نامطلوب طولانی مدت بر پیکره اقتصاد در سطح جهانی حکایت دارد.

مرکز پژوهش‌های اقتصادی اتاق ایران با تهیه گزارشی به بررسی خسارت‌های اقتصادی ناشی از شیوع ویروس کرونا در ایران و جهان پرداخته و در پایان انتظارات فعالان اقتصادی از دولت را فهرست کرده است. همچنین، اقدامات و نامه‌نگاری‌های صورت گرفته از سوی اتاق ایران برای جبران خسارت‌های اقتصادی ناشی از شیوع ویروس کرونا با مسئولان نیز در پایان این گزارش تشریح شده است.

کشورهایی که در سطح بالایی از شیوع بیماری کرونا آسیب دیدند:
بر اساس آمارهای ۵ مارس ۲۰۲۰

۶۰ درصد از عرضه و تقاضای جهانی (GDP)

۱

ایالات متحده - چین - ژاپن - آلمان - انگلیس - فرانسه - ایتالیا

اقتصادهای بزرگ جهان را تشکیل می‌دهند.

۶۵ درصد از تولیدات جهانی

۲

۴۱ درصد از کالاهای صادراتی در جهان

۳

اگر این کشورها یک عطسه کوچک بزنند، کل دنیا را سرما فرا خواهد گرفت.

میزان تأثیر شیوع ویروس کرونا بر اشتغال در بخش‌های مختلف اقتصادی

بخش اقتصادی	تأثیر فصلی بحران بر تولید اقتصادی	سطح اشتغال (هزار نفر)	سهم در اشتغال جهانی (درصد)	نرخ دستمزد (میانگین درشتی معافه بخش تقسیم بر میانگین درشتی کل)	سهم زنان (درصد)
آموزش	کم	۱۷۶۵۶۰	۵,۳	۱,۲۳	۶۱,۸
پیدا شدن و مددکاری اجتماعی	کم	۱۳۶۲۴۴	۴,۱	۱,۱۴	۷۰,۴
اداره امور عمومی و دفاع؛ تأمین اجتماعی اجباری	کم	۱۴۴۲۴۱	۴,۳	۱,۳۵	۳۱,۵
تأمین آب، برق، گاز و ...	کم	۲۶۵۸۹	۰,۸	۱,۰۷	۱۸,۸
کشاورزی؛ جنگلداری و ماهیگیری	کم-متوسط*	۸۸۰۳۷۳	۲۶,۵	۰,۷۲	۳۷,۱
ساختمان	متوسط	۲۵۷۰۴۱	۷,۷	۱,۰۳	۷,۳
فعالیت‌های مالی و بیمه‌ای	متوسط	۵۲۲۳۷	۱,۶	۱,۷۲	۳۷,۱
مدن	متوسط	۲۱۷۱۴	۰,۷	۱,۴۶	۱۵,۱
هنر، سرگرمی و تفریحی، و سایر خدمات	متوسط-بالا*	۱۷۹۸۵۷	۵,۴	۰,۶۹	۵۷,۲
حمل و نقل؛ بازرگانی و ارتباطات	متوسط-بالا*	۲۰۴۲۱۷	۶,۱	۱,۱۹	۱۴,۳
خدمات اقامتی و غذایی	بالا	۱۴۳۶۶۱	۴,۳	۰,۷۱	۵۴,۱
مستغلات؛ فعالیت‌های بازرگانی و اجرایی	بالا	۱۵۶۸۷۸	۴,۷	۰,۹۷	۳۸,۲
ساخت (تولیدات کارخانه‌ای)	بالا	۴۶۳۰۹۱	۱۳,۹	۰,۹۵	۳۸,۷
عمده‌فروشی و خرده‌فروشی؛ تعمیرات خودرو و موتورسیکلت	بالا	۴۸۱۹۵۱	۱۴,۵	۰,۸۶	۴۳,۶

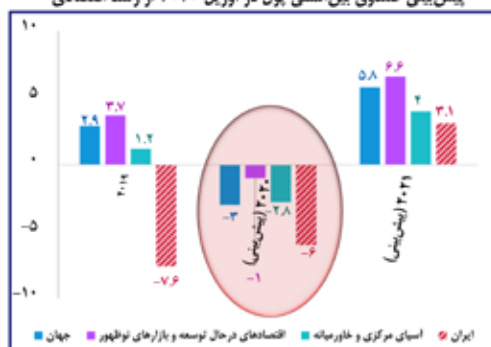
مأخذ: ویرایش دوم دیتابیس سازمان بین‌المللی کار؛ کوید-۱۹ و دنیای کار برآوردها و تحلیل‌های برآورده شده

سازمان بین‌المللی کار برآورد کرده، حدود **۱.۲۵ میلیارد کارگر**، معادل **۳۸ درصد از کل نیروی کار جهانی** در این بخش‌ها مشغول به فعالیت می‌باشند.

کاهش شدید در تولید و ریسک بالای اخراج نیروی کار

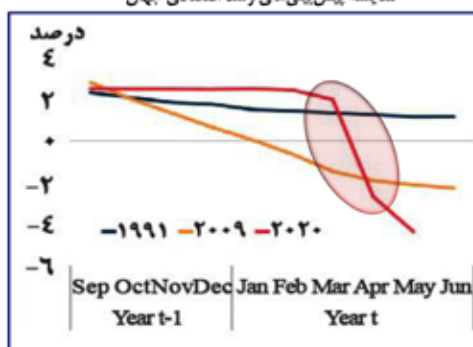
بخش‌های با بیشترین تأثیر پذیری

پیش‌بینی صندوق بین‌المللی پول در آوریل ۲۰۲۰ از رشد اقتصادی

مأخذ: صندوق بین‌المللی پول (IMF)

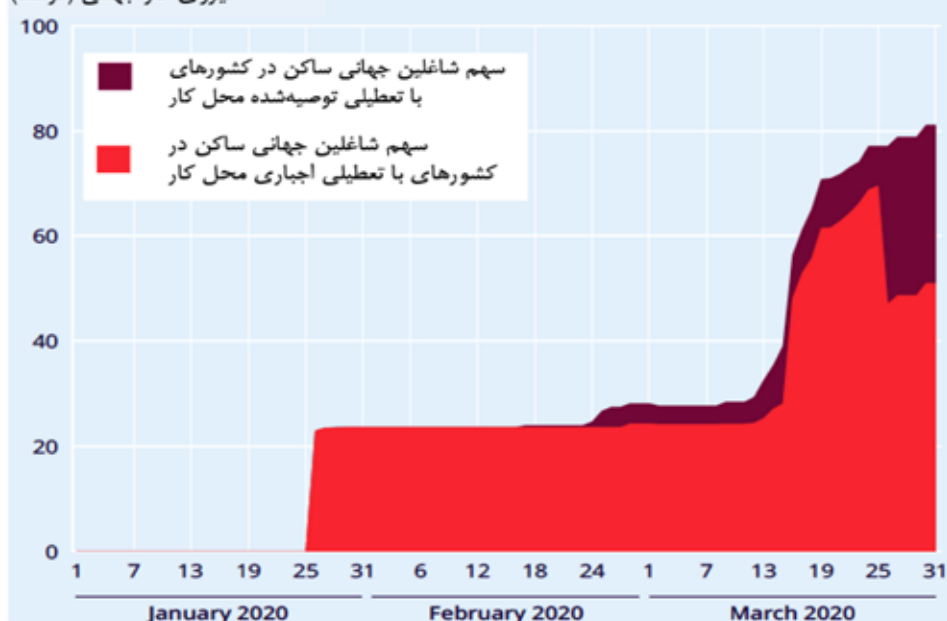
مقایسه پیش‌بینی‌های رشد اقتصادی جهان

مأخذ: بانک جهانی ۲۰۲۰

وضعیت اشتغال در کشورهای با تعطیلی محل‌های کار

نیروی کار جهانی (درصد)

مأخذ: ILOSTAT، برآوردهای سازمان بین‌المللی کار، نوامبر ۲۰۱۹ و ردگیری آکسفورد از واکنش‌های دولتی به کوید-۱۹

در بخشی از گزارش مرکز پژوهش‌های اقتصادی اتاق ایران، با اشاره به اینکه رکود ناشی از کرونا، اولین رکود در ۱۵۰ سال اخیر است که بر اثر یک پاندمی ایجاد شده، آمده است: شوک کرونا عمیق‌ترین رکود اقتصاد بعد از جنگ جهانی دوم است که اقتصاد کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه را تحت تأثیر قرار داده است. ضمن اینکه این پاندمی باعث اولین انقباض در تولید اقتصادهای نوظهور و در حال توسعه حداقل در ۶ دهه اخیر شده است و پیش‌بینی می‌شود تا ۲,۵ درصد کاهش رشد داشته باشند.

بر اساس این گزارش، در میان کشورهای منای کشورهای صادرکننده نفت به علت شوک کرونا و متعاقباً شوک نفتی بیشترین آسیب را خواهند دید.

مرکز پژوهش‌های اقتصادی اتاق ایران در قسمتی از این گزارش، میزان شیوع ویروس کرونا و تأثیرات آن را بر بخش‌های مختلف اقتصادی

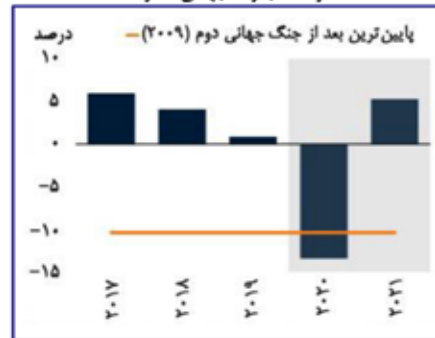
بررسی کرده است و بر اساس تحلیل‌های ارائه شده، خدمات اقامتی و غذایی، فعالیت‌های بازرگانی و اجرایی، ساخت (تولیدات کارخانه‌ای) و عمده فروشی و خروشی به ویژه تعمیرات خودرو و موتور سیکلت جزو بخش‌هایی هستند که بیشترین آسیب را متحمل شده‌اند.

در این گزارش با طرح این سؤال که مسیر بازگشت به رشد در دوره بعد از کووید ۱۹ چگونه خواهد بود؟ خاطرنشان شده است که پاسخ به این سؤال به طیف وسیعی از متغیرها و آسیب‌های ساختاری بستگی دارد. اما مؤلفه تعیین کننده، سیاست‌گذاری و نوآوری است.

خسارت‌های اقتصادی ناشی از شیوع ویروس کرونا در ایران

بررسی شرایط اقتصادی کشور قبل و بعد از کرونا از دیگر سرفصل‌هایی است که در گزارش مذکور به

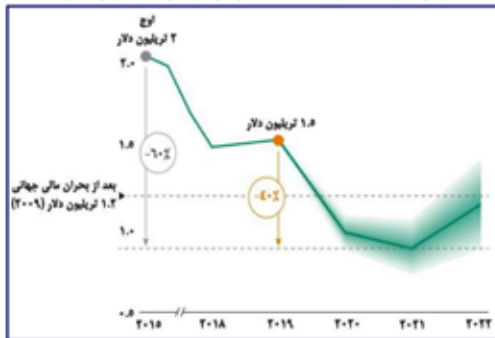
رشد تجارت جهانی - درصد

تجارت متوسط حجم صادرات و واردات است. بخش سایه خورده نشان از پیش بینی دارد. مأخذ: بانک جهانی

پیش بینی می‌شود تجارت جهانی (متوسط حجم صادرات و واردات) در سال ۲۰۲۰ معادل ۱۳.۴ درصد کاهش یابد که بیشتر از اقلی می‌باشد که در زمان بحران مالی جهان تجربه شده است.

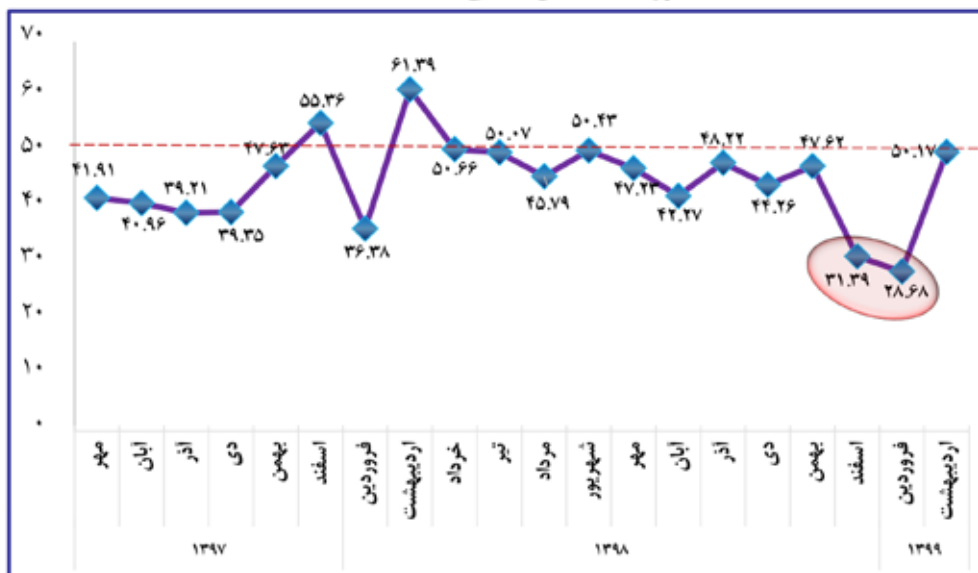
جریان سرمایه گذاری مستقیم خارجی جهانی - تریلیون دلار

مأخذ: آنکاد

پیش بینی کاهش ۴۰ درصدی در ۲۰۲۰ (از ۱.۵۴ تریلیون دلار در ۲۰۱۹ به زیر ۱ تریلیون در ۲۰۲۰ که برای اولین بار از سال ۲۰۰۵ است).
پیش بینی کاهش ۵ تا ۱۰ درصدی در ۲۰۲۱ و کاهش ۶۰ درصدی در ۲۰۲۱ نسبت به ۲۰۱۵ (از ۲ تریلیون دلار به کمتر از ۹۰۰ تا).

رشد شاخص شامخ کل اقتصاد

مأخذ: مرکز پژوهش‌های اتاق ایران

شرایط اقتصاد کشور قبل و بعد از وقوع شوک کرونا

نقض برجام و بازگشت مجدد شرایط تحریم‌ها

شوک بازگشت تحریم‌ها از فروردین ماه ۱۳۹۷ تشدیدکننده ناپسمانی‌های اقتصاد کشور بوده و کرونا نیز به عنوان یک شوک خارجی پیش‌بینی نشده از اسفند ماه ۱۳۹۸ برای اقتصاد کشور هزینه‌افزایی کرده است.

خروج سرمایه از تولید

تشکیل سرمایه ثابت از سال ۱۳۹۰ به بعد همواره روند نزولی داشته است و طی ۹ ماهه اول سال ۱۳۹۸ در مقایسه با مدت مشابه سال قبل، رشد منفی ۱۵ درصدی را ثبت کرده است.

افزایش لحام گسیخته قیمت‌ها

نرخ تورم سال ۱۳۹۸، معادل ۳۴.۸ درصد و نرخ خرداد ماه سال جاری ۲۷.۸ درصد برآورد شده است.
پیش‌بینی صندوق بین‌المللی پول در آوریل ۲۰۲۰، از افزایش ۳۴.۲ و ۳۳.۵ درصدی نرخ تورم برای سال ۲۰۲۰ و ۲۰۲۱ حکایت دارد.

وضعیت رکودی حاکم بر اقتصاد

نرخ رشد اقتصادی با نفت منفی ۷ درصد در پایان سال ۹۸ توسط مرکز آمار اعلام شده است.
پیش‌بینی صندوق بین‌المللی پول در آوریل ۲۰۲۰ از نرخ رشد اقتصادی ۶- و ۳.۱ درصد در سال‌های ۲۰۲۰ و ۲۰۲۱ خبر می‌دهد.

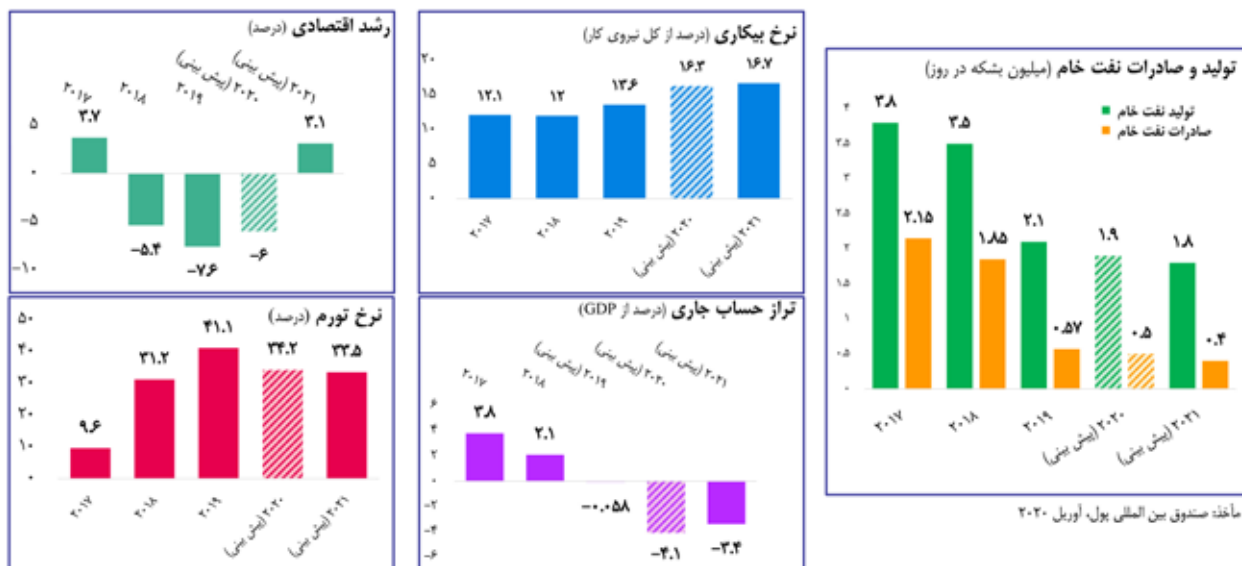
سقوط قیمت نفت و افزایش کسری بودجه دولت

کاهش شدید قیمت نفت که محدودیت‌های ارزی کشور را بیش از گذشته کرده است.
کسری بودجه دولت در سال ۱۳۹۹ براساس برآوردهای مرکز پژوهش‌ها به حدود ۱۸۵ هزار میلیارد تومان تخمین زده شده است.

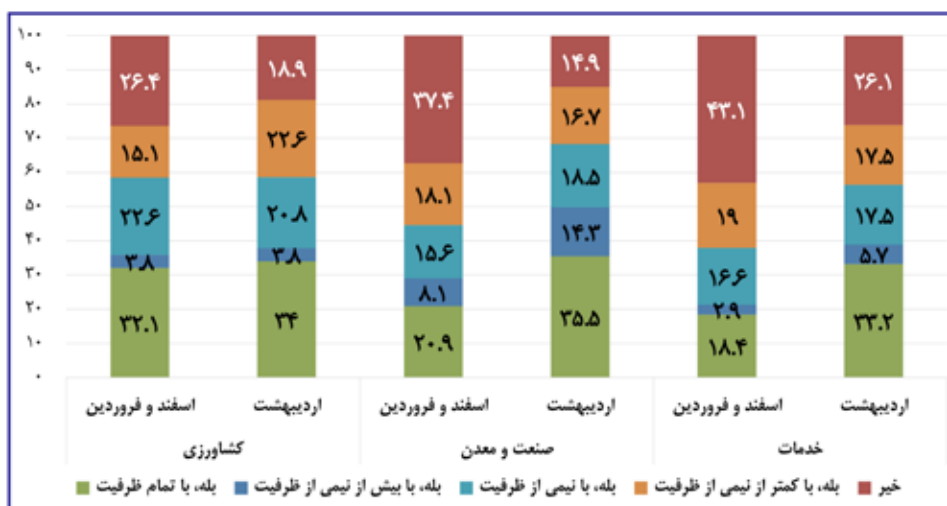
آشفته‌گی و نوسانات گسترده بازار ارز

نوسانات گسترده و آشفته‌گی نرخ ارز با افزایش هزینه‌های تولید، بسیاری از بنگاه‌های تولیدی را در آستانه تعطیلی سوق داده است.

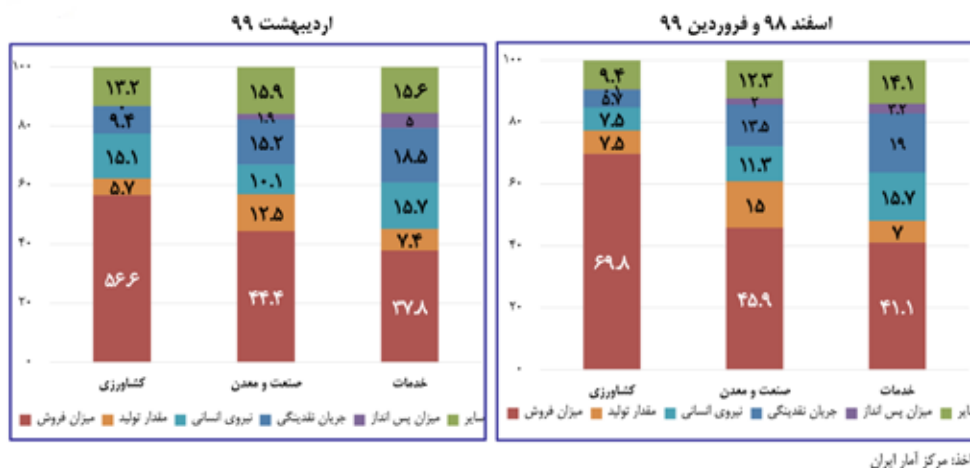
شرایط اقتصاد کشور قبل و بعد از وقوع شوک کرونا

اثر کرونا بر میزان فعالیت کسب و کارها به تفکیک

تاثیر کرونا بر جنبه های مختلف فعالیت کسب و کارها به تفکیک بخش های اقتصادی

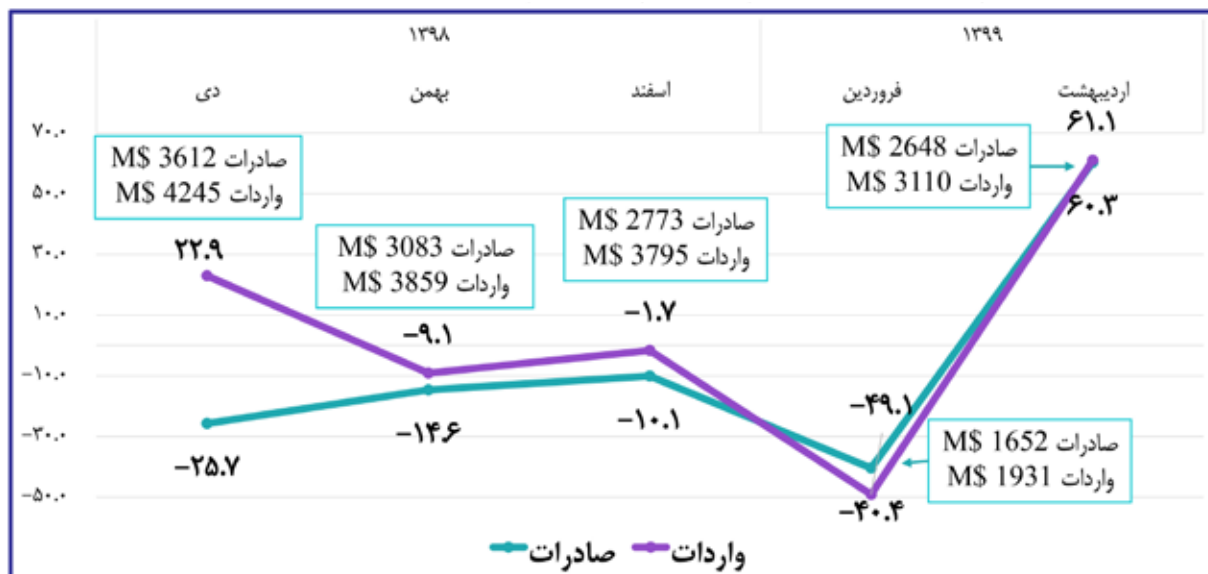

آنها پرداخته شده است و خسارت های اقتصادی ناشی از شیوع ویروس کرونا با استناد به نتایج شامخ به تفکیک تحلیل شده است.

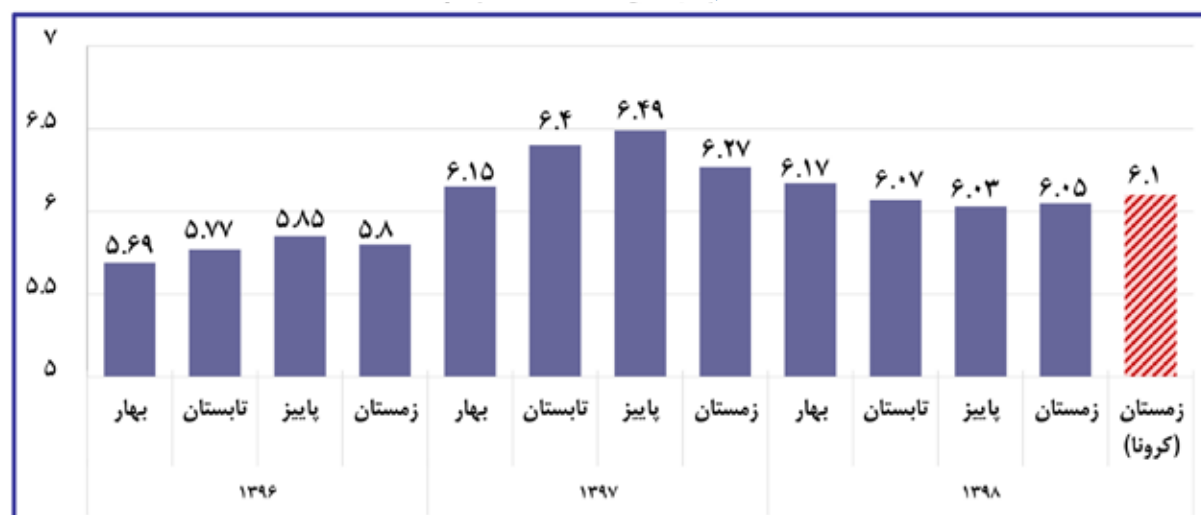
طبق این گزارش، پرداخت حقوق و دستمزد، پرداخت اجاره، هزینه های مربوط به سلامت و ... مهم ترین مشکلات کسب و کارها در دوران شیوع کرونا اعلام و پس از آن انتظارات فعالان اقتصادی از دولت تشریح شده است.

بر این اساس، معافیت مالیاتی، تأمین سرمایه در گردش از طریق اعطای وام های با سود پایین، کاهش نرخ ارز برای واردکنندگان، تعویق بازپرداخت وام ها تا مدتی پس از پایان شیوع ویروس کرونا، تشویق تقاضا از طریق اعطای کارت های اعتباری، یارانه و ... مهم ترین انتظارات فعالان و در شرایط فعلی است که در گزارش مرکز پژوهش های اقتصادی اتاق ایران به آنها اشاره شده است. مرکز پژوهش های اقتصادی اتاق ایران

درصد تغییرات صادرات و واردات دلاری نسبت به ماه قبل

نمره پایش محیط کسب و کار

مأخذ: مرکز پژوهش‌های اتاق ایران، پایش ملی محیط کسب و کار ایران

پیش‌بینی میزان کاهش در ستانده و اشتغال با در نظر گرفتن ۳ سناریو

نزدیک به شرایط کشور

سناریوی سوم:	سناریوی دوم:	سناریوی اول:
سختگیری دولت تا ۲۳ فروردین و آزادسازی نسبی بعد از آن با فرض باز شدن مراکز آموزشی از هفته دوم اردیبهشت	سختگیری دولت تا ۲۳ فروردین و آزادسازی نسبی بعد از آن با فرض آموزش غیر حضوری تا پایان دوره	سختگیری دولت تا زمان ریشه کن شدن ویروس
❖ ستانده کل اقتصاد: ✓ نزدیک به ۷.۴ درصد در سال ۱۳۹۹ کاهش خواهد.	❖ ستانده کل اقتصاد: ✓ نزدیک به ۸.۶ درصد در سال ۱۳۹۹ در نتیجه شیوع کرونا کاهش خواهد یافت.	❖ ستانده کل اقتصاد: ✓ نزدیک به ۱۱ درصد در سال ۱۳۹۹ کاهش خواهد یافت.
❖ اشتغال: ✓ نزدیک به ۲.۸ میلیون نفر از شاغلان متاثر از ویروس کرونا شغل خود را از دست خواهند داد.	❖ اشتغال: ✓ نزدیک به ۲.۹ میلیون نفر از شاغلان متاثر از ویروس کرونا شغل خود را از دست خواهند داد.	❖ اشتغال: ✓ به دلیل اعمال قرنطینه در ماه‌های ابتدایی سال، اثر بر ستانده در شش ماهه اول سال ۱۳۹۹ نزدیک به ۱۷.۳ درصد برآورد می‌شود.
✓ نزدیک به ۲.۸ میلیون نفر از شاغلان متاثر از ویروس کرونا شغل خود را از دست خواهند داد.	✓ در این سناریو با وجود تعطیلی مراکز آموزشی، شاغلان در این مراکز به دلیل داشتن رابطه استخدامی به جمعیت بیکار اضافه نشده‌اند.	❖ اشتغال: ✓ نزدیک به ۶.۴ میلیون نفر از شاغلان متاثر خواهند شد و برای دوره‌ای بیکار خواهند بود. ✓ با اتمام قرنطینه اثر بر اشتغال در نیمه دوم سال به شدت کاهش خواهد یافت.

افت تجارت جهان در دو فصل نخست سال ۲۰۲۰

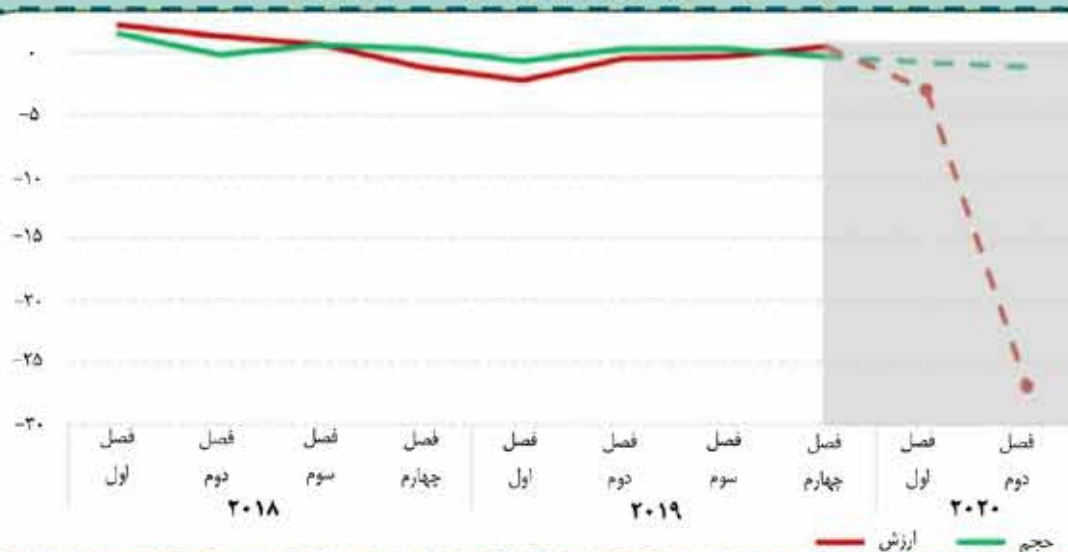
همه گیری ویروس کووید-۱۹ منجر به کاهش ۳ درصدی ارزش تجارت کالایی جهان در فصل نخست سال ۲۰۲۰ شده است. طبق پیش بینی های آنکتاد، افت تجارت در فصل دوم ۲۰۲۰ نیز با شدتی بیش تر همچنان ادامه داشته و در مقایسه با فصل اول نخست همین سال، با کاهش ۲۷ درصدی همراه خواهد شد. در مقایسه با افت ارزشی، افت حجم یا میزان تجارت کالایی به مراتب کمتر و حدود ۱ درصد، پیش بینی می شود.

در پی افت شدید قیمت نفت، قیمت کالاهای اساسی در مارس ۲۰۲۰ با کاهش چشمگیر ۲۰ درصدی مواجه شده که افت بی سابقه ای طی سالیان گذشته محسوب می شود. در طول بحران مالی سال ۲۰۰۸، حداکثر کاهش ماهانه، ۱۸٫۶ درصد بوده است.

شاخص بهای کالاهای اساسی بازار آزاد UNCTAD (FMCPI)، که تغییر قیمت کالاهای اساسی صادر شده توسط اقتصادهای در حال توسعه را اندازه گیری می کند، ۱٫۲ درصد از ارزش خود را در ژانویه، ۸٫۵ درصد در ماه فوریه و ۲۰٫۴ درصد در ماه مارس، از دست داده است.

کاهش قیمت سوخت عامل اصلی کاهش شدید قیمت نفت بوده که در ماه مارس ۲۰۲۰ حدود ۳۳٫۲ درصد کاهش یافته، در حالی که قیمت مواد معدنی، سنگ معدن، فلزات، مواد غذایی و مواد اولیه کشاورزی، کمتر از ۴ درصد سقوط کرده است.

روند تغییر فصلی میزان و ارزش تجارت کالایی جهان، درصد

تهیه کننده: مسارجی نژاد

ارشدیست، اردیبهشت ۱۳۹۹

منبع داده ها: آنکتاد

+11,00.00

نگاهی اجمالی به کسب و کارهای آنلاین در دوران کرونا

تحلیل از: محمدعلی محتشمی زاده

برخی از کسب و کارها هم منجر شود.

فضای کسب و کار از بسیاری موارد تاثیر می پذیرد، عواملی همچون کیفیت عرضه، سیستم تبلیغات و معرفی محصول، پشتیبانی و خدمات پس از فروش و ... اما در حالت کلی، فضای کسب و کار جدا از عوامل درونی به عوامل بیرونی هم وابسته است، عواملی که شما در ایجاد و شکل گیری آن نقشی نداشتید و به طور مستقیم در رابطه با کسب و کار شما نیستند اما بر فضای کسب و کار شما تاثیر مستقیم دارند.

کرونا با ایجاد، شیوع و گسترش خود بسیاری از کسب و کارهای اطراف ما همچون صنایع گردشگری، صنایع غذایی، صنایع بهداشتی و ... را تحت تاثیر قرار داده است. این روزها درگیری از این عوامل بیرونی تغییر فضای کسب و کار هستیم. کرونا با شیوع و گسترش خود بسیاری از کسب و کارها و صنایع مختلف مانند گردشگری، صنایع غذایی، صنایع بهداشتی را تحت تاثیر قرار داده است.

فضای کسب و کار آنلاین نیز از این قاعده مستثنی نیست. در نگاه اول به نظر می رسد در شرایط خطرناک شیوع بیماری مسری که ارتباط مستقیم با حضور فیزیکی دارد، فضای کسب و کار آنلاین رشد خواهد داشت. این تحلیلی درست است اما بسیاری از کسب و کارهای آنلاین که تحت تاثیر کرونا قرار گرفته اند، با مشکلات شدید روبرو شدند و در برخی از موارد تا مرز نابودی هم پیش رفته اند.

همچنین خواسته یا ناخواسته کرونا و خطرات ناشی از کرونا در بسیاری از موارد به آنلاین شدن بسیاری از پروژه های زائد حضوری و حذف بروکراسی های رایج اداری کمک بسزایی کرده است. در بسیاری از موارد به دلیل اجبار حضور فیزیکی ارباب رجوع، سازمان ها و کسب کارهایی که در مقابل آنلاین شدن مقاومت می کردند به اجبار به ساز و کار آنلاین روی آوردند که این امر باعث بالاتر رفتن بازدهی کار، رضایت ارباب رجوع و کاهش فساد اداری شده است.

پس از پدید آمدن کرونا، ترس از مبتلا شدن به این ویروس در کشور عزیز ما ایران کمک بسزایی در رشد فضای کسب و کار آنلاین کرده است، اگر تا قبل از این عده ای از قابلیت های فضای کسب و کار آنلاین استفاده نمی کردند به دلایلی همچون عدم اطمینان، عادت به فضای کسب و کار کلاسیک، عدم آشنایی با فضای آنلاین و ... ترس از ابتلا به این ویروس حجم عظیمی از این دسته کاربران را مجبور به استفاده از خدمات آنلاین کرد، این امر فرصتی بزرگ و جهشی عظیم در کسب و کار آنلاین در ایران را ایجاد کرد.

کرونا فرهنگ خرید را در ایران تغییر داد. فرهنگ اطمینان به فضای آنلاین و مشتری مداری آنلاین، شاید در ابتدا و از سر ناچاری مردم به سوی خرید آنلاین کشیده شدند ولی سهولت و کیفیت بهتر خرید آنلاین باعث شده که این امر به سرعت جای فضای خرید سنتی را بگیرد، شما دیگر نیاز ندارید برای خریدهای ساده و دم دستی خود از خانه خارج شوید، به راحتی به حجم عظیمی از محصولات متنوع دسترسی دارید و همواره در جریان تخفیفات و فروش های ویژه خواهید بود.

نگاهی اجمالی به کسب و کارهای آنلاین در دوران کرونا پاندمی کرونا شرایطی را بر جهان کسب و کار حاکم کرده که بسیاری از کسب و کارها تنها در اندیشه ای بقا برای گذر از این چالش جهانی هستند. این پاندمی حتی روش زندگی، کار و نوع ارتباط انسان ها را از اساس تغییر داده است. این تغییرات، از نظر شدت، وسعت و پیچیدگی، شبیه هیچ یک از تجربه های قبلی بشری نبوده است.

پاندمی کرونا شرایطی را بر جهان کسب و کار حاکم کرده که بسیاری از کسب و کارها تنها در اندیشه ای بقا برای گذر از این چالش جهانی هستند. این پاندمی حتی روش زندگی، کار و نوع ارتباط انسان ها را از اساس تغییر داده است. این تغییرات، از نظر شدت، وسعت و پیچیدگی، شبیه هیچ یک از تجربه های قبلی بشری نبوده است. چه بسا که حتی به شرط حفظ و بقای کسب و کار خود تا دوران پسا کرونا، شرایط کسب و کار به هیچ عنوان به دوران ما قبل کرونا باز نخواهد گشت.

جهان پس از کرونا فرصت بی نظیری برای رشد تجارت الکترونیک و کسب و کارهای آنلاین خواهد بود در مقابل، بازارها و فروشگاه های سنتی به پایان دوره رونق خود نزدیک می شوند. به زودی خیلی از بازارها دیگر مثل گذشته کار نخواهند کرد و فروش محصولات نسبت به گذشته متفاوت خواهد بود. در دنیای جدید باید با کسب و کارهای سنتی خداحافظی کنیم. در بسیاری از موارد، کسب و کار حذف نمی شوند بلکه ساز و کار فروش و عرضه آن ها تغییر خواهد کرد اما تغییرات ممکن است به حذف

مخاطب فعالیت می کنند.

در همین مورد نیز فرصت گسترش مخاطبان کسب و کارهای آنلاین در نمونه هایی به تهدید و چالش تبدیل شده است و با توجه به نبود زیر ساخت مناسب در پاسخگویی به مشتریان، تهیه کالا و توزیع مناسب منجر به عدم رضایت مخاطب گردیده است.

اما همه ی این هادر رابطه با کسب و کارهایی بود که در دوران کرونا به دلیل مشکلات از حالت سنتی به شیوه ی نوین و آنلاین تغییر شکل دادند اما کسب و کارهایی همچون صنایع گردشگری، صنایع حمل و نقل یا در مواردی صنایع غذایی هم در شیوه ی سنتی خود با مشکل مواجه شدند و هم در شیوه ی نوین و آنلاین، چه بسا شرکت هایی با گردش حساب و مشتریان بالا که به مرز نابودی کشیده شدند یا مجبور به تعدیل نیرو برای حفظ کسب و کار خود شدند که مادر نمونه های مشهور ایرانی نیز امثال این اتفاقات را بسیار شاهد بوده ایم.

کسب و کارهای آنلاینی که از اوج سودآوری و اعتبار تا مرز ورشکستگی و تعطیلی پیش رفتند. شاید نتوان به راحتی راه حلی برای این کسب و کارها برای گذر از شرایطی همچون کرونا پیدا کرد ولی آنچه که واضح است نمونه های موفق دارای اعتبار هستند که می توانند از این دست کسب و کارها و با تکیه بر برند و لاجستیک سازمانی خود و همچنین تلاش در نوآوری و ایده پردازی از گردنه ی سخت این بحران ها عبور کنند.

کرونا فضای کسب و کار آنلاین را متحول کرده است. به گونه ای که شاید بتوان کرونا را یک انقلاب آنلاین در فضای کسب و کار ایران دانست، یک جهش و حرکت رو به جلو در رشد جامعه ی مخاطبین، حال نوبت صاحبان کسب و کارهای آنلاین و بستر سازان آن است تا با توجه به این فرصت به وجود آمده در تغییر سلیقه ی مردم در جهت تغییر کسب و کارهای سنتی به سمت کسب و کارهای آنلاین حرکت کرده و فضای قالب کسب و کار را در ایران تغییر دهند.

نکته قابل ذکر در این باره این است که برای عبور از شرایطی همچون کرونا کسب و کار آنلاین شما باید انعطاف پذیر بوده و قابلیت تغییر و وفق دادن خود را با شرایط جدید داشته باشد. کسب و کارهایی که به شکل روتین و با یک مکانیزم حرکت می کنند در شرایط تغییر ناگهانی قابلیت وفق دادن خود را با شرایط جدید نخواهند داشت. این امر مستلزم بهره گیری از اتاق فکر دائمی، شناخت توانایی های سازمانی و فردی و همچنین بهره گیری از سیستم های مدیریت نوین است.

این روزها درگیر یکی از این عوامل بیرونی تغییر فضای کسب و کار هستیم. کرونا با شیوع و گسترش خود بسیاری از کسب و کارها و صنایع مختلف مانند گردشگری، صنایع غذایی، صنایع بهداشتی را تحت تاثیر قرار داده است.

در این بین کسب و کارهایی که از قبل در جلب اعتماد عمومی موفق تر بودند با رشد غیر قابل مقایسه ای در این حوزه رو به رو شدند که این رشد یکباره مخاطبان در فروشگاه های معتبر داخلی تا عدم توانایی پاسخ به این حجم از مخاطب پیش رفت.

مسلم است که هر چه در کسب و کار آنلاین زیر ساخت و لاجستیک بهتری داشته باشید و توانایی تطبیق خود را با شرایط جدید فراهم کنید، می توانید نیازهای به وجود آمده از این بحران را در مخاطبان خود پیدا کرده و به درستی برای آن راه حل ایجاد کنید، در نتیجه کسب و کار آنلاین موفق تر بوده و با پیشرفت بیشتری رو به رو خواهد شد. هنگامی که شما با گسترش مشتریان خود مواجه می شوید باید قابلیت پاسخگویی به حجم تقاضای آن ها را نیز داشته باشید، این امر حاصل نمی شود مگر با سیستم تامین کالای به روز و فعال، سیستم انبار و توزیع سریع و گسترده همچون نمونه های موفق داخلی که مشاهده می فرمایید که در حوزه ی دیجیتال شروع به کار کرده اند ولی امروزه تا کوچکترین نیازهای مشتریان خود را تامین کرده و با استانداردهای جهانی در تامین و توزیع کالاهای مربوطه تا رسیدن به دست

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تهران
معاونت بررسی‌های اقتصادی

تورم مصرف‌کننده در اردیبهشت ۱۳۹۹

تورم نقطه به نقطه | سهم از تورم نقطه به نقطه کل

خوراکی و آشامیدنی | **۱۱,۹ درصد** | ۳,۹۶ واحد درصد

نان و غلات | **۲۷,۴ درصد** | ۱,۷ واحد درصد

گوشت قرمز و ماکیان | **۴- درصد** | ۰,۳- واحد درصد

شیر، پنیر، تخم مرغ | **۲۷,۵ درصد** | ۰,۷۸ واحد درصد

روغن‌ها و چربی‌ها | **۹,۵ درصد** | ۰,۱۳ واحد درصد

میوه و خشکبار | **۱۷,۲ درصد** | ۰,۸۵ واحد درصد

سبزیجات | **۱- درصد** | ۰,۰۵- واحد درصد

چای، قهوه، کاکائو، نوشابه و آبمیوه | **۳۶,۹ درصد** | ۰,۴۷ واحد درصد

شکر، مربا، عسل، شکلات و شیرینی | **۱۴,۹ درصد** | ۰,۲۵ واحد درصد

دخانیت | **۱۳,۹ درصد** | ۰,۱۳ واحد درصد

پوشاک و کفش | **۲۷,۷ درصد** | ۱,۴ واحد درصد

مسکن، آب، برق، گاز | **۲۱,۵ درصد** | ۶,۲ واحد درصد

مسکن | **۲۳,۷ درصد** | ۶ واحد درصد

اجاره | **۲۳,۶ درصد** | ۵,۹ واحد درصد

مبلمان و لوازم خانگی | **۲۵,۶ درصد** | ۱,۲ واحد درصد

بهداشت و درمان | **۲۲ درصد** | ۱,۳ واحد درصد

حمل و نقل | **۴۸,۴ درصد** | ۴,۷ واحد درصد

ارتباطات | **۶,۵ درصد** | ۰,۱۶ واحد درصد

تفریح و فرهنگ | **۲۴,۷ درصد** | ۰,۱۶ واحد درصد

آموزش | **۲۰,۲ درصد** | ۰,۳۱ واحد درصد

هتل و رستوران | **۱۶,۵ درصد** | ۰,۲۳ واحد درصد

تورم سالانه (درصد)

تورم نقطه‌ای (درصد)

تورم ماهانه (درصد)

تهیه شده توسط فروغ کریمی امیرکیاسر

خرداد ۱۳۹۹

منبع آمارها: مرکز آمار ایران

ALWAYS AT THE PEAK

ربع قرن خوشنامی و افتخار

شرکت تولیدی و صنعتی سامد

تولید کننده:

فرمالین

رزین اوره فرمآلدئید (UF)

رزین ملامین فرمآلدئید (MF)

فرم اوره (UFC)

چسب های پایه حلالی

چسب های پایه آبی

مشهد: کیلومتر ۲۷ بزرگراه قوچان

صندوق پستی: ۹۱۳۷۵-۴۵۶۶

تلفن: (۰۵۱)۳۱۶۶۹ (خط ۴۰)

فکس: (۰۵۱)۳۲۴۶۳۳۱۴

دفتر تهران: تلفن: ۸۸۷۷۴۲۵۵ (۰۲۱)

۸۸۷۹۰۶۶۹، ۸۸۷۹۰۶۸۰

فاکس: ۸۸۷۹۵۲۹۵ (۰۲۱)

www.samed.ir samed@samed.ir

چسب د شدد

اتصال ناگسستی در صنایع ایران